

Id. DUMAS SÁNDOR
PAMFIL KAPITÁNY

ÁTDOLGOZTA
ROZSNYÓI OLGA

TARTALOM

I. FEJEZET

amelyben az olvasó megismerkedik az íróval és a történet főszereplőivel.

II. FEJEZET

amelyben megtudjuk, hogyan gyűlölte meg Jakab Tomot egy sárgarépa miatt.

III. FEJEZET

amelyben megtudjuk, hogyan kerül Camargo kisasszony István birtokába.

IV. FEJEZET

amelyben Camargo kisasszony további sorsáról lesz szó.

V. FEJEZET

amelyből megtudjuk, hogy a Rokszelán nevű kereskedelmi brigg parancsnoka, Pamfil kapitány mennyivel több szerencsével vadászott az őserdőben, mint Sándor a mezőn.

VI. FEJEZET

amely I. Jakab csirkekopasztásával kezdődik és papagájkopasztásával végződik.

VII. FEJEZET

amelyben Tom egy leányt ölelget és ennek következményei.

VIII. FEJEZET

amely arról szól, hogyan ficamította ki Tom egy rendőr csuklóját és miért félt a rend tiszteletreméltó őrétől.

IX. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány a Rokszelán nevű briggen lázadást nyom el és annak következményei.

X. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány egy bálnát szigetnek néz, kiköt rajta és Fekete Kígyó szolgálja lesz.

XI. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány öt napig evez a Szt. Lőrinc folyamon és a hatodikon megszökik.

XII. FEJEZET

amely Pamfil kapitány hét mozgalmas éjszakáját mondja el, hogyan telt egyik egy fa tetején, másik egy kunyhóban.

XIII. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány a Delaware partján Tom anyjával találkozik és ami ebből következik.

XIV. FEJEZET

amelyben a lepke emészthetetlen gombostűje átfúrja Jakab belét.

XV. FEJEZET

amelyben Tóni egy macskát szerez, mert nincsen elég fája és II. Jakab farka lefagy, miután a macska megdöglik.

XVI. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány az elefántagyarakért fizetendő pálinkát szokott módján szerzi meg.

XVII. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány az afrikai partokon köt ki, de kénytelen elefántcsont helyett ébenfát átvenni.

XVIII. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány előnyösen értékesíti Martinique szigeten ébenfáját, pálinkáját a Nagyantillákon és találkozik régi barátjával, Fekete Kígyóval és megveszi birodalmát fél láda pálinkáért.

BEFEJEZÉS

I. FEJEZET

amelyben az olvasó megismerkedik az íróval és a történet főszereplőivel.

Jó multkorában egy üzlet előtt mentem el, ahova bejáratos vagyok és ahol ismernek. Egy urat láttam benn, csakis angol lehetett. Teknősbékát tartott a kezében, ide-oda forgatta és alkudott rá. Sejtettem, hogy rosszban töri a fejét. Talán levest akar belőle főzni.

Szegény pára megadással tűrte a vizsgálatot, még csak nem is igyekezett a falánk tekintetek elől páncélja alá bujni. Megszántam és elhatároztam, hogy kimentem a bácsi fazekából, amelyben hátsó lábai szinte már benne voltak.

Bementem az üzletbe, odahunyorítottam az elárusítónőnek és kérdeztem:

- Megvan a teknősbéka, amit rendeltem?

Őnagysága rögtön megértett, kivette az állatot az angol kezéből és az enyémbé csúsztatta.

- Öné a teknősbéka? - kérdezte a meglepett ánglius.

Az elárusítónő kötelességének tartotta, hogy angolul beszéljen és így szólt:

- Yes, Yes, Mylord, ez az úr tegnap megvenni teknősbéka.

Az úr viszont szép francia kiejtéssel felelt.

- Borzasztóan sajnálom, Madame, úgy látom, másik nincs is a számomra.

- Holnapra biztosan beszerezni egy! - ajánlkozott az elárusítónő.

- Holnap?! Hol leszek én már holnap! Minden dolgomat elintéztem, ma este főbelövöm magam. Alászolgája! - mondta és távozott.

Szent Isten, gondoltam, ezt jól megcsináltam! Ezt a derék, jóra való úriembert utolsó jó ebédjétől fosztottam meg. Az elárusítónővel együtt kirohantunk az ajtón, kerestük, kiabáltunk utána. De Mylord már nem volt sehol, eltűnt az utca forгатagában.

Furdalt a lelkiismeret. Az állatot megmentettem, jó voltam hozzá, az emberhez meg kegyetlen. Igazán furcsa az élet. Ami az egyiknek jó, a másiknak rossz. Most már nem tehettem egyebet, fizettem és hazavittem a teknősbékát lakásomba, a harmadik emeletre. Otthon letettem a szőnyegre. A legközönségesebb édesvízi vagy mocsári teknősbéka volt. De kitűnt, hogy ebből a fajtából mégis nem mindennapi példány.

Alighogy a földön érezte magát, a kandalló felé kezdett rohanni, olyan sebesen, hogy azonnal a Gazella nevet adtam neki, amire minden tekintetben méltónak is mutatkozott.

Minden igyekezetével azon volt, hogy a kandalló rácsán keresztülbujjon és a láng közelébe jusson. Egy jó óra mulva látta csak be, hogy hiába fárad. Lefeküdt tehát aludni, olyan közel a tűzhöz, amennyire csak lehetett és élvezte az 50-55 fokos meleg minden gyönyörét. Ez felkeltette bennem a gyanút, hogy hiába mentettem meg, a sors, úgy látszik, ha nem is megfővésre, de megsülésre szánta. Hogy mennyire igazam volt, az történetem folyamán válik majd bizonyossá.

El kellett mennem hazulról. Gazella testi épségét inasom gondjaira akartam bízni. Behívtam.

- Te József, vigyázz az állatra.

Kíváncsian nézegette.

- Teknősbéka, ismerem. Elbír egy kocsit.
- Tudom, de nehogy eszedbe jusson megpróbálni!
- Nem ártana neki. Postakocsi mehetne át rajta, észre sem venné.
- Jó, jó, elhiszem, de nem az ilyen aprón. A nagy tengeri teknősbéka, az más.
- Á, az nem jelent semmit, erős ez is, mint egy díjbirkózó. Még egy jól megrakott teherkocsi is...
- Elég már, elég! Végy neki salátát és csigákat.
- Csak nem tüdőbeteg? Volt egy gazdám, az mindig csigalevest evett, mert a tüdejével volt baja, de az nem akadályozta meg abban...

Menekültem inasom bőbeszédűsége elől. A lépcsőn vettem észre, hogy otthon felejtettem a zsebkendőmet. Visszafordultam, benyitottam a szobámba. Ott állt József a teknősbéka hátán, egy lábán, teljes súlyával ránehezedve, karjait széttárta, mintha el akarna repülni.

- Mit csinálsz, te csirkefogó?
- Ugye mondtam? - volt a büszke válasz.
- Ne lotyogj annyit, adj egy zsebkendőt és hozzá ne nyúlj többé a teknősbékához...

Ideadta a zsebkendőt, de újra kezdte a nótát.

- Egy vonat mehetne keresztül rajta...

Szöktem. De még a lépcsőn is hallottam József hangját.

- Tudom, amit tudok, több mázsa sem...

Szerencsére az utca zaja elnyelte a többit.

Este későn kerültem haza. Amikor a szobámba lépek, valami ropog a talpam alatt. Megint lépek, megint ropog. Azt hittem, tojáson járok. Világosságot gyujtok, szőnyegem tele van csigákkal. József teljesítette parancsomat. Vett salátát, csigát, beletette egy kosárba, Gazellával együtt. Már most nem tudom, mi okozhatta, a szoba melege, vagy a Gazellától való félelem, de az egész csigakaraván nekiindult, kimászott a kosárból. Hogy jó utat tettek már meg, annak ezüstös nyomait ott láttam a szőnyegen, meg a bútorokon.

Gazella szegény nem tudott felmászni a kosár oldalán és ott ült a fenekén. De egynéhány üres csigahéj bizonyosságot tett arról, hogy a menekülés még se lehetett annyira gyors, hogy jó egynéhány ne essék mégis áldozatul.

Szemlét tartottam a sereg felett, azután szépen összeszedtem őket, visszatettem a kosárba és rájuk csaptam a fedelet. Rövid idő múlva be kellett látnom, hogy nem maradhatok éjszakára egy szobában evvel a menaszériával. Olyan zajt csaptak, mint a zsák dióban egy tucat egér. Nem tudtam volna aludni tőlük. Fogtam az egész pereputtyot és indultam vele ki a konyhába. Útközben azonban eszembe jutott, ha Gazellát kosarában, ebben a teli éléskamrában hagyom, reggelre a gyomorrontásba belepusztul.

Amíg így töprengtem, egyszerre, mint a látomás, lelki szemeim előtt megjelent az a vízzel telt vödör, amelyben a földszinti vendéglős halait szokta tartani. Ennél jobb szállodát még álmodni sem lehetett Gazella részére. Étterméből azonnal ki is vettem és új lakosztályába vittem.

Szobámba érve, azzal a szent meggyőződéssel aludtam el, hogy az életbevágó kérdést nagyszerűen oldottam meg.

Reggel József hahotája ébresztett fel.

- Nagyságos uram, hát ez azután jó vicc!

- Mi az már megint?

- A teknősbéka...

- Nyögd már ki!

- Hihetetlen, de kimászott a szobából, le a három emeleten és beleült hűsölni a vendéglős halastavába.

- Te számár! Kitalálhattad volna, hogy én vittem le.

- Antul jobb! - hahotázott még harsányabban.

- Dehát mi ezen a mulatságos?

- Hogy mi? Hát az, hogy megette a cigányhalat. Egy gyönyörű, másfél kilós cigányhalat.

- Menj, hozd ide Gazellát és egy mérleget.

Amíg József odavolt, tájékozódni akartam, vajjon a teknősbéka eszik-e egyáltalában halat? Elővettem egy természetrajz könyvet és a következőket olvastam benne.

- »Az édesvízi teknősbéka állóvízben és mocsárban szeret élni. Ha patakba vagy tóba kerül, megtámadja még a nagyobb halakat is, hasukba harap, sebet ejt rajtuk, s amikor elvéreznek, a legnagyobb mohósággal falja fel őket. Nem marad meg más, mint a feje, szálkái és a víz színére felbukkanó úszóhólyagja.«

Teringettét, gondoltam, a vendéglősnek igaza lehet!

József már jött is vissza, hozta a vádlottat és a mérleget.

- Az ilyen állatnak, kérem szépen, mondta, sokat kell falnia, hogy megtarthassa erejét. Elbírna-e anélkül egy kocsit? A kikötőben a matrózok azért olyan izmosak, mert sok halat esznek.

Félbeszakítottam.

- Mennyit nyomott a cigányhal?

- Másfél kilót. Kilenc frankot követel a vendéglős.

- És Gazella az egészet megette?

- Nem maradt meg más, mint a feje, a szálkák és az úszóhólyag.

Kezdtém magam nem jól érezni. A kutyafáját! De másfél kiló mégis csak túlsoknak látszott.

Gzellát a mérlegre tettem; páncéllal együtt egy és egynegyed kilót nyomott. Tehát nem az tűnt ki, hogy Gazella ártatlan a neki tulajdonított gáztettben, hanem, hogy a vendéglős kissé elvetette a súlykot. Ezt azután ő is belátta és beérte a felajánlott öt frank kártérítéssel.

A csigákkal és cigányhalakkal való kalandom új szerzeményemmel szemben érzett lelkesedésemet kissé lehűtötte. Véletlenül találkoztam festő barátommal, aki híres volt mint művész, de híres bogarairól is. Pillanatnyilag egész állatseregletet tartott a műtermében; odaigértem neki Gazellát. Barátom láthatólag nagyon örült az ajándéknak.

Ez éjjel Gazella a szobámban aludt. Csigák nem voltak, tehát nyugalom honolt a berkekben. Reggel József, mint rendesen, az ágy előtt levő szőnyeget összesodorta és vitte a nyitott ablakhoz, hogy a port kirázza belőle. Egyszerre nagyot ordít és kihajlik az ablakon, mintha le akarna ugrani.

- Mi történt, József? - kérdeztem még félálomban.

- Jaj, jaj, nagyságos úr, nem vettem észre, hogy a teknősbéka a szőnyegen fekszik és leráztam az utcára.

- Hát ez már mégis sok! - mondtam és kiugrottam az ágyból.

- Node ilyet! - vigyorgott most már József. - Káposztát eszik odalenn.

Csakugyan, Gazella egy rakás osztrigára esett. Az izgó-mozgó kagylók rugalmassága gyöngítette az esés erejét és Gazellám meglátva a kedvére való csemegét, rögtön reggelihez látott. Meg se kottyant neki a három emelet.

- Ugye mondtam! - kezdte József a régi nótát. - Ugye mondtam! Mialatt eszik, egy gőzös is átmehetne rajta.

- Fogd be már a szád! Eriggy és hozd fel!

József ment és én öltözködni kezdtem. Megmosdottam, megberetváltkoztam, felöltöztem, de József még nem került vissza. Embergőyűrű közepén találtam, mikor leértem. Nagy szóáradattal előadást tartott az esetről. Fogtam Gazellát, kocsiba ültem, megadtam a címet, öt emeletet másztam és megérkeztem barátom műtermébe. Épen festett.

Egy medve fatuskóval játszott a közelében, egy majom a szék támláján ült és egy ecset szőrszálaival húzgálta ki. Befőttes üvegben pedig egy kis létrán béka tanyázott.

Barátomat Istvánnak hívták, a medvét Tomnak, a majmot I. Jakabnak, a béka Camargo kisasszony, a híres táncosnő nevére hallgatott.

II. FEJEZET

amelyben megtudjuk, hogyan gyűlölte meg Jakab Tomot egy sárgarépa miatt.

Megjelenésem forradalmat idézett elő.

István letette ecsetjét, Tom orrára ejtette a fatuskót és morogva menekült a két ablak között felállított óljába. I. Jakab háta mögé dobta az ecsetet, felkapott egy szalmaszálat és rágicsálni kezdte. Egyik kezével a combját vakargatta és szemeit szenteskedve égnek emelte. Camargo kisasszony a létrán egy fokkal magasabbra hágott. Ez esőt is jelenthetett. Én pedig Gazellát letettem a földre.

- Látod, barátom, elhoztam, amit ígértem.

Gazella nem volt mindjárt boldog. A kocsirázás zavarta meg talán, de egészen behúzódott páncéljába. Biztosan gondolatait akarta összeszedni és elmélkedni új helyzete fölött. Tisztelt személyéből nem látszott semmi. Később úgylátszik mégis megérezte, hogy szilárd talaj van a lába alatt, biztonság kedvéért két lába kíséretében előbb orrát dugta ki, azután, mintha rúgóra járna, egyszerre jelent meg a két hátsó lába és a farka. Öt perccel később Gazella ismét teljes mértékben Gazella volt.

Egy pillanatig mozdulatlan maradt, csak a fejét lóbálta, mintha tájékozódni akarna. Egyszerre csak szemei megmerevedtek és szaladni kezdett, mintha a mesebeli nyúllal akarna versenyre kelni. Egy sárgarépa feküdt a földön, I. Jakab talpa alatt. Oda igyekezett.

I. Jakab nem sokat törődött ugyan a közeledővel, mégis hamarosan rájött, merre tart a betolakodott jövevény. Aggodalom fogta el, visítani kezdett, fogait vicsorgatta, Gazella pedig csak egyre közeledett. Jakab aggodalma most már kétségbeeséssé fokozódott. Egyik kezével a szék támláját, másikkal az ülését fogta görcsösen, két lábát hátralökte, mint egy kirúgó ló, a széket teljes erejéből rázni kezdte, fintorgott, mindent elkövetett, hogy a közeledő veszélyt elhárítsa és ebédjét megmentse. De Gazellát mindez nem zavarta, csak jött, jött, egyre közelebb. I. Jakab már nem tudta, melyik ősenek ajánlja fel lelkét.

Ekkor váratlan segítség érkezett. Tom érkezésekor visszavonult termeibe, de lassanként megszokta jelenlétemet és éppúgy, mint István, meg én, figyelemmel kísérte az eseményeket. Eleinte meglepte az új lakótárs mozgékonyága és növekvő kíváncsisággal figyelte közeledését a sárgarépa felé. Tom is nagy kedvelője volt a sárgarépának, érthető tehát, hogy amikor Gazella már majdnem elérte az értékes csemegét, három lépéssel odacammogott és vastag mancsát egész súlyával rányomta a hátára. Gazella a padlóhoz ütődött és természetesen rögtön eltűnt páncéljában, a most már három személy vágyakozásának tárgyát alkotó répa közelében. Tomot az eltűnés mód nélkül meglepte. Prüszkölve belefújt a lyukakba, felemelte a teknőt, forgatta ide-oda. Azután hanyagul eldobta. Hogyan is gondolhatta, hogy az ilyen skatulya él és mozog. A sárgarépát fogai közé vette és indult vele vissza, a helyére.

Ezt azonban Jakab mégsem tűrhette. Barátja Tom csak tiszta önzésből jött volna segítségére? Ettől a társától korántsem félt annyira, mint a másiktól. Tettekre szánta el magát. Eddig bölcsen ülve maradt a széken, most leugrott, megragadta a petrezselyem zöldjét, - gyökere Tom szájában volt, - megmerevítette magát, káromkodott, vicsorított és mikor mindez nem használt, elkezdte Tomot pofozni. Tom csak hagyta; nem is igen érezhette szőrös, vastag pofája az ütések, csupán apró szemeivel hunyorgatott és a fülét kanyarította hátra, valahányszor Jakab füрге keze érintette. Végre, ahogyan az már lenni szokott, nem az erős győzött, hanem a szemtelen. Tom eleresztette a répát, a boldog tulajdonos pedig felszökött vele a létrán egy

polcig, ahol gipszfejek állottak és eldugta azok mögé. Ott aztán igazán biztonságban volt a zsákmány. Se teknősbéka, se medve nem kaparinthatta meg.

Jakab szép nyugodtan visszasétált a létrán, közben megpillantotta a háborúság okozóját. Már meg is feledkezett róla. Gazella ott feküdt, békésen, mozdulatlanul. Amikor Tom ledobta, a hátára esett. Mindenki tudja, hogy ezt a helyzetet a teknősbékák nem nagyon szeretik.

Jakab rögtön tisztában volt vele, hogy nincs már félelemre oka. Bizakodva, de óvatosan közeledett, belenézett az üregekbe, körüljárta, mint a hadvezér az ostromlandó várat. Kezével érintette a páncél szélét. Majd hátravetette magát, s vadul táncolni kezdett. Győzelmi himnuszokra zendített rá. Mindezt, mint ahogy máskor is tenni szokta, saját dicséretére és magasztalására, amiért okosságával és bátorságával nagy veszélyt hárított el.

Hirtelen az ének is, meg a tánc is megszakadt. I. Jakabnak új ötlete támadt. A félgömbalakú páncél, keze érintésére, himbálózni kezdett. Jakab feszülten figyelte. Oldalogva közeledett, két lábra állt, majd a páncélt két lába közé fogta, mint lovas a lovát, pár percig figyelte, azután teljesen megnyugodva ráült és vígan hintázni kezdett, közben oldalát vakargatta és szemeivel hunyorgatott. Akik ismerték, tudták, hogy ez nála a végtelen boldogság jele.

De nem sokáig tartott a gyönyörűség. Jakab hirtelen nagyot visított. Néhányszor a levegőbe ugrott, azután ész nélkül rohant a létrához és a gipszfejek mögé bujt.

Az történt, hogy Gazella, a játék szenvedő alanya, megunt az incselkedést, kidugta hideg és éleskőrmű lábát és Jakab szőrös combját kezdte karmolászni. Érthető, hogy Jakab, aki teljes biztonságban érezte magát, mindent várt, csak ilyen orvtámadást nem.

Most egy úr érkezett a műterembe, képet akart vásárolni. Láttam, hogy István szeretne egyedül maradni vele, fogtam a kalapomat és botomat és búcsúztam.

- Igaz, - mondta István - töltsd velünk a holnapi estét.

- Mit csináltok holnap?

- Vacsorázunk, Camargo kisasszony száz legyet fog enni és Jani barátunk felolvassa kéziratát.

III. FEJEZET

amelyben megtudjuk, hogyan kerül Camargo kisasszony István birtokába.

A szóbeli meghívást másnap írásban is megkaptam. Legyek ott nyolc órára és ne felejtsem el a szokásos díszöltözéket. Házikabátban és papucsban kellett megjelennünk.

Pontos voltam és az előírást híven betartottam.

Amikor egy festő vendégeket hív, feldíszíti lakását. A műteremből múzeum válik. Akármelyik vidéki városnak is büszkesége lehetne. A falakon a világ minden tájáról összehordott kincsek. Fegyverek minden korból, minden anyagból, a kardtól a yatagánig, puskák, vérték és egyebek. Az asztalon ezer csecsebecse Japánból, Egyiptomból, kések, török, kristályok, algiri papucsok. A földön oroszlán- és tigrisbőr. A mennyezetről kitárt szárnyú kitömött madarak lógnak. A legfeltűnőbb a rengeteg pipa. Ahány, annyiféle, más-más országból, más-más anyagból.

Mikor megérkeztem, minden hely és minden pipa el volt foglalva. Összebb húzódtak, helyet adtak és mind egyszerre, mintegy vezényszóra, felém nyújtotta a pipáját. Ezt megköszöntem és cigarettára gyújtottam. Öt perccel utóbb akkora volt a füst, hogy egy száz lóerős gőzhajót is elhajthatott volna.

Amennyire ez a sűrű léghöz megengedte, fel lehetett ismerni a vendégek körvonalain kívül a ház rendes lakóit is, Ott volt Gazella. Mindenáron fel akart mászni a kandalló síma márványán. A kandallón lámpa állott, az tetszett neki, az vonzotta. Ennek a testgyakorlatnak adta oda magát egészen. Ott volt Tom. István dívánpárnának használta. Buksiját néha nagybúsan kidugta gazdája hóna alól, nagyokat prüszkölt a füsttől, azután visszafeküdt. Ott volt I. Jakab, régi barátja, Falus mellett ült egy zsámolyon. Falus ostorral nevelte tökélyre és Jakab hálás volt ezért, de főleg vakon engedelmeskedett.

Fontos most már egy kissé a multba visszanéznünk, hogy olvasóim megtudják, a körülmények milyen hihetetlen összejátszására volt szükség, hogy Camargo kisasszony, akit a mezőről hoztak be, egy fedél alá kerüljön Tommal, aki Kanadába való, Jakabbal, aki az Angola partján született és Gazellával, akit Hollandiában fogtak.

Szeptember elején kezdődnek a vadászatok és ilyenkor egész Párizs talpon van. Tisztes polgárok beláthatatlan sora vándorol kifelé a városból, puskával, kutyával. Fogadkoznak, hogy bizony most megmutatják, mit tudnak. Útközben megállítják ismerőseiket.

- Szereti a foglyot, vagy a fűrjet?

- Igen.

- Jó, küldök a jövő héten néhányat.

- Köszönöm előre is.

- Tudja, a multkor nyolc lövés közül öt fecskét találtam el. Szép eredmény, ugye?

- Nagyszerű! - Isten vele! Jónapot.

Augusztus végén ezeknek a nagyvadászoknak egyike Istvánhoz igyekezett. Ment fel a lépcsőn. Kutyáját fokról-fokra vonszolta maga után és puskacsövét a falhoz ütögette. István fivérét, Sándort találta csak otthon.

Ez a Sándor is művész volt: mindenhez értett, de hihetetlenül lusta volt. E mellett jó fiú, barátainak mindenben rendelkezésére állott, zsebeit kifordította értettük. Nem volt gyenge jellemű, de mindenre kapható.

Ezen tulajdonságok birtokában nem volt nehéz meggyőzni arról, hogy vadász ismerősét boldoggá tenné, ha egyszer vele menne vadászatra. Olyan területet ismer, ahol az idén seregestől van fűrj, rajokban fogoly és csapatostól nyúl. Sándor persze hajlandónak mutatkozott és mindjárt nekifogott a felszerelésnek. Rendelt magának vadászöltönyt, puskát vásárolt és gyönyörű kamáslit szerzett be. Az egész csak 600 frankjába került, nem számítva a lőszert. Ezt a városházán kapta, ahol az erkölcsi bizonyítványát kellett bemutatnia.

Augusztus 30-án már csak a kutya hiányzott ahhoz, hogy Sándorból kiváló vadász váljék. Amikor fivére a »Tudós kutya« című képét festette, egy kutyakereskedő és falkája álltak modellt. Ezt kereste fel.

- Van-e raktáron vadászkutyája?

- Hogyne, elsőrangú - mondta a kereskedő.

Lakószobájából nyílt a kutyaól. Bement, egy kuvaszról lerántott egy köpenyt és egy háromszögletű kalapot és hozta Sándornak.

- Legtisztább, legnemesebb fajkutya.

Sándor kissé aggályoskodott. Úgy tudja, hogy a nemes fajú kutya füle feláll és hegyes. A kereskedő azonban kijelentette, hogy Love angol és angol kutyáknál lógó fül a divat. Ez lehetett igaz is, meg nem is, de Sándort a válasz kielégítette. Megvette a Love nevű kutyát és vitte haza.

Másnap reggel, Sándor aludt még, mint egy üdvözült, a vadász érte jött. Persze megszidta lustaságáért, biztosan mindent ellőnek majd az orruk elől, ha így megkésnek.

Elindultak. A vámsorompónál már hallatszott a durrogás. Szaporán lépkedtek előre az első kínálkozó ösvényen és egy káposztaföldön kötöttek ki, ahol valóságos előcsatározás folyt. Látni kellene ezt a helyet, a lejátszódó eszeveszett jeleneteket még így is alig lehet elképzelni. Ha arra száll egy pacsirta vagy veréb, ezer puska lövés köszönti. Ha véletlenül lepottyan egy, harminc vadásztasak nyílik ki, harminc vadász verekszik, harminc kutya marakodik. Ha a szárnyas folytatja útját, minden szem követi, ha ágra ül, mindenki odafut, ha felszállt, mindenki utána lő. Itt-ott néhány serét eltéved és a szomszédot találja el. Evvel nem törődik senki. Egy közmondás azt mondja: ólom az ember barátja. E szerint a combomban három barátom van és ezeket a negyediknek köszönhetem.

A durranások és a lőporszag elérték a szokott hatást. Vadászunk, alighogy meghallotta az elsőt és orrába csapott a második, rögtön a tömegbe vetette magát és növelte a pokoli zshivajt.

Sándor kevésbé volt fogékony, lassabban haladt előre, Love nyomon követte; orra szinte odatapadt gazdája cipősarkához. A vadászkutya feladata, mindenki tudja, hogy a mezőn végigszáguldjon, nem pedig, hogy azt vizsgálja, megvan-e minden szeg a cipő talpában. Félóra múlva Sándor is ráeszmélt erre, jelt adott Lovenak és így szólt hozzá:

- Keress!

Love hátulsó lábaira állt és elkezdett táncolni.

- No de ilyet! - mondta Sándor puskája agyára támaszkodva. - Úgy látszik, jó vásárt csináltam, Love még mulattatni is tud. - De miután Love mutatványaira pillanatnyilag semmi szükség nem volt és Sándor vadászni akart, újra jelt adott és most már nyomatékosabban szólt a kutyára:

- Keress!

Love most elnyúlt a földön és úgy tett, mintha halott volna. Sándor még a pápaszemét is feltette, úgy nézte. Love teljesen mozdulatlan maradt, még egy szőrszála sem rebtent meg, azt lehetett hinni, hogy végleg kimúlt.

- Kedves barátom, - mondta Sándor - ez mind nagyon szép, de én vadászni jöttem, tehát vadásszunk. Rajta, Love, rajta!

Love meg se moccant.

- Várj csak - mondta Sándor. Kihúzott a földből egy szőlőkarót, amelyre itt borsó szokott felfutni és előkészületet tett arra, hogy Lovet elpáholja. Alighogy Love gazdája kezében meglátta a karót, talpraugrott és minden mozdulatot a legélénkebb figyelemmel kísért. Sándor azt hívén, hogy Love meggondolta magát és szót fogad, letett szándékáról, kinyújtotta a botot tartó karját és most már harmadszor szólt rá:

- Keress!

Love nekiiramodott és keresztülugrott a karón.

Love három dologhoz értett kitűnően, a tánchoz, hogy halottnak tetesse magát és hogy pálcán ugorjon keresztül.

Sándort ezek a kiváló mutatványok most nem érdekelték és bizony eltörte a karót Love hátán. Love üvöltve menekült Sándor vadász barátjához.

Hogy, hogy nem, de éppen Love odaérkezése percében egy szerencsétlen fűrj került nagy vadászunk puskacsöve elé, lőtt, talált és a fűrj egyenesen Love szájába pottyant. Love persze hálásan fogadta a sors ilyen áldását és nem törődött vele, sült-e vagy nem, egy harapással máris boldogan eltüntette.

Nem így nagy vadászunk. Éktelen haragra lobbant. Rávetette magát a kutyára, megszorította a nyakát. Love kénytelen-kelletlen kitátotta a száját, a nagy vadász belenyúlt a torkába és onnan a fűrj három farktollát húzta ki. Maga a madár, hol volt az már!

A nagy vadász pótolhatatlan vesztesége feletti dühében semmitől sem riadt vissza és kereste zsebében a kést, hogy Love hasát felvágja és így jusson jogos birtokához. Szerencsétlenségére, vagy inkább Love szerencséjére a kés nem volt nála. Előző este odaadta feleségének, hogy legyen mivel felszelni a szalonnát, amibe majd a foglyokat fogja burkolni. Szóval kése nem volt és a bösz vadász kénytelen volt kevésbé életveszélyes büntetéssel beérni. Akkorát rúgott a kutyán, amekkorával egy kaput is bedönthetett volna. Aztán áhítatosan fogta a három megmentett tollat és vadásztarisznyájába süllyesztette. Majd odakiáltott Sándornak:

- Legyen nyugodt, nem jön többet velem vadászni. Átkozott kuvasza felfalta legszebb zsákmányomat. Próbáld csak meg újra, te!

Love persze óvakodott attól, hogy megpróbálja. Inkább olyan gyorsan, ahogy lábai bírták, gazdájához rohant vissza, jelül annak, hogy mindig inkább túri, ha karóval püfölik, mintha oldalba rúgják.

A fűrj felébresztette Love étvágát és ezentúl, ha látott valamit felrebbenni, azt hitte, hogy megint részesül az égi áldásban. Ész nélkül rohanni kezdett.

Sándor csak nehezen tudta követni. Nem értette, mi oka lehet a rohanásnak. Annyit azonban látott, hogy Love nem keresett, mint azt egy tisztességes vadászkutya teszi, orrával a földön, farkával a levegőben, hanem megfordítva. Szidta is a kereskedőt, amiért a kutya látása jobb volt, mint a szimatja. S bármennyire rohant is Sándor, Love mindig vagy száz lépésnyire járt előtte és két puskalövésnyire minden madarat felzavart és ugatásával elijesztett.

Egész nap tartott ez a hajsza. Esti öt óráig Sándor 15 mérföldet járt, vagy inkább futott be, Love ötvennél is többet. Az egyik a sok ordítástól veszítette el lélegzetét, a másik az ugatástól. Nagy vadászunk pedig csakugyan odébbállt, a nádasba vonult szalonkára lesni.

Love hirtelen megtorpant, olyan hirtelen, mintha kővé vált volna. Erre a látványra Sándor elfelejtette fáradtságát, rohant feléje, félt, hogy mire odaér, megint csak hült helyét találja. De nem; Love lábai a földbe gyökereztek. Sándor melléje került és a kutya tekintetét követte. Az mereven egy fűcsomóra szegezte szemeit, a fű alatt pedig valami mocorgott. Sándor jobban bízott a sapkájában, mint vadásztudományában. Abban a feltevésben, hogy Love egy eltévedt fogolyfiókával néz farkasszemet, lassan közeledett és mint a lepkét kergető gyerek, a sapkát rádobta a figyelem tárgyára. Azután óvatosan alája nyúlt és kihúzott onnan... egy békát. Más dühében elhajította volna, de Sándor arra gondolt, hogy a sorsnak bizonyára valami rejtett szándéka lehet vele, hogy ilyen csodálatos módon juttatta hozzá. Gondosan vadásztarisznyájába rejtette tehát és hazavitte. És miután előző napon cseresznye befőttet ettek, a kiürült üvegbe rakta és vizet öntött rá.

A békára fordított nagy gondosság túlzottnak látszhatik. De Sándor tudta, mibe került neki a béka.

Hatszáz frankjába került, a lőport nem is számítva.

IV. FEJEZET

amelyben Camargo kisasszony további sorsáról lesz szó.

- No lám, - mondta Thury doktor, István régi jó orvosbarátja, amikor másnap a műterembe látogatott - no lám, új lakót kaptál.

Rá sem hederített Tom barátságos morgására és Jakab üdvözlő fintoraira, hanem egyenesen a befőttes üveg, Camargo kisasszony rezidenciája felé igyekezett és kezét belemártotta. Camargo kisasszony sem a doktort, sem annak bölcsességét nem ismerte, megijedt és elkezdett gyorsan körben úszni. De ez mit sem használt, máris kint volt az üvegből és lógott fejjel lefelé.

- Látod - mondta Thury doktor, miközben ballábánál fogva pergette a békát, mint egy orsót. - Ez az úgynevezett néma béka. Folyóvízben és mocsarakban él és azért hívják némának, mert csak a víz alatt tud kuruttyolni, míg a leveli béka a víz fölött rendezi a hangversenyt. Ha volna belőle vagy kétszáz darab, ajánlanám, vágd le a combjukat, rántsd ki, mint a csirkét, hozass két üveg jó bort és hívj meg ebédre. De, sajnos, csak egy van és így ezt feláldozom a tudomány oltárán. Sok tudós állítja, hogy ez a békafaj félévig is élél táplálék nélkül.

Ezután visszatette Camargo kisasszonyt az üvegbe. Ez néhányszor nagy lelkesedéssel körbe úszott és amint meglátta a vízbe esett legyet, felrúgta magát és bekapta.

- Ezt még elnézem - mondta a doktor, - de tudd meg, hogy 183 napig nincsen folytatás.

Szegény Camargo kisasszony szerencsétlenségére szökőév volt, így bőjtje egy nappal tovább tartott. De mitsem törődött ezzel, bátran kidugta a fejét, lábait mozdulatlanul szétterpesztette és úgy állott a vízen, mint a cövek.

- Most, - szólt a doktor - a rab lakásberendezése következik.

Kivett a fiókból töltényt, fúrót, zsebkést, két ecsetet és gyufát. István csendben figyelte, bár nem értett belőle semmit. A doktor teljes odaadással működött, mintha egy műtét előkészületeit végezné. A töltényből kiöntötte a lőport és miután csak az ecsetek nyelére volt szüksége, a szőrös végüket letörte és Jakabnak dobta oda.

- Mi a csodát csinálsz? Tönkretetted őket - kiáltotta István és megpróbálta Jakab karmai közül két legjobb festőszerszámát kiszabadítani.

- Létrát készítek - felelte komolyan a doktor. Fúróval kilyukasztotta az ólomgolyót, a lyukba dugta az ecset nyelét, azután a nyelekbe is lyukakat fúrt. Gyufaszálakból készültek a fokok. Öt perc múlva megvolt a létra, beállította az üvegbe, ahol a nehéz ólomgolyók segítségével megállt. Camargo kisasszony rögtön használatba is vette és felmászott a legfelsőbb fokig.

- Esni fog - mondta a doktor.

- Mi az ördög, gondolod? Pedig Sándor öcsém vadászatra készül.

- Camargo kisasszony nem tanácsolja.

- És ugyan miért?

- Kedves barátom, egy barométert takarítasz meg vele. Amikor és ahányszor Camargo kisasszony a létra tetejére mászik, biztos az eső, amikor lemászik, szép idő várható, ha középen marad, ki ne mozdulj kabát és esernyő nélkül. Változó lesz az időjárás. Most az üveget pergamenttel fogjuk elzárni, mintha a cseresznye még bent volna.

A festő odaadta a pergamentet.

- Átkötjük spárgával. Kérek pecsétviaszt és gyufát.

És a doktor, hogy kísérletét semminemű beavatkozás meg ne zavarja, a spárga végét leviaszkolta és pecsétgyűrűjét rányomta, a pergamentet pedig több helyen kilyukasztotta.

- Tessék, így lesz ez félévig. Most kérek tollat és tintát.

Kértél valaha festőtől tollat és tintát? Ne is kérj, mert az történe veled is, mint Thury doktorral, kapnál egy ceruzát.

A doktor a pergamentre felírta a dátumot: 1830. szeptember 2.

Összejövetelünk fentemlített estéjén éppen letelt a 183 nap, avagy hat hónap, 12 óra, amióta Camargo kisasszony, nem hagyva magát semmitől sem zavartatni, jósolta az esőt, szép és változó időt és koplalt.

Thury doktor órájára nézett. Kijelentette, hogy a tizenkettedik óra hatvanadik percének utolsó másodperce is elérkezett és előhozta az üveget. Az egész gyülekezet sajnálkozott, amikor Camargo kisasszony nyomorúságos állapotát látta. Szegényke, a gyomrát a tudományszomjnak áldozta föl.

- Láthatjátok íme, a békatudósoknak igazuk van.

- Igazuk, igazuk van, - mondta az egyik vendég - de nem vagyok egészen biztos benne, vajjon Camargo kisasszony él-e még?

- Nem kell ráhallgatni, - mondta egy másik - mindig rossz szemmel nézte Camargot.

A doktor egy lámpát állított az üveg mögé.

- Nézzétek, lüktet a szíve!

Camargo kisasszony csakugyan annyira lefogyott, hogy átlátszó lett, mint a kristály; egész érrendszere, sőt a szív egyes rekeszei is láthatóak voltak, de olyan gyengén működtek, hogy a közbeszólónak majdnem igaza volt. Úgy látszott, 10 percnél tovább már nem bírja. Combjai cérnaszál vékonyságúak lettek és csak az ugró csontocskák fűzték őket a testhez. A hátán valami mohszerű pihe nőtt. Nagyítóüveg alatt valóságos kert lehetett, virággal és lombbal.

Miután mindenki megtekintette a csodát, Thury doktor így szólt:

- Most hagyjuk őt békében vacsorázni.

- És mit fog kapni?

- Itt van ebben a dobozban.

Thury kibontotta az üveget és nagy csomó legyet tett bele. Ez mutatta, hogy Thurnak nem lehetett valami sok dolga, ha egész délelőtt legyeket fogott. Azt hittük, Camargo kisasszony egy hónap alatt sem tudja mind megenni. Egyikünk ki is mondta véleményét.

- Tévedés, - intette le a doktor - negyedóra mulva egy se marad belőle.

Senki sem hitte el, de Thury, sikere tudatában, evvel nem sokat törődött és Camargo kisasszonyt visszavitte a rendes helyére.

Alig ült le a doktor, nyílt az ajtó és a szomszéd kávéjött be tálcával. A tálcán teáscsészék, teáskanna és cukor volt; mögötte két pincér kosarakban barna kenyeret, kalácsot, salátát és mindenféle süteményt hozott. A fekete kenyeret Tom kapta, a kalácsot Jakab, a salátát Gazella, a süteményt pedig mi. A vendéglátás leghelyesebb módja szerint előbb az állatokat

látták el, csak azután került sor a vendégekre. Eleinte, míg mindenki meg nem kapta a magáét, kis zűrzavar keletkezett. Tom morogva az óljába vitte a kenyerét, Jakab kalácsával a gipszfejek mögé vonult, Gazella salátáját az asztal alatt akarta elfogyasztani. Mi a jó szokás szerint jobb kezünkben tartottuk a csészét, bal kezünkben a süteményt, vagy fordítva.

Úgy a tea, mint a kalács hamarosan elfogyott. Csengetésre a kávé újra megjelent.

- Még - rendelte a házigazda.

A kávé elvonult.

- Most, - ajánlotta az egyik vendég - mialatt Camargo kisasszony vacsorázik és a sütemény folytatását hozzák, azt hiszem, hozzá lehet fogni a megígért felolvasáshoz. I. Jakab első életéveiről lesz benne szó. Mindnyájan abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a hőst ismerjük. Nagyon meleg érdeklődéssel kísérjük élete minden mozzanatát. A legkisebb részlet is fontos számunkra.

A beleegyezés jeléül mindenki meghajolt, sőt néhányan tapsoltak is.

Falus, a hős nevelője és legjobb barátja, így szólt növendékéhez:

- Jakab, rólad lesz szó, gyere ide! - és utána füttyentett egyet.

Jakab ezt a hangot jól ismerte és egy ugrással Falus vállán termett.

- Jól van, Jakab, erényed a szófogadás, különösen, amikor tele a bendőd kaláccsal.

- Köszönj az uraknak!

Jakab szalutált.

- És ha barátod felolvasásában rágalmozni találna, mondd meg neki, hogy hazudik.

Jakab megértően bólintott.

Jakabot a doktorral a legmelegebb barátság fűzte össze, sőt az állat részéről nagyfokú szeretet is nyilvánult meg nevelője iránt. Miből eredt ez? A majomfaj szégyenére, be kell vallanunk, hogy a nevelő inkább a rossz hajlamok pártolásával, mint a szellemi kincsek gyarapításával érte ezt el. Amikor Jakab Párizsba került, csak szerette a szeszt, a doktor pártfogása részegessé tette; csak kotnyeles volt, de szemtelenné vált; csak torkos, és ingyenc lett belőle. Igaz, hogy az erkölcs ilyen leromlásáért sok szellemi kincset kapott cserébe és Jakab egyéniségének vonzó ereje evvel tetemesen növekedett. Sok mindent tudott: hogy melyik a jobb, melyik a bal keze; tíz percig halottnak tetette magát; kötélen táncolt; vadászfegyverrel hóna alatt, hátán vadásztarisnyával vadászni ment, a csőznek fegyverviselési engedélyét mutatta, a csendőrnek pedig hátulsóját. Röviden: bájos imposztor volt. És amikor a doktor belépett a kapun, Jakab összerezett, miközben a lépcsőn jött fel, megismerte lépését. Ilyenkor örömvissongásban tört ki, hátsó lábain ugrált, mint egy kenguru. Amikor mestere benyitott, színpadias mozdulattal karjaiba vetette magát. Ami Jakabé volt, az mind a doktoré is, még a kalácsot is kivette szájából és odaadta.

- Uraim, - mondta Jani, a felolvasó - foglaljanak helyet, gyujtsanak rá, kezdem.

A kívánságot teljesítették, Jani kinyitotta a kéziratot, köhentett és olvasta, amint következik.

V. FEJEZET

amelyből megtudjuk, hogy a Rokszelán nevű kereskedelmi brigg parancsnoka, Pamfil kapitány mennyivel több szerencsével vadászott az őserdőben, mint Sándor a mezőn.

1827 július 24-én a Rokszelán nevű brigg elindult Marseilleből. Pamfil kapitány immár tizedik indiai utazását tette meg vele. Mekkában kávét, Bombayban fűszereket és Kantonban teát akart felvenni. Hogy élelmiszerkészletét felfrissítse, Alsó-Guinea közepén fekvő Loanda Szt. Pál kikötőjébe futott be.

Mialatt az árucseré megtörtént, Pamfil kapitány fogta a puskáját és 60 fokos hőségben a Bangó folyó partjára ment sétálni. A kapitány a vadászat művésze volt. Nimród után talán a legnagyobb.

Alig tett húsz lépést a folyót szegélyező magas fűben, érezte, hogy valami gömbölyű, karóhoz hasonló síkos tárgyon megcsúszik. Abban a pillanatban éles sziszegést hallott és tíz lépésnyire egy hatalmas boa feje emelkedett a magasba. Ennek a farkára lépett véletlenül. Más megrémült volna ezektől a karbunkulus módjára fénylő szemektől, de a boa nem ismerte Pamfil kapitányt.

- Adta bestiája! Azt hiszed, megijesztesz? - szólt hozzá a kapitány. Alighogy a boa kitért a száját, lőtt. A golyó az állat száján ment be és a feje tetején jött ki. A kígyó megdőglött.

A kapitány nyugodtan újra töltötte fegyverét. Kivette zsebéből a kését, a boához lépett, felvágta a hasát. Mint egykor Tóbiás angyala, a májat elválasztotta a belektől és néhány percnyi gondos kutatás után talált bennük egy mogyoró nagyságú kék követ.

- Jól van - mondta.

A követ erszényébe tette, ahol már volt egynehány hasonló. Pamfil kapitány annyit olvasott, mint egy kínai mandarin; olvasta az Ezeregy éjszakát és kereste Caram al Zaman herceg bűvös követét. Azután folytatta sétáját.

Negyedóra mulva, vagy negyven lépésnyire, a magas fű hajladozni kezdett és a levegőt ordítás reszkettette meg, ebből minden élőlény a sivatag urára ismerhetett. A madarak elhallgattak, két gazella riadtan felugrott és elvágatott. Jó messze egy dombon álló vad elefánt harcra készen emelte fel ormányát.

- Prru, prru - kiáltott a kapitány, mintha egy lánc foglyot akarna felhessegetni.

Az eddig hason fekvő tigris, ennek hallatára, felugrott és farkával oldalát veregette. Hatalmas királytigris volt. Egy ugrással húsz lépésnyire került a vadászhoz.

- Te bolond - mondta a kapitány. - Azt hiszed, ilyen messziről fogok rád löni, hogy elrontsam a bundádat? Prru, prru.

A tigris megint ugrott egyet, de alig hogy földet ért, a puska elsült, a golyó balszemén át fűrődött fejébe. A tigris néhányat vonaglott és vége volt.

Pamfil kapitány nyugodtan újra töltötte fegyverét, kivette zsebéből kését, a tigrist hátára fordította, a bőrt hasán felhasította és megnyúzta, mint konyhán nyulat a szakácsnő. Azután félvállra vette a prémet és folytatta sétáját a folyó partján.

Nem múlt el félóra sem, amikor ismét nagy lármát hallott. Egy víziló ár ellen úszott és időről-időre felvetette magát a víz színére levegőt szippantani.

- Teringettét - gondolta Pamfil kapitány, - evvel megtakarítok hat frank ára üveggyöngyöt.

Loandai Szt. Pál városában tudniillik ennyi volt a marha ára és Pamfil kapitány szeretett takarékoskodni.

A víz felszínén elpattanó buborékok elárulták a víziló útját. Pamfil kapitány követte a parton és amikor az óriás koponya megint egyszer felbukkant, ismerve egyetlen sebezhető pontját, golyót röpített fülébe. Az állat néhány pillanatig forgolódott, ordított, taposta a vizet. Haláltusája valóságos forgatagot kavart fel és szinte úgy látszott, el találja nyelni. De ereje hamar elfogyott és mint a kő, alámerült. Csakhamar újból megjelent hasának síma fehér bőre, érdes fekete háta lefelé fordult. Utolsó erejével kivetette magát a partra és négy lábát égnek meresztette.

Pamfil kapitány nyugodtan újra töltötte fegyverét, zsebéből kivette kését, lemetszett egy ágat, akkorát, mint egy seprőnyél, ennek egyik végét meghegyezte, a másikat behasította, azután a hegyes végét bedöfte a víziló hasába, a behasított részbe pedig beillesztette jegyzőkönyvének egyik lapját és következőket írta rá:

»A Rokszelán nevű kereskedelmi brigg szakácsának - a Bangó partján vadászó Pamfil kapitány.«

Azután belerúgott a vízilóba, ez a vízbe gurult és szépen lassan úszott az árral, hátán a cédulával, mint az utas poggyásza.

- Pfüh, - sóhajtotta Pamfil kapitány, amikor ezt a szép élelmiszerkészletet útnak indította - azt hiszem rászolgáltam az ebédre.

Ebből a megállapításból neki magának kellett a következményt levonni. Tehát a tigrisbőrt a földre terítette, ráült, balzsebéből egy rumosüveget vett elő, ezt maga mellé tette jobbról, jobb zsebéből egy gyönyörű gojava almát, ez baloldalán talált helyet, tarisznyájából kétszersültet, ez meg két lába közé került. Még a pipáját is megtömte, nehogy ebédutánra dolga maradjon.

Láttatok-e már cirkuszban bohócot, milyen gondosan készíti elő ebédjét és talán arra is emlékeztek, milyen arcot vág, amikor a másik bohóc poharát kiüríti és ebédjét elcseni, ha egy pillanatra elfordul. - Ha emlékeztek, most nézzétek meg Pamfilt. Erre a sorsra jutott ő is. Mire az előkészületeket befejezte, feldöntötték rumos üvegjét és almájának hűlt helyét találta.

Miután Pamfil kapitány száját semmiféle rendelet nem fogta be, a legékesebb »rézangyalával« fogadta az eseményt. De nem volt olyan mulya, mint a fentemlített bohóc. Olvasta a régi s új bölcsék könyveit, tudta, hogy nincsen okozat ok nélkül, tehát hozzálátott az ok felkutatásához. Ezt észre sem lehetett rajta venni, mert ülve maradt helyén, a száraz kétszersültet majszolta, csak a feje forgott öt percig, mint egy kínai pagodáé. Egyszerre valami a kobakjára pottyant és haja között fennakadt. Felnézett és éppen a feje felett, a fa ágai között egy majom fintorgatta az arcát. A kapitány a rablót állandóan szemmel tartotta, puskája után nyúlt, vállához emelte és lőtt. A majom melléje hullott.

- No de ilyet! - kiáltotta a kapitány, új zsákmányát szemlélve, kétféjű majmot lőttem. - A kapitány lába előtt fekvő majomnak csakugyan két feje volt, csak hogy furcsa módon egyik halott, a másik élő; az egyiknek szeme csukva, a másiké nyitva.

Pamfil kapitány a csoda okát akarta felderíteni. Farkánál fogva megfordította a majmot és a rejtély megoldódott. A majom hátára kapaszkodó kölyke esett le, anyjával együtt. A kicsi élt.

Pamfil kapitányt semmi a világon nem hatotta meg. A kis majom karjait leoldotta halott anyja nyakáról, azután a természettudós szemével vizsgálta, majd meglehetősen kiáltott fel:

- Isten uccse! Ez aztán fogás. A marseillei kikötőben úgy megér ez 50 frankot, mint a pinty!

És beletette vadásztarisznyájába.

Pamfil kapitány ezzel a közjátékkal betetőzte eredményes napját. Elhatározta, hogy most már hazaindul. Két óra hosszat sétált, ezalatt lőtt egy boát, egy tigrist, egy vízilovat és szerzett egy élő majmot. Szép eredmény egy napra. Sok párizsi vadász megelégednék vele.

A hajóra érve ott találta egész legénységét; a címzetthez érkezett víziló körül foglalatostkodtak. A hajó sebésze fogait húzta ki, hamis fogsor készítésére akarta felhasználni. Az első matróz bőrét nyúzta le és csíkokra szabdalta fel; jó lesz korbácsnak, kutyák és hajóinasok részére. Végre a szakács bífstéket és rántani való kotletteket szelt a húsból a kapitány részére. A többi feldarabolva és besózva a legénységé.

Pamfil kapitány magával és legénységével annyira meg volt elégedve, hogy jutalmul külön rumadag kiosztását rendelte el és a hajóinasnak hetvenből hatvanöt korbácsütést elengedett.

Este felvonták a vitorlákat.

Az élelmiszerkészlet bőségét tekintetbe véve, Pamfil kapitány fölöslegesnek találta, hogy a Jóreménység fokánál kikössön és jobbra az Edward-szigeteket, balra pedig Madagaszkárt elhagyva, az Indiai-óceán felé vette útját.

A Rokszelán vígan haladt a szélllel, óránként nyolc csomóval; ami tekintélyes sebesség egy kereskedelmi hajónál. Egyszerre csak az őrszem lekiáltott az árbockosárból:

- Vitorla a láthatáron.

Pamfil kapitány fogta messzelátóját, a jelzett hajónak szegezte, majd szabad szemmel fürkészte, majd újra a messzelátóval. Figyelmes vizsgálódás után a másodkapitányt hívta és szó nélkül kezébe adta a messzelátót. Ez is nézte, nézte.

- Nahát, Polikarp, - szólt hozzá a kapitány, miután a matróz már elég soká szemlélte a hajót - mit szólsz ehhez az omnibuszhoz?

- Becsületemre kapitány, furcsa figura. Ami pedig a lobogóját illeti, ördög vigyen el, ha tudom, miféle náció, zöld és sárga sárkány, fehér alapon.

- Köszönj a földig hajolva, mert az előtted levő hajó birtokosa a nap fia, az emberiség apja és anyja. Kína és Kokinkína magasztos császára, és mi több, úgy látom, csigatempójából, hogy Pekingbe nem tér vissza üresen.

- Ördögbe, ördögbe - vakargatta a fülét Polikarp.

- Mit szólsz ehhez a találkozáshoz?

- Azt hiszem, furcsa lenne...

- Úgy-e? Én is fiam...

- Akkor mit kell...?

- Fel kell hozni az ócskavasat a fedélzetre és az utolsó hüvelykig minden vitorlát ki kell feszíteni.

- Észrevett bennünket.

- Akkor várjuk meg az éjszakát és nehogy gyanút fogjon, tartsuk be egyelőre tisztességesen a menetsebességet. Ahogy járásából meg tudom ítélni, öt óra felé mellette leszünk, egész éjjel egymás mellett úszunk és majd holnap korán reggel üdvözöljük.

Pamfil kapitánynak az áruk beszerzésére bizonyos módszere volt. Hajóját nem kőcockákkal és vasterhekkal látta el, hanem annak gyomrában féltucat mozsarat, négy vagy öt kis hajóágyút raktározott be; ehhez járult még néhány ezer patron, vagy ötven puska és mintegy húsz kard. Ilyen alkalmakkor, mint a mostani is, felhozatta a fedélzetre ezeket a kis masinákat. A mozsarakat és hajóágyúkat forgó talapzatukra erősítette, a puskákat és a kardokat a legénységnek osztotta ki. Ezek voltak a kereskedelmi előkészületei. A kínai hajó másnap reggel így felkészülve találkozott vele.

Nagy volt a meglepetés a császári hajón. Kapitánya előző napon kereskedelmi hajóval számolt, mire ópiumpipája mellett nyugodtan elszenderedett és íme: éjszakán át a macska tigrissé változott, vaskarmait és bronzfogait mutatta.

Kao-Kiu-Koan kapitányt értesítették az új helyzetről. Éppen gyönyörű álma volt, a Nap fiának egyik nővérét vette feleségül és ezáltal a Hold sógora lett.

Elég nehezebb esett Pamfil kapitány kívánságát megérteni. Igaz, hogy az franciául beszélt, a fiatal férj meg kínaiul. Nehezen, de akadt végül a francia hajón egy valamicskét kínaiul értő, a másikon pedig egy franciául konyító egyén.

Mindezen párbeszéd eredményeképpen a császári hajó (Kapitány Kao-Kiu-Koan) félrakományára átkerült a Rokszelán nevű kereskedelmi brigg (Kapitány Pamfil) fedélzetére. És miután a rakomány véletlenül éppen kávéból, rizsből és teából állott, fölöslegessé vált, hogy Pamfil kapitány akár Mokkaiban, Bombayban, vagy Pekingben partraszálljon, ami úgy időben, mint pénzben nagy megtakarítást jelentett. A kapitányt ez a körülmény olyan jó kedvre hangolta, hogy Rodrigo sziget mellett elhaladva egy papagájt vásárolt.

Madagaszkár magasságába érve, észrevették, hogy ivóvizük fogytán van. A partraszállás Szűz Mária kikötőben nem nagyon volt biztonságos olyasféle hajók részére, mint a Rokszelán is. A kapitány legénységét tehát féladagra szorította és elhatározta, hogy csak Angola-öbölben köt ki. Ott azután hozzáláttak a tartályok megtöltéséhez. Ekkor a Gonaquák főnökét látták közeledni, mögötte két ember, vállukon gyönyörű elefántagyar. Utavari főnök (Utavari a gonaquák nyelvén annyi, mint a Kelet fia) esetleges rendelés reményében mintául hozta. Pamfil kapitány az elefántcsontot elsőrendűnek találta és megkérdezte Utavari főnökét, milyen feltételek mellett szállíthatna 2000 darabot. Utavari pontosan 3000 üveg pálinka ellenében mutatkozott hajlandónak az üzlet megkötésére. A kapitány természetesen alkudozott, de miután Utavari ragaszkodott az árhoz, beadta derekát, annál is inkább, mert a vásáron legalább 2000%-ot kereshetett. A kapitány a szállítás időpontját illetően érdeklődött. Utavari két évet kért. Ez a határidő a kapitány egyéb terveivel is megegyezett, tehát megállapodtak. A két méltóságteljes ügyfél kezet fogott és elbúcsúzott egymástól.

Bármilyen előnyös volt is ez a vásár, a tiszteletreméltó kalmárt nem elégítette ki. Arra kellett gondolnia, ha az elefántcsont ilyen olcsó Afrika keleti partján, a nyugatin fele annyiba kerülhet, mert tulajdonképpen ott vannak a nagy elefántcsordák, még folyót is neveztek el róluk. Önmaga, illetőleg zsebe megnyugtatóására, amint a 30. szélességi fokra értek, elrendelte, hogy partraszálljanak. Igaz, hogy néhány fokkal tévedett, de miután az árakat ez nem nagyon befolyásolhatta, a csónakot lebocsátották és a tengerbe torkoló folyón feleveztek a kétnapi járásnyira a kis Namaquák fővárosáig. Utavaro főnök (Nyugat fia) éppen nagy vadászatról tért vissza. Tizenhat elefántot ejtett el. A minta így kéznél volt és a kapitány meggyőződhetett róla, hogy ez az áru még Utavariénál is különb.

Megegyeztek. Utavaro 2000 agyar szállítását vállalta 1500 üveg pálinkáért. Az üzlet 30%-kal volt előnyösebb, mint az előző. A szállítási határidő is egyezett két év. Még az is az ő mal-mára hajtotta a vizet, hogy a két rakományt egy úttal elintézhette. Utavaro és a kapitány kezet

szorítottak az üzlet megkötése jeléül és mint jóbarátok váltak el egymástól. A Rokszelán pedig folytatta útját Európa felé.

Jani idáig ért a felolvasásban, amikor az óra éjfélét ütött. Felálltunk. Az egyik vendég azonban figyelmeztette Thury doktort, hogy a felülvizsgálat még hátra van. A doktor hozta is már a befőttes üveget. Egy fia légy sem maradt benne. Viszont Camargo kisasszony akkorára nőtt, mint egy pulykatojás és úgy fénylett, mintha kenőcsöstégelyből mászott volna ki. Mindnyájan csodáltuk Thury doktor tudományát, gratuláltunk és távoztunk.

Másnap levél érkezett, következő tartalommal:

»János és Sándor szíves tudomására hozzák fájdalmas veszteségüket, Camargo kisasszony kimúlását, aki március 2-ről 3-ra való éjjel gyomorrontás következtében eltávozott az élők sorából.

Ezennel meghívjuk a halotti torra, amely a halottasháznál f. hó 5-én pontosan este 5 órakor fog megtartatni.«

VI. FEJEZET

amely I. Jakab csirkekopasztásával kezdődik és papagájkopasztásával végződik.

Jakab élettörténete mindenkit mód fölött érdekelt. Este nyolc órakor nyomban a halotti tor után felkértük Janit, hogy folytassa felolvasását. Bármennyire vonzó egyéniség volt is Camargo kisasszony, tekintettel hathavi és egynapi klastromi életére, mélyebb nyomot nem hagyott sem a vendégek szívében, sem emlékezetében. Csak Thury doktorhoz kötötte némi kapcsolat és ez is a tudomány érdekében történt. Ezért a halála fölött érzett gyász nem volt különösebben mély és nem is tartott soká. Jakab közelebb állott hozzánk, érthető, hogy kíváncsiak voltunk további kalandjaira. Jani hüen és lelkiismeretesen számolt be róluk, ez a dolgot még vonzóbbá tette. Kivette zsebéből a kéziratot és a felolvasást ott folytatta, ahol a minap elhagyta.

A papagáj, amelyet Pamfil kapitány vásárolt, gyönyörű példány volt. Teste fehér, mint a hó, csőre ébenfekete, taraja sáfránysárga. Aszerint, hogy a madárnak milyen kedve volt, a taraj felállott, vagy lekonyult. De testi előnyei mellett Cacatuának még szórakoztató szellemi képességei is voltak. Egyformán jól beszélt angolul, spanyolul és franciául, énekelte az angol és spanyol himnuszt, valamint a Marseillaisét. Ilyen nyelvtelenséggel hamarosan megértette új környezetét és mire Szt. Ilona szigetéhez érkeztek, Pamfil kapitány nagy gyönyörűségére már éppen úgy tudott káromkodni, mint a legénység.

Pamfil kapitány reggel, felébredése után, végigvizsgálta hajóját, hogy minden és mindenki helyén van-e? Kiadagolta a pálinkát, a hajóinasoknak pedig a botütéseket, vizsgálta az eget, tanulmányozta a szél irányát. Ezután nyugodt és megelégedett hangulatban volt, mint aki jól teljesítette kötelességét. Ilyen lelkiállapotban ment reggelenként Cacatuához, hogy nyelvóráat adjon neki és ha meg volt vele elégedve, egy kockacukrot dugott a kalitka rácsába, Cacatua nagy öröme. Ezen az útján Jakab híven követte. Jakab szemlátomást hízott és a kapitány kegyeiben osztozott a madárral. De a kockacukor mégis féltékennyé tette. Ha Pamfil kapitány figyelme valami váratlan esemény folytán másfelé fordult, Jakab a kalitkához közeledett. Ügyes hadműveleteivel a cukrot hamarosan elcsente. Cacatua kétségbe volt esve. Taraja égnék meredt, legélesebb hangjával, legbőszebb káromkodásaival reszkettette meg a levegőt. Jakab ártatlan pofával fogyasztotta a csemegét, mit sem törődve börtönében dühöngő ellenfelével. Ha nem volt ideje, hogy ropogtassa, szopogatta. Egész büntetése abból állott, hogy ha nem ehetett, innia kellett a cukrot.

Ingó vagyona ellen elkövetett ez a merénylet kihozta sodrából Cacatuát. Amint a kapitány újra feléje fordult, panaszképpen egész műsorát felvonultatta. Csakhogy sajnos, »Tolvaj«-t kiáltani nem tanították meg és így gazdája nem sejtette a nagy lárma okát. Azt hitte, a madár örömmel köszönti és hálás a cukorért. Megelégedetten vakargatta Cacatua fejét. Cacatua ezt is szerette, de mégsem annyira, mint a cukrot. Megértette, hogy a szenvedett kárért magának kell elégtételt szereznie.

Egy napon Jakab megint csak elcsente a cukrot és még a morzsákat is ki akarta kaparni a kalitkából. Cacatua egy lábon függve, úgy tett, mintha egyéb mint a torna nem érdekelné, majd hirtelen elkapta Jakab hüvelykujját és belevágta a csőrét. Jakab elvisította magát, felszaladt a legmagasabb árboc csúcsára. Három lábbal kapaszkodott, a negyediket pedig lóbálta, mint egy füstölőt.

Ebéd idején Pamfil kapitány füttyentett Jakabnak, de az nem jelentkezett. Ez ellenkezett a kapitány egészségügyi szokásaival és nyugtalanította. Újra füttyentett és akkor a felhők közül

valami morgásfélét hallott. Felnézett és ott látta Jakabot, amint az áldást osztogatja. A kapitány jelbeszéddel parancsolta, hogy jöjjön le. Jakab ugyanilyen módon tagadta meg az engedelmességet. Pamfil kapitány parancsa törvény volt, így nevelte a legénységet is. Nem tűrhette, hogy akár csak egy majom is megbontsa fegyelmi rendszerét. Fogta szócsövét és hívta Két-Bendőt. Az a konyhalépcső felső fokán meg is jelent és a kapitány felé indult, úgy körülbelül, mint a kutya az idomítójához. A kapitány nem sok szót pazarolt alantasaira, egyszerűen felmutatott a fintorokat vágó rendbontóra. Két-Bendő azonnal megértette, miről van szó, az árbochoz vezető létrára kapaszkodott és gyorsan kúszott fölfelé. A kapitány ismerte Két-Bendő képességeit, így hát természetes, hogy éppen őt bízta meg ezzel a feladattal. De volt ennek más oka is. Két-Bendő a konyha tündére volt, művészetét a legénység, de Jakab is nagyra becsülték. Legszívesebben közelében tartózkodott és szívébe zárta. Az apai örököt helyettesítő Két-Bendő név onnan eredt, hogy ez a most színre lépő szereplő könnyen tudott állásánál fogva a legénység előtt megebédelni, ami azonban nem akadályozta meg abban, hogy utánuk ezt meg ne ismételje. Szóval, Jakab és Két-Bendő értettek egymás nyelvén és becsülték egymást. Ezért Jakab nem kísérelte meg a menekülést Két-Bendő láttára, mintahogy mindenki mással szemben tette volna, hanem félúton elébe jött. Itt találkozott a két jóbarát és az egyik a másik karjaiban mászott le a fedélzetre. A kapitány várta őket.

Pamfil kapitány minden sérülésre csak egyetlen orvosságot ismert: rumos borogatást. Hozatott egy kis pohár rumot, belemártott egy rongyocskát, bekötözte Jakab ujját. Jakab felszisszent, amikor a szesz a nyílt sebhez ért. A kapitány egy pillanatra félrefordult, Két-Bendő pedig ezt az időt felhasználta arra, hogy a maradék rumot felhörpintse. Jakab látta ezt és megértette, hogy ami a sebnek fájdalmas, hasznos lehet a gyomornak. Kinyujtotta a nyelvét, kényesen nyalni kezdte a borogatást. Lassanként, ahogy rájött az ízére, szopogatni kezdte ujjáról a bűvös italt. Pamfil kapitány parancsa szerint tízpercenként kellett a borogatást váltani. A parancsot híven hajtották végre és két óra múlva Jakab pislogni és bólogatni kezdett. A borogatást folytatták, Jakabnak a hüvelykujja mind jobban ízlett és végül holt részegen pottyant Két-Bendő karjaiba. Ez azután levitte a kabinba és saját ágyába fektette.

Jakab tizenkét órát aludt egyhuzamban. Amikor felébredt, az első, amit megpillantott, az volt, hogy Két-Bendő csirkét koppaszt. Jakab gyakran látott már ilyesmit, de ezúttal különös figyelemmel kísérte Két-Bendő működését. Halkan felkelt és teljes odaadással, mozdulatlanul nézte. Amikor elkészült, Jakab felment a fedélzetre, hogy a rumtól még nehéz fejét a levegőn szellőztesse.

Mivel a szél továbbra is kedvező maradt és remélték, hogy útjuk simán és akadály nélkül végződik, Pamfil kapitány nem találta célszerűnek, hogy a hajón levő szárnyasokat Marseillesbe vigye. Elrendelte, hogy ingadozó egészségére való tekintettel, a víziló-szeleten és hallevesen kívül naponta főtt vagy sült friss szárnyast találjanak neki. Azonnal hozzáláttak a rendelet végrehajtásához, s már hallatszott is egy kacsza halálhápogása.

Jakab erre a zajra lerohant a lépcsőn. Aki nem ismerte önzését, azt hitte volna, hogy a kacsza megmentésére siet. Egészen más vonzotta. Tudta, hogy megint koppasztás van soron és neki azt néznie kellett. Megint megfeszített figyelemmel kísért minden mozdulatot. Amikor az utolsó pihe is eltűnt, Jakab újból fölment a fedélzetre. Balesete óta először merészkedett közel Cacatua kalitkájához. Többször körüljárta, de vigyázott, hogy a félelmetes csőr közelébe ne kerüljön. Végre kileste a kedvező pillanatot és a papagáj egyik farktollát megragadta. Bár Cacatua szárnyaival csapkodott és éktelenül káromkodott, addig cibálta, míg a toll a kezében maradt. Ez a tapasztalat Jakabot boldoggá tette. Táncolt, bakugrásokat végzett. Ez nála a legnagyobb meglepedés jele volt.

A szárazföld már eltűnt. Kifeszített vitorlákkal haladtak az Atlanti-óceánon. Mindenütt csak ég és víz, a látóhatár mögött pedig a végtelenség kéklett. Néha-néha a szemhatáron egy tengeri madár repült az egyik földrészről a másikra. Pamfil kapitány bízott saját tapasztalataiban, kinyitotta Cacatua börtönét. Nem kellett félnie szökésétől. A madár ösztönösen érzi, ha szárnyai túlgyengék a hosszabb utazáshoz és Cacatua boldogan fogadta a szabadságot, felszállt egy árbocra és a vidámság tetőfokán a legénység nagy örömeire egész műsorát előadta. Nagyobb lármát csapott, mint huszonöt hallgatója együttvéve.

Mialatt a fedélzeten ilyen parádé folyt, a konyhán sem maradtak tétlenül. Két-Bendő koppasztott, Jakab meg nézte. Két-Bendőnek feltűnt Jakab kitartó érdeklődése és hirtelen az a gondolata támadt, hogy talán saját kényelme érdekében fel tudja használni ezt a buzgalmát. Igaz, hogy majom még soha nem játszott kukta szerepet; legyen Jakab az első. Két-Bendő határozott egyéniség volt, gondolatát a tett nyomon követte. Bezárta az ajtót, övébe korbácsot dugott, hogy Jakab jól láthassa és tisztában legyen vele, mi vár rá, ha feladatát rosszul végzi. Kezébe nyomta a kacsát. Most koppasszon ő és Két-Bendő majd ölbetett kézzel nézi.

Semmiféle fenytékre nem volt szükség. A mester nem becsülte túl inasa készségét. Lehet az is, hogy Jakab tökéletesíteni kívánta ismereteit. A kacsát két térde közé fogta és hévvel koppasztani kezdte. Amikor a tollak és a pihék eltűntek és már a kacsza húsa látszott, az állat öröme lelkesedésbe csapott át. A munka befejeztével Jakab táncra perdült, mint előző napon Cacatua kalitkája mellett. Két-Bendő is örült az eredménynek, csak azt sajnálta, hogy cimboráját nem fogta hamarabb erre a munkára; el is határozta, hogy ezután alaposan megdolgoztatja. Másnap ugyanabban az órában, ugyanolyan körülmények és rendszabályok mellett megkezdődött az előző napi előadás, azonos sikerrel. A harmadik napon Két-Bendő Jakabot egyenrangú kartársnak minősítette, a konyhakötényt derekára kötötte és ezentúl rábízta a tyúkokat, kacsákat és pulykákat. Jakab méltónak mutatkozott a bizalomra és egy hét múlva már ügyességben és pontosságban fellebbvalóját messze felülmulta.

Közben a brigg, mint egy varázshajó, haladt előre útján. Elhagyta Jakab hazáját, nagy messzeségben a Szt. Ilona és Ascension szigeteket és duzzadó vitorlákkal közeledett az egyenlítő felé. Egy olyan trópusi napon, amikor az ég a földre súlyosodik, csak a hajókalauz volt a kormány mellett, az őrszem az árbockosárban és Cacatua a főárbc tetején. A többiek hűsebb zugot igyekeztek találni. Maga Pamfil kapitány is függőágyában feküdt, pipával a szájában; Két-Bendő legyezte egy pávafarokkal. A nyomasztó hőség, úgy látszik, Jakabra is hatott, mert szokása ellenére a koppasztásra szánt tyúkot letette a székre és kötegyét leoldotta. Olyan volt, mint a hajón mindenki, kábult a nagy forróságtól és mély gondolatokba merült. Ez a részvétlensége azonban nem sokáig tartott. Hirtelen kutatva nézett körül, majd saját vakmerőségétől megijedve és hogy zavarát leplezze, egy tollat emelt fel a földről és rágni kezdte, azután eldobta; oldalát vakarta, szemével hunyorgatott. A legjobb megfigyelő sem vehette rajta észre, miben törte a fejét. Egyszerre csak a lépcső alsó fokán termett, egy percre megállt, nézte a napot és szépen lassan felsétált a fedélzetre, mintha ott valami szórakozást keresne.

A felső lépcsőfokra érve, Jakab a fedélzeten nem látott senkit. Azt lehetett hinni, hogy a hajó üres és csak úgy magától halad. Jakab nagyon örült a csendnek és magánynak. Oldalát vakargatta, fogait vicsorította, szemeivel hunyorgatott és kettőt ugrott a magasba. Cacatuát kereste. Az ott ült rendes helyén, szárnyaival csapkodott és teli torokkal énekelte az angol himnuszt. Jakab úgy tett, mintha nem törődne vele. Felmászott egy árbocra, ellenségétől jó messzire, azután lassan közelebb kúszott, végre ráérezkedett a főárbc ingó kötélzetére. Az út közepén farkával egy kötéltre akaszzkodott és fejjel lefelé lógva hintázni kezdett. Úgy tett, mintha csak e miatt jött volna ide. Amikor látta, hogy Cacatua rá sem hederít, lassan-lassan

közelebb került hozzá. Ellenfele az öröm legfelső fokán a legharsányabban énekelt, torkaszakadtából kiabált, tollas karjaival csapkodott, mint a kocsis, aki melegedni akar, de ekkor Jakab félbeszakította a dalt és a csapongó jókedvet. Balkezevel megragadta a madarat ott, ahol szárnyai a testéhez nőttek. Cacatua kétségbeesetten rikoltzott. A fojtó hőségben elkábult legénység nem ügyelt rá.

- Teringettét, - mondta hirtelen Pamfil kapitány - csoda történt. Az egyenlítő alatt hó esik.

- De nem, - felelt Két-Bendő - ez nem hó, ez... A teremtésit! - és a létrához rohant.

- No hát mi az, mi az? - kérdezte a kapitány, függőágyán fölemelkedve.

- Hogy mi ez? - kiáltotta Két Bendő a lépcső tetejéről. - Ez Jakab, Cacatuát koppasztja.

Pamfil kapitány akkorát káromkodott, amekkorát az egyenlítő táján még nem hallottak és maga is felrohant a fedélzetre. A káromkodásra, mint egy ágyúlövésre az egész személyzet felébredt és annyi lyukon mászott kifelé, ahány csak akadt a hajón.

- Hé, csirkefogó - kiáltott a kapitány és egy vaskampót ragadott. - Mit csinálsz? Talpra, Két-Bendő, talpra. - Két-Bendő mászni kezdett, mint egy mókus. De minél jobban sietett, Jakab annál gyorsabban működött. A tollak valóságos felhőt alkottak és hullottak, mint decemberben a hó. Cacatua látta, hogy Két-Bendő közeledik és még jobban sikongatott. Jakab eddig figyelemre sem méltatta, mi történik a hajón és napi munkáját tisztességesen elvégezte. Amikor Két-Bendő mentő keze Cacatua után nyúlt, Jakab eleresztette áldozatát. Már csak szárnytollai voltak meg.

Cacatua a fájdalomtól és ijedtségtől teljesen elveszítette az eszét. Elfelejtette, hogy már egyensúlyozó farktollai is hiányoznak, néhány pillanatig ide-oda imbolygott, azután a tengerbe esett és odaveszett. Nem tudott úszni.

János itt félbeszakította felolvasását és megkérte Gyurit, szólna a portás unokájának, hozzon tejet, mert elfogyott.

VII. FEJEZET

amelyben Tom egy leányt ölelget és ennek következményei.

Gyuri kiment, hogy átadja az üzenetet. Vissza is jött, azonban nem vette észre, hogy Tom kikísérte, de nem tért vissza. Janit pedig felszólították, hogy Cacatua halálánál félbeszakított felolvasását folytassa.

- Uraim, - mondta Jani - látják, hogy a kézirat felolvasását befejeztem. A többit már csak emlékezetből mondom el. A hátralevő események nem is különösen fontosak.

Az áldozat, amit Jakab a tenger isteneinek bemutatott, kedvező volt Pamfil kapitány további útjára. A napok minden különösebb kaland nélkül teltek, csak egyik vált majdnem végzetessé Jakab számára.

Pamfil kapitány Felső-Guinea mellett, kabinjában gyönyörű lepkét fogott. Valóságos délszaki repülő virág volt, tarka szárnyával, csillogó testével, akár egy kolibri.

Ismerjük már a kapitány kereskedői képességeit és tudjuk, hogy minden kínálkozó alkalmat megragad, ha pénzszerzésről van szó. Óvatosan fogta meg oktalan vendégét, nehogy szárnyai himporát megsértse és gombostűvel kabinja falburkolatához szegezte. Majd, amikor hazaér, ennek is akad vevője.

Valamennyien láttatok már a lepke haláltusáját egy dobozban vagy pohár alatt. Valamennyien elnyomtatok szívetekben minden irgalmat, hogy a nyárnak ezt a kecses gyermekét megtarthassátok. Tudjátok, hogyan küzd szegény, hogyan forog a testébe szúrt nyárson, míg szépsége áldozatává nem válik. Pamfil kapitány lepkéje is elélt még néhány napig. Szárnyaival verdesett, mintha a virág kelyhéből a mézet szívna.

Jakab figyelmét ez a mozdulat felébresztette. Szemszögletből figyelte és úgy tett, mintha mit sem látna. A gyönyörű színek elhitették vele, hogy valami ízes falat lehet. Mikor a kapitány nem nézett oda, a falburkolatnak ugrott és szokásos mohóságával bekapta a lepkét. Pamfil kapitány arra lett figyelmes, hogy Jakab ugrál és bukfenceket vet. A majom a pillangóval együtt a gombostűt is lenyelte. Az acélszálka megakadt a torkán és a szerencsétlen fuldoklott.

A kapitány nem tudta, mi az oka a cirkuszi mutatványnak és azt hitte, Jakab jókedvében szökdél. Mulatott rajta. De Jakab egyre élestedő hangja kezdett gyanússá válni. Főleg az volt a feltűnő, hogy míg Jakab a rumos borogatások óta csak hüvelykujját szokta szopni, most egész öklét dugta a torkába. Odament Jakabhoz. Szegény ördög szeme forgott a fájdalomtól. Nem kételkedett többé, hogy valami komoly baja van. A kapitány szeretett majmát a halál karjai közt látta és orvosért kiáltott. Igaz, hogy nem sokat bízott az orvostudományban, de viszont már nem merte a felelősséget vállalni.

A kapitány nagyon szerette Jakabot. Kétségbeesett kiáltására nemcsak az orvos, hanem valamennyien, akik hallották, hozzásiettek. Legbuzgóbban Két-Bendő. Rendes napi munkáját végezte, amikor a kapitány segélykiáltását meghallotta és úgy jelent meg, ahogyan éppen a konyhában volt. Egyik kezében sárgarépat, a másikban petrezselyemgyökeret tartott. A kapitány magyarázat helyett rámutatott Jakabra. Szegény párát a fájdalom és izgalom egészen levette a lábáról. A beteget körülvették és az orvos kijelentette, hogy eret kell rajta vágni. Vértululása van, amire a majmok igen hajlamosak, mert szeretnek fejfelé lógni és a vér a fejükbe száll. Tekintettel azonban arra, hogy az első tüneteknél nem volt jelen, nem állhat jót semmiért. Azután előkészítette az érvágó kést és megkérte Két-Bendőt, hogy fogja le a páciens, nehogy valahogyan mellévágjon.

A leadott szakvéleményt nagyjából ismertettük csak itt. A kapitány és a legénység sokra becsülte az orvost és előadását a legnagyobb figyelemmel hallgatta. Csak Két-Bendő rázta kételkedve a fejét. Régen gyűlölte az orvost.

Úgy történt, hogy ama bizonyos szilvakompót, amit Pamfil kapitány felesége főzött be és a kapitány nagy becsben tartott és külön szekrényben zárt el, egy szép napon feltűnően fogyni kezdett. A kapitány az összes gyanúba fogható egyént maga elé rendelte, köztük persze Két-Bendőt is. Mindenki tagadott, Két-Bendő is. A kapitány hajóinasának igazmondásában kételkedett és megkérdezte a doktort, mi módon lehetne az igazságot kideríteni. A doktor két csalhatatlan módszert ajánlott. Az egyik az volt, hogy felvágják a gyanúsított hasát és hét perc leforgása alatt tisztázódik az ügy. A másik az, hogy hánytatót adnak be. Ez ugyan kissé hosszabb ideig tart, de ugyanúgy sikerre vezet. Pamfil kapitány az enyhébb eszközök híve volt és az utóbbi mellett döntött. Be is adták erőszakkal a szert és két matrózra bízta, hogy tartsák szemmel Két-Bendőt. Pontosan harminckilenc perccel ezután a doktor megjelent, a köpőcsészével és ebben öt szilvamag. Két-Bendő a biztonság kedvéért a magokat is lenyelte és ez lett árulója. Hiába állította Két-Bendő, hogy egy hét óta csak banánt és fügét evett, gaztettét most kézzelfoghatóan bebizonyították. A büntetés nem késett. Két hétig kenyéren és vízen és minden étkezés után huszonöt korbácsütés. A másodkormányos az előírt adagot minden alkalommal a leglelkiismeretesebben utalta ki. Két-Bendő ezért utálta szívből a doktort és nem mulasztotta el az alkalmat, hogy borsot törjön az orra alá.

Két-Bendő volt az egyetlen, aki a doktornak egy szavát sem hitte el. Jakab betegségének tüneteit saját tapasztalatából jól ismerte. Megesett vele, hogy amikor a kapitány hallevesét kóstolgatta, egy darab halat szálkástól nyelt le. Ösztönösen körüljártatta szemét és kereste, mi ingerelhetette Jakab étvágyát. A pillangó is, meg a gombostű is hiányzott. Rögtön átlátta a helyzetet. Jakab gyomrában a pillangó, torkában a gombostű.

Amikor az orvos műtéthez akart fogni, Két-Bendő karjaiban tartotta Jakabot. A legénység legnagyobb meglepetésére és megbotránkozására kijelentette, hogy pedig a doktornak nincsen igaza. Jakabot nem guta környékezi, hanem fuldoklik és e pillanatban nem a vér sok a fejében, hanem gombostű van a gégéjében. A sajátmagán bevált módszert rögtön alkalmazta is, a kezében levő sárgarépát a beteg torkába többször belenyomta, a beékelt idegen test ezzel a szűk helyről tágasabb vidékre került. Két-Bendő biztos volt benne, hogy a műtét sikerült és a haldoklót letette a szoba közepére. Előző öt percben mindnyájan tanui voltak Jakab vonaglásának, most pedig kis ideig nyugton maradt, mintha nem akarná elhinni, hogy fájdalom megszűnt. De hamarosan elkezdett pislogni, a hasát vakarta, azután hátsó lábain táncolni kezdett. Hallgatóim már tudják, hogy Jakab örömét tánccal fejezi ki. Két-Bendő ennyivel nem elégedett meg. Hogy a doktort végleg bemártsa, odanyújtotta Jakabnak a sárgarépát. Jakab imádta ezt a zöldséget, elkapta és haladék nélkül nekilátott az evésnek. Így bizonyosodott be, hogy a táplálkozás útjai ismét szabadok és csak arra várnak, hogy minél gyakrabban vegyék őket igénybe. Az életmentő diadalmasan nézett körül. A doktor pedig elhatározta, hogy majd bosszút áll, ha Két-Bendő beteg találna lenni. De az út további folyamán Két-Bendő csak egyszer gyengélkedett. Túl sokat evett és elrontotta a gyomrát. De maga volt orvos; úgy tett, mint hasonló esetben régen a rómaiak, torkába dugta az ujját.

A Rokszelán nevű briggs szerencsés átkelés után szeptember 30-án megérkezett a marseillesi kikötőbe. Kao-Kiu-Koan-nal az Indiai-szigetek közelében cserélt kávé, teán és fűszereken Pamfil kapitány előnyösen adott túl. Jakabért hetvenöt frankot kapott egy festőtől, ez egy török pipáért egy írónak adta, ez viszont egy görög puskáért mostani tulajdonosának.

Így került Jakab a Bangó partjáról István barátunkhoz. Mindnyájan ismerjük szellemi tökéletességét, ezt pedig Falus apai gondos nevelésének köszönheti.

A hallgatóság lelkes tapsait Jani meghajlással köszönte meg.

Egyszerre csak sikoltozás hallatszik az ajtó felől. Kirohanunk. A lépcsőházban a portás unokája félájultan feküdt Tom karjai közt. Tom megijedt váratlan megjelenésünktől és futott le a lépcsőn. Ekkor még élesebb sikoltást hallottunk. Egy öreg grófnő harmincöt éve lakott a házban, a harmadik emeleten. A lármára gyertyával a kezében kilépett az ajtón és szemben találta magát a szökevényvel. Erre végleg elájult. Tom most tizenöt lépcsőfokot ugrott felfelé. A negyedik emeleten nyitva talált egy ajtót, besétált, mintha hazamenne és egy menyegzői lakoma közepébe pottyant. A vendégek ordítottak és élükön az új házassokkal a lépcsőházba rontottak. Az egész ház a pincétől a padlásig feje tetején állt. A lakók minden emeleten az ajtók előtt, mindenki egyszerre kiabált és persze egyik sem értette a másik szavát.

Végre megtudtuk a következőt: A portás unokája, amikor sötétben a lépcsőn felhozta a tejet, érezte, hogy valaki megöleli. Azt hitte, valamelyik lakó enged meg magának ilyen bizalmaskodást és egy csattanó pofonnal felelt. Tom morgott a pofonra. A kislány egy medve ölelő karjaiban találta magát és nagyot sikoltott. Amikor kirohantunk, Tom megijedt és a grófnő ájulása, valamint a lakoma felborulása ennek az ijedtségnek volt a következménye.

Sándor, aki Tommal jó viszonyban volt, vállalkozott, hogy megkeresi és elhozza, bárhol lenne is. Bement az ebédlőbe. Tom csodálatos ügyességgel sétált a terített asztalon és már a harmadik csokoládétortát fogyasztotta. Ez volt a veszte. A vőlegény is imádta a csokoládétortát és elsírta keservét a többieknek. Élénk zúgolódás támadt erre és akkor sem csillapodott, amikor Tom szépen engedelmesen cammogott Sándor után. Az ajtó előtt a háztulajdonossal találkoztak. Az öreg grófnő már felmondott és a vőlegény is kijelentette, hogyha nem szolgáltatnak elégtételt, egy negyed órát sem marad a házban, s a többi lakó is csatlakozott hozzá. A háztulajdonos elsápadt, már látta házát üresen, lakó nélkül. Istvánnak tehát tudtára adta, hogy ha nem távolítja el a medvét, bármilyen szívesen látta őt eddig házában, mint lakót, kénytelen lenne megválni tőle. Végére is be kell látnia, hogy tisztos házban ilyen időben ekkora ribilliót mégsem lehet tűrni. Sándor már megúnta Tomot, de nem akarta, hogy úgy tűnjék, mintha a háziúr és a lakói kedvéért áldozatot hozna. Becsületszóval fogadta, hogy Tomot reggel elküldi. De a lakók evvel sem elégedtek meg, még egy éjszakán át sem akartak a vadállattal egy fedél alatt maradni. Nem volt más hátra, Sándor levitte Tomot az udvarra, nagy nehezen belegyömöszölte egy kutyaólbá, nagy kőkockákat rakott az ól tetejébe, az ól száját pedig falnak fordította.

Ez az eljárás elnémította a panaszokat; a portás unokája letörölte könnyeit, a grófné a harmadik ideggörcsnél abba hagyta, a vőlegény pedig megelégedett a dióstortával. Mindenki visszatért lakásába és rövidesen helyreállott a nyugalom.

Ami Tomot illeti, próbált megszabadulni, de miután ez nem sikerült, lyukat vájt a falba és átsétált a szomszéd kertbe.

VIII. FEJEZET

amely arról szól, hogyan ficamította ki Tom egy rendőr csuklóját és miért félt a rend tiszteletreméltó órétől.

Másnap reggel a szomszéd ház lakója a kertbe akart menni. Kinyitotta az ajtót, de rögtön be is csapta. Legnagyobb meglepetésére virágágyai között egy medve sétált. Kereste, kutatta, hogy kerülhetett oda ez a virágkedvelő. A falban tátongó nyílást egy orgonabokor rejtette el, tehát azt nem láthatta. Ez a lakó szorgalmas ujságolvasó is volt. Nemrég a lapokban egy hír jelent meg, hogy valahol villámlás és dörgés közepette olyan sűrű békaeső hullott, hogy az utakat és a házak tetejét is ellepte. Az ég a tünemény előtt még szürke volt, azután indigó színű lett. Az előfizető felnézett az égre, tintafeketének látta, kinézett a kertbe, ott medve sétált és nem lehetett tudni, hogyan került oda. Kezdte hinni, hogy megismétlődött a fent leírt természeti csoda, csak hogy béka helyett medve esett. A kettő között a különbség csak annyi, hogy ez az esőcsepp nagyobb és veszélyesebb, mint a másik. Nyugtalankodva vizsgálta a barométert, az esőre, viharra állott. Előfizetőnk úgy találta, nincs veszíteni való perce. Elküldte szakácsnőjét, hogy hozzon egy szakasz katonát, káplárostól, az inasát meg rendőrért szalasztotta. Minden eshetőségre katonai és polgári védelem alatt akarta megvárni az eseményeket.

Az arrajárók látták, amint a házból az inas, meg a szakácsnő kirohant. A kapu előtt összeverődtek és találgatták, mi történhetett. Kérdezték a portást, de ez is csak annyit tudott mondani, hogy a riadó abból a lakásból indult ki, amelyik az udvar és a kert között fekszik. Ebben a pillanatban az ajtóban sápadtan és magából kikelve megjelent az előfizető és segítségért kiáltott. Tom barátunk az ablakon keresztül meglátta őt és minthogy szerette az emberek társaságát, odacammogott, hogy az idegennel ismeretséget kössön. Az előfizető a jó szándékot félreértette, hadüzenetnek tartotta és bölcsen a visszavonulás mezejére lépett. Mikor ajtajához ért, üvegcsörömpölést hallott, mire a visszavonulásból menekülés lett. Azután, mint ahogyan jeleztük, a kétségbeesés minden jelével megjelent a szájtatók előtt és torkaszakadtából segítségért kiáltozott.

De ahogy ez már lenni szokott, a tömeg, ahelyett, hogy segített volna, elszéledt. Csak egy rendőr maradt ott; odament az előfizetőhöz és megkérdezte, mi a baja? De a tisztelt úrnak se hangja, se szava nem volt és csak ujjal mutatott hátrafelé, az ajtóra. A rendőr megértette, honnan jön a veszély, gyíklesőjét bátran előrántotta és berohant a szobába.

Tom kedélyes pofája volt az első, amit meglátott. Két lábon állva, fejét bedugta a kitörött ablakon, mellső lábaival a keresztfára támaszkodott és az ismeretlen lakást vizsgálgatta kíváncsian. A rendőr, akármilyen bátor volt is, maga sem tudta, mit tegyen. Menjen-e előre, vagy hátra? De Tom is, amikor meglátta a rendőrt, akkorát fújt, mint egy vad bika és amennyire lábai bírták, rémülten rohant a kert túlsó végéig. Tomot eddig, mint értelmes, okos állatot ismertük. Engedjék meg, hogy, bár a helyzet most érdekesítő, az elbeszélést itt megszakítsuk és elmondjuk, mi volt az oka Tom riadalmának, amikor tulajdonképpen semmiféle ellenséges kihívás nem történt. Ezzel tartozunk Tom makulátlan jó hírének.

Az úr 1830. esztendejének egyik farsangestéjén történt. Alig hat hónapja, hogy Tom Párizsban élt. A művészársadalom körében annyira kiművelődött, hogy a legbájosabb medve lett belőle. Ajtót nyitott, ha csengettek, alabárdal a kezében órák hosszat őrt állt, seprőnyelet tartva feje fölött, kecsesen táncolt menuettet. A műterem öröme az egész napot ezekkel az ártatlan szórakozásokkal töltötte. A hálófülkének használt szekrényben éppen az igazak álmát aludta, amikor az ajtón kopogtattak. Jakab kicsapongó öröme az imádott nevelő jöttét jelentette.

Nyílt az ajtó és csakugyan Falus jelent meg, bohócnak öltözve. Jakab, mint rendesen, karjaiba vetette magát.

- Jól van, jól van - mondta Falus. Jakabot az asztalra állította és botját a kezébe adta.

- Elragadó vagy! Fegyvert lábhoz! Vállhoz! Tűz! Kitűnő, nagyszerű! Granátosruhát csináltak neked és majd őrt állsz helyettem. De most veled van dolgom, Tom, hol vagy?

- Azt hiszem, a kuckójában - mondta István.

- Tom, ide, Tom! - kiáltotta Falus.

Tom tompán morgott. Ez annyit jelentett, hogy megértette, miről van szó, de semmi kedve sincs, hogy szót fogadjon.

- Így hallgatsz a szavamra? Barátom, ne kényszeríts, hogy erőszakot alkalmazzak.

Tom kinyújtotta egyik mancsát a szekrényből, kilógatta, de személyének többi része láthatatlan maradt. Elkezdett ásítani, hosszan és panaszosan, mint egy gyerek, amikor felébresztik és nem mer a zsarnokság ellen másképpen tiltakozni.

- Hol a seprőnyél? - mondta Falus és kezdte az ajtó mögött felaggatott íjakat és horgásbotokat rázogatni.

- Jelen! - kiáltott István. Tom az ismert zajra ijedten kibújt és ártatlan pofával illegette magát, Falushoz közeledve.

- Helyes, légy kedves! Az utat a város egyik végétől a másikig csakis érted tettem meg.

Tom bólintott felülről lefelé és alulról felfelé.

- Így van jól, adj kezet, kedves barátom, rendben van.

- Elviszed? - kérdezte István.

- Egy kis időre. Mulatni megyünk.

- És hova?

- Csak a jelmezbálba. Gyerünk Tom, gyerünk, előre barátom. A kocsi lenn vár és órára fizetem.

Tom, mintha ez utóbbi érv súlyát megértette volna, sietett lefelé a lépcsőn, barátja előtt. Lent a kocsis kinyitotta az ajtót. Tom Falus segítségével úgy szállt be, mintha ez mindennapi kenyere lenne.

- Fura jelmez, - mondta a kocsis - majdnem azt lehetne hinni, hogy igazi medve. Hova vigyem uraságtokat?

Falus megadta a címet.

- Groom! - morgott Tom.

- Kérem, ne mérgeződjék, majd csak odaérünk - mentegetődzött a kocsis.

Félóra mulva a kocsi csakugyan megállt a kapu előtt. Falus fizetett és Tomot kézenfogva vezette befelé. Vett két belépőjegyet és társával a terembe lépett anélkül, hogy a jegyszedő bármily megjegyzést tett volna.

Kétszer kerültek meg a termet, amikor Tomot követni kezdték. A jelmez olyan tökéletes volt, hogy néhány természetimádó szinte megdöbben tőle. A kíváncsiak mind közelebb jöttek, kezdték huzigálni farka szőrét, csípkedték a fülét. Arról akartak meggyőződni, hogy tudja-e a hangot is utánozni úgy, mint a viselkedést.

- Groom! - volt Tom válasza.

Az egész közönséget bámulat fogta el. Tényleg a csalódásig hú. Falus Tomot azután a büffébe kísérte és megkínálta süteménnyel. Tom élt-halt a süteményért és olyan jól utánczolt mohósággal kapta be őket, hogy az egész karzat kacagott. Azután egy pohár vizet kapott. Tom nagyon előkelően két mancsa közé fogta a poharat és kihörpintette a vizet. Így tanulta, amikor néha abban a kitüntetésben részesült, hogy István ebédjén részt vehetett. A lelkesedés most tetőfokra hágott. Mikor Falus el akart menni a büfféből, sűrű embergyűrű közepén találta magát. Félni kezdett, hogy Tom kedvet talál kapni és karmaival, fogaival akar majd utat törni magának, ez pedig a helyzetet kissé bonyolulttá tette volna. Egy sarokba vezette tehát, háttal a falnak állította és megparancsolta neki, hogy újabb intézkedésig meg ne mocsanjon. Az őrtállás, mint tudjuk, Tom szokásos gyakorlatai közé tartozott és teljesen megfelelt közömbös természetének. Egy bohóc, hogy a tréfa teljes legyen, kezébe nyomta fakardját és Tom a legnagyobb komolysággal támaszkodott fegyverére.

- Tudja, hogy fakardját kinek adta kölcsön? - kérdezte Falus az udvarias bohócot.

- Nem - felelte ez.

- Nem is találja ki.

- Nem én.

- Hát nézze meg jól. Mozdulatainak kecsessége, balvállára hajtott feje, a hangja. Hát nem ismeri fel?

- Becsületesemre, fogalmam sincs.

- Nem ismeri föl a nagy színészt, aki a multkor a színpadon a medve szerepét játszotta?

- De hiszen az fehér medve volt!

- Az a jelmeze most, hogy barna.

- Ne vicceljen!

- Groom! - szólt közbe Tom.

- Most! Most ráismerek a hangjára. Magam sem értem, hogy nem jöttem rá hamarabb.

- Igen bizony - mondta Falus és a terem felé indult. - De jó lesz azért békén hagyni. Igyekezni fogok, hogy táncra hívjam.

- Oh, igazán?

- Megígérte. De szóljon barátainak, hogy ne incselkedjenek vele.

- Legyen nyugodt.

Falus áthatolt a gyűrűn és a bohóc boldogan egyik álarcostól a másikhoz ment és közölte velük Falus kívánságát. Ebben a percben a zenekar valcerbe kezdett és mindenki a bálterembe rohant. A bohóc, mielőtt követte volna őket, még Tomhoz lépett és lábujjhegyre állva súgta fülébe:

- Ismerlek, szép maszk!

- Groom! - felelte Tom.

- Hiába, barátom, táncolni fogsz! Ugyebár, fogsz táncolni, szívecském? - Tom bólintott, ahogy szokott, ha valamit kérdeztek tőle. A bohóc meg volt elégedve a válasszal és elindult, hogy a tánchoz párt keressen a részére.

Tom most egyedül maradt a büffés-kisasszonnyal, mozdulatlanul állt a helyén, de a szemét a süteményekre meresztette. A kisasszony észrevette ezt az áhító tekintetet és mindjárt fel is használta az alkalmat, hogy áruján túladjon. Tányéron kínálta. Tom előkelően kivett egy süteményt, azután egy másodikat és egy harmadikat. A kisasszony nem győzte a nyújtogatást, Tom az átvételt. Végül is mire a táncból visszakerültek, Tom a harmadik tucatnál tartott.

A bohóc egy pásztornóval és egy pierettel jelent meg.

Mint régi ismerőshöz ment Tomhoz és súgott neki valamit. Tomot a sütemények jókedvre hangolták, tehát a legszeretreméltóbb morgással felelt. A bohóc meghajolt a nézőközönség felé és bejelentette, hogy Medve úr a társaság kívánságának örömmel tesz eleget. Erre elkezdtek tapsolni és a terembe vonultak. A pierette és a pásztornó jobbról, balról kézen fogták Tomot és ő, mint udvarias gavallér, hagyta, hogy vezessék, csak meglepetve nézett hol az egyik, hol a másik táncosnőjére. Amikor a táncterembe ért, mindenki körben helyet foglalt. A zenekar rázendített.

A tánc Tom diadala és Falus táncmesteri remekműve volt. Már az első lépések biztosították a sikert, a végén pedig valósággal tomboltak. Tomot diadalmenetben vezették körül. A pásztornó saját rózsakoszorúját nyomta a fejébe. Az egész terem veszettül tapsolt. Valaki lelkesedésében elkiáltotta magát:

- Éljen I. Medve!

Tom kegyesen fogadta a hódolatot. De amikor a zene újból rázendített és mindenki táncba fogott, csak néhány udvaronc maradt mellette. És ezek sem érdek nélkül. Mindenféle belépőjegyet ajánlottak megvételre. Tom kívánságait szokásos »Groom«-jával intézte el. A tréfa kezdett egyhangúvá válni, Tom körül lassanként úr keletkezett. Elismerték tánctehetségét, de társalgását élvezhetetlennek találták. Hamarosan már csak hárman-négyen foglalkoztak vele, egy óra múlva pedig teljesen el is felejtették. Ez a sorsa a földön minden dicsőségnek.

Mult az idő. Mindenki hazament. Az ablakon néhány halvány reggeli sugár szűrődött be, amikor a jegyszedő a termet körülvárva hortyogást hallott. Mindjárt tudta, hogy valami késedelmes látogató lehet az illető és megtalálta Tomot. Barátunk fáradtan az eseménydús éjszaka után az igazak álmát aludta. Az utasítás ilyen esetekben szigorú és a jegyszedő az utasítások rabszolgája. Tomhoz ment tehát és foglalkozására jellemző udvariassággal figyelmét felhívta azon körülményre, hogy reggeli hat óra van, ajánlatos tehát hazamenni.

- Groom! - felelte Tom.

- Értem, értem, de az ágyában sokkal kényelmesebben alhatik. Előre, előre! A felesége nyugtalan lesz. Becsületesemre, nem hallja! Milyen mélyen alszik!

Vállára ütött.

- Groom!

- Jól van, jól van. De a jelmezbálnak már vége van.

- Groom!

- Dehát kérem, ez nem szálloda. Alló mars! Így áll a dolog? Pfuj, ilyen művész! Ha nem megy, rendőrt hívok, a felügyelő még itt van. Nem akar? Még öklöz is? Kezet mer emelni egy nőre? Majd elintézem a baját! Felügyelő úr, felügyelő úr!
- Mi történt? - kérdezte az ügyeletes tűzoltó.
- Ide mellém, tűzoltó úr és ide a rendőröket.
- Mi történt? - érdeklődött a káplár.
- Mari néni kér segítséget.
- Megyünk!
- Erre tessék, - kiáltotta a jegyszédőnő. Erre jöjjön, itt nincs lépcső. Ott van az ipse az ajtó mellett a sarokban. Oh a zsvány, erős, mint a török.
- Groom! - hallatszott megint.
- Hallja? Kérem magától, beszél így egy jó keresztény?
- Barátom - mondta a káplár, miután szemei megszokták a félhomályt és meglátta Tomot, - mindnyájan voltunk fiatalok és én is szeretek nevetni. De az előírás az szent. Itt a távozás ideje. Menjen a kaszárnnyába, vagy a feleségéhez, mindenesetre ki innen! Gyorsan előre, indulj! Bal, jobb!
- Groom!
- Nagyon szép, kitűnően tudsz utánozni, de most más következik. Indulj bajtárs önként. Nem akaródzik? Konok vagy? Jó, nem bánom, ha akarod, nevetni fogunk. Fogjátok ezt a legényt és ki vele!
- Káplár úrnak jelentem tisztelettel, nem akar menni.
- Mire való a puskatús, páholjátok, de alaposan.
- Groom, groom!
- Csak tovább, tovább!
- Káplár úr kérem, gyanús a dolog, azt hiszem, ez valóságos medve. Megfogtam a bőrt a nyakán, oda van nőve.
- Az áldóját, halt! Ha tényleg medve, kíméletesen kell vele bánni. A gazdája még megfizetteté velünk. Hozzátok csak ide a tűzoltólámpást.
- Groom!
- Most már mindegy, akár medve, akár nem. Kapott egy jó porciót, és ha tud emlékezni, nem fogja elfelejteni, hogy valaha rendőrökkel volt dolga.
- Itt a lámpás.
- Világítsd meg az arcát. Állatpofa, csakugyan.
- Jézusom - rémüldözött a jegyszédőnő és menekült a színhelyről.
- Hát igen, valódi medve! Meg kell nézni, vannak-e iratai és haza kell vezetni. Alighanem eltévedt és miután szereti a társaságot, bejött a bálba. Borravalóra van kilátás.
- Groom!
- Látjátok, felel.

- Az áldóját! - kiáltotta az egyik rendőr.
- Mi az már megint?
- Egy kis zacskó van a nyakába akasztva.
- Nyisd ki!
- Egy névjegy.
- Olvasd.
- A nevem Tom, Gergely-utca 109. szám alatt lakom, van nálam egy frank kocsira és három borraivalónak.
- Isten bizony, itt a négy frank.
- Minden rendben van. Kik vállalkoznak rá, hogy hazakísérjék?
- Jelen - kiáltottak valamennyien.
- Semmi jogátlépés. Minden a szolgálati évek számától függ. A baksist a két öreg legény kapja. Előre, fiaim!

Két rendőr kilépett a sorból. Tom nyakába kötelet tettek és a biztonság kedvéért néhányszor a szája körül csavarták. Tom nem állt ellent, a puskatustól lágy lett, mint egy kesztyű.

Negyven lépés után egyik kísérő így szólt.

- Olyan szép az idő. Ne vegyünk kocsit, sétáljon az ipse.
- És akkor osztozunk a kocsipénzen.
- Egyhangúan elfogadjuk.

Félóra mulva megérkeztek és csengettek a kapun. A harmadik csengetésre a házmesterné félálomban meg is jelent.

- Hé, álmos anyjuk, visszahoztuk egyik lakóját. Ismeri? Az állatkertjéből való?
- Persze, hogy ismerem. István úr medvéje.

Ugyanazon a napon a híres művész, a színpadi medve hatalmas süteményszámlát kapott. Szerencsére alibit tudott igazolni.

Tom ettől a naptól fogva félt minden egyenruhától. Nem csoda. Puskatussal traktálták és gyalogoltatták, amikor pedig megfizette a kocsiját. Most hát mindenki megérti, miért menekült Tom a kert legtávolabbi zugába, amikor a rendőrt meglátta.

Az embert semmi sem bátorítja fel annyira, mintha ellenfelét hátrálni látja. Ez a rendőr bátor volt és Tom után iramodott. Tom, amikor a falhoz ért, megpróbálta, nem tudna-e felmászni. Amikor belátta, hogy nem menekülhet, védelmi állásban két lábra állt. Falus megtanította boxolni. A rendőr mint támadó fél a sport törvényeinek megfelelően támadott. A viadal különböző csel fogásai és részletei a nézőket kitűnően szórakoztatták. A harmadik menetnél Tom olyan erővel támadt rá, hogy ellenfele keze kimarjult. A rendőr le volt győzve és kényre-kedvre kiszolgáltatva. Szerencséjére, de Tom szerencsétlenségére, éppen most érkezett meg egy őrmester és szemtanúja volt, a hatóság ellen elkövetett erőszaknak. Maga az ajtóban maradt. De a káplárt kilenc közlegénnyel leküldte a kertbe és ott felsorakoztatta őket. Ezek az előkészületek annyira nyugtalanították Tomot, hogy ellenfelét futni hagyta. Kezeit összekulcsolva, mozdulatlanul állt a fal mellett.

Kezdődött a bírói tárgyalás.

Vád: éjnek idején idegen házba tört be. A karhatalom egyik tagja ellen gyilkossági kísérletet követett el. Nem rajta múlt, hogy ez nem sikerült. Mentő-tanu nincs.

Halálra ítéltetik.

A káplár felszólítást kapott a fegyverek előkészítésére.

Az összeverődött tömegben síri csend támadt. Csak a káplár hangját lehetett hallani, amint tizenkét különböző vezényszóval a fegyvereket töltette. »Archoz!« - után kötelességének tartotta, hogy fellebbvalójára nézzen.

A nézők sajnálkozni kezdtek, de az őrmester reggelijét zavarta meg ez az eset, tehát kérlelhetetlen maradt. Kinyújtotta karját, a káplár vezényelt, a katonák lőttek és a szerencsétlen Tomot kilenc golyó fúrta át. Holtan esett össze.

Ugyanakkor az állatkert levélben értesítette Istvánt, hogy Tomot szívesen befogadja.

IX. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány a Rokszelán nevű briggen lázadást nyom el és annak következményei.

Tom Kanadából származott. Ezek a növényevők New-York és az Ontarió-tó között húzódó hegyeken élnek és amikor a hó és éhség leüzi őket a jeges csúcsokról, Portland vagy Boston külvárosaiban is megjelennek.

Ha olvasóinkat érdekli, hogyan került Tom a St. Lőrinc folyam mellől a Szajna partjára, legyenek olyan szívesek és nézzenek velünk vissza az 1829. év végére. Kövessenek bennünket az Atlanti-Oceán szélére Island és a Farewell fok közé. Itt régi barátunk, Pamfil kapitány hajóját megszokott rendes, becsületes foglalatosságai közepette látjuk viszont.

Pamfil kapitány ezúttal félretette a Kelet iránt érzett előszeretetését és az Északi sark felé hajózott. Nem azért, hogy mint Ross, vagy Parry átjárót keressen a Banksföld és Melvil-sziget között, hanem sokkal hasznosabb, főleg jövedelmezőbb célból. Pamfil kapitánynak két évig kellett várnia a megrendelt elefántcsontra. Ezt az időt akarta felhasználni arra, hogy megkísérelje, nem tudná-e északon is meghonosítani a cserekereskedelemnek azt a módját, amely az indiai szigetek közelében annyi sikerrel járt. Különben is azon a tájon a különböző hajókkal való eszmecseréi, a vidéket egy időre kissé bizonytalanná tették számára. No meg úgy találta, hogy egy kis légváltásra is szüksége van. Arra gondolt, hogy fűszerek és tea helyett megpróbálkozik halzsírral.

Derék kalóznak legénységét természetesen nem a bálnavadászok köréből választotta és nem terhelte meg hajóját szigonyokkal vagy kötelekkel. Megelégedett annyival, hogy hajójának rendes terhelékét, a mozsarakat és hajóágyúkat indulás előtt gondosan átvizsgálta, megnézte a puskákat, megélesítette a kardokat és a hajót hat hónapra ellátta élelemmel. Azután áthaladt a Gibraltár-szoroson és szeptember vége felé, amikor a bálnavadászat virágjában van, a hatvanadik szélességi fokra érkezett. Működését azonnal meg is kezdte.

Amint láttuk, Pamfil kapitány mindig alapos munkát végzett. A hajók járásáról meg tudta ítélni, súlyos terhet visznek-e vagy sem. Persze előnyben részesítette az előbbieket. Tudjuk, milyen volt adott alkalommal az alku. Az új működési terep ezen mit sem változtatott. Nem akarjuk tehát a részleteket megismételni, csak a teljes sikerről számolunk be.

Mindössze ötven üres hordóval volt visszatérőben, amikor Újfundland magasságában egy tőkehallal megrakott halászhajóval találkoztak. Pamfil szerette a nagy üzleteket, de a kicsinyeket sem vetette meg. Most sem mulasztotta el, hogy rakományát kiegészítse és az ötven üres hordó átvándorolt a halászhajóra. Ez megtiszteltetésnek vette, hogy ugyanannyi telivel kedveskedhetik. Pamfil kapitány a halak minőségét illetőleg megvizsgálta a hordók tartalmát, azután egynek a kivételével beszögeztette őket és lehordatta a hajó gyomrába. Ezt az egy hordó tőkehalat egyedül akarta elfogyasztani.

Amikor este éppen asztalhoz ült, a doktor kereste fel. A legénység nevében jött azzal a kéréssel, hogy adjon nekik három vagy négy hordó friss halat. Egy hónapja, hogy a friss élelem elfogyott és a legénység azóta bálnaszeleten és fókakarmenádlin él. Pamfil érdeklődött, van-e ebben hiány? A doktor felvilágosította, hogy van belőle elég, de friss állapotban is alig élvezhető, a beszózás pedig nemigen javít rajta. A kapitány kijelentette, hogy végtelen sajnálatára, a kívánságnak nem tehet eleget, mert éppen negyvenkilenc hordó tőkehalat rendelt nála a marseillesi Beda és Társa cég és ilyen kítűnő vevőt kítűnően kell kiszolgálni. Ha friss tőkehalat akarnak enni, nincs ellene kifogása, ha fognak maguknak.

A doktor megvitte a választ.

Tíz perc múlva Pamfil kapitány nagy lármát hallott. Többen kiáltották: - Fegyverre! Fegyverre!

Egy matróz hangja:

- Le Pamfillal, éljen Polikarp!

A kapitány most érkezettnek látta az időt, hogy mutatkozzék. Felállt az asztal mellől, két pisztolyt dugott az övébe, rövid pipájára gyújtott, amit csak nagy viharok alkalmával szokott tenni, kezébe vette emlékezetes alkalmakkor használt díszkorbácsát és felvonult a fedélzetre.

Odafent lázadás volt.

Pamfil kapitánya csoportokba verődött legénységhez lépett. Jobbra-balra tekintgetett, akad-e közöttük vakmerő és meri-e megszólítani. Idegen azt hihette volna, hogy rendes körjáratát végzi. De a Rokszelán legénysége már régebben ismerte és tudta, hogy ez a magaviselet mit jelent. Tudták, hogy a kapitány akkor van legközelebb a kirobbanáshoz, amikor nem szól egy szót sem és e pillanatban a legijesztőbb némaságba merült. Végre két vagy három körjárat után megállt a hadnagy előtt. Ez is a lázadókkal tartott.

- Polikarp barátom, - szólt hozzá a kapitány - megmondanád-e, honnan fúj a szél?

- De kapitány, a szél a... Hogyan mondja, a szél?

- Igen, honnan fúj?

- Valóban nem tudom.

Pamfil kapitány rendületlen komolysággal kezdte az eget vizsgálni, azután a szél irányába nyújtotta kezét, matróz módjára füttyentett és hadnagyához fordult.

- Hát Polikarp, kedves fiam, megmondom neked, honnan fúj. Bot felől fúj.

- Gondoltam, - volt Polikarp válasza.

- És most, kedves fiam, lennél szíves megmondani, mi fog esni?

- Hogy mi fog esni?

- Igen, mint a jég!

- Becsületemre, nem tudom.

- Hát kedvesem, verés fog esni. Ezért hát, kedves Polikarp pajtás, ha félsz az esőtől, vonulj vissza gyorsan szobádba és onnan újabb rendelkezésig ki ne mozdulj! Érted, Polikarp?

- Értem, kapitány.

- Értelmes fiú vagy, Polikarp.

A kapitány megint kétszer vagy háromszor körüljárt és most a hajóács előtt állt meg. Ez valami kopjához hasonló karót tartott a kezében.

- Jó napot, György, - szólt hozzá a kapitány - mi ez a kezében?

- De kapitány - hebegte az ács.

- Isten bocsá', a porolópálcám.

Erre az ács ijedtében leejtette a karót. A kapitány ketté törte, mint valami fűzfavesszőt.

- Most már tudom, mit akartál velem. Kiporolni a ruhádat. Helyes, barátom. Olasz közmondás szerint a tisztaság fél erény.

És intett két matrónak.

- Gyertek ide. Mindegyik fogja a pálcát egy darabját, a szegény Gyuri ruháját ki fogjátok porolni. Te pedig, György fiam, ezalatt szépen a ruhában maradsz.

- Hány ütést, kapitány úr?

- Természetesen mindegyikteknek huszonötöt.

A parancs végrehajtása pontos ütemben megkezdődött; a kapitány számlálta. A tizenharmadiknál György elájult.

- Elég, vigyék az ágyba. A többi holnapra marad. Mindenkinek csak annyit, amennyit elbír.

Györgyöt elvitték. A kapitány megint vagy háromszor körüljárt és most egy matróz előtt állott meg. Ez kiáltotta oly vadul: Le Pamfillal, éljen Polikarp!

- Gaetano fiam, szeretném újra hallani gyönyörű hangodat.

Gaetano szeretett volna felelni, de bármennyire erőlködött is, torkából csak értelmetlen hangok kerültek elő.

- Teringettét, berekedtél, fiam! Sajnálom. Gyógyítanunk kell, mert veszélyessé válhatik. Doktor, küldj ide négy embert.

Megtörtént.

- Gyertek ide, drágáim és teljesítsétek parancsomat. Fogjatok egy kötelet, rakjátok csigára, egyik végéből csináljatok hurkot és tegyétek ennek a becsületes fiúnak a nyakába, a másik végét pedig húzzátok, amíg emberünk 30 lábnyira van a földtől. Így tartsátok tíz percig. Amikor leeresztitek, úgy beszél, mint a rigó, füttyül, mint a seregély. Gyorsan, drágáim.

A parancs végrehajtását csendben megkezdték és pontról pontra haladva, be is fejezték, anélkül, hogy egy hang hallatszott volna. A kapitány olyan feszülten figyelt, hogy még a pipája is kialudt. Tíz perc múlva a kötélről a matróz ájultan került le. Az orvos megvizsgálta és elvitette a kabinba.

- Most, - mondta a kapitány és a kialudt pipát kivette a szájából - vigyék le mind meggyújtani, de csak egy hozza vissza.

A legközelebb álló matróz a tisztelet minden jelével vette át feljebbvalójától az ereklét és elindult vele a lépcsőn lefelé. A többiek követték. A kapitány és a doktor maradtak csak a fedélzeten. Hamarosan Két-Bendő jelent meg a pipával.

- Te vagy az, gézengúz - mondta a kapitány. - Hát te meg mivel töltötted az időt, mialatt itt a többi becsületes ember tanácskozott. Felelj, csirkefogó.

Két-Bendő a kapitány pillantásából látta, hogy nincs mitől tartania és bátran felelt.

- Becsületesemre mondom, kenyereket a levesbe mártottam, megkóstoltam, hogy jó-e, az ujjamat pedig a mártásba, hogy elég sós-e?

- Hát fickó, vedd ki a lábosból a leves javát és a húsból a legjobb falatot nekem, a többit a kutyaéknak adod. A matrózokat pedig három napig vizen és kenyéren fogod tartani. Ez megóvják őket a skorbuttól. Menjünk ebédelni, doktor.

Mire a kapitány lement a kabinjába, a doktor részére egy terítéket tétetett az asztalra és újra hozzáfogott a tőkehalhoz, mintha a két tálalás között mi sem történt volna.

Ebéd után a kapitány fölment a fedélzetre rendes esti szemléjére. Mindent a legnagyobb rendben talált. A szolgálatban levő matróz a helyén, a hajókalauz a kormány mellett, az őrszem az árbockosárban. A brigg kifeszített vitorlákkal haladt, 8 csomónyi sebességgel. Balra tőle Ujfundland, jobbra a Szt. Lőrinc-öböl. A szél kelet-északkelet felől fújt és állandónak látszott. Pamfil kapitány a viharos nap után nyugodt éjszakára számított és visszavonult kabinjába. Levetette kabátját, rágyujtott pipájára és kikönyökölt az ablakon. Felváltva, hol a pipája füstjében, hol a hajó barázdájában gyönyörködött.

Tudjuk már, hogy Pamfil kapitányban több volt a gyakorlati szellem, mint a költői érzület. Mindazonáltal, mint vérbeli tengerésznek bizonyos gyönyörúsége tellett abban, ha a csillogó hold beüzstözi a tenger habjait. Körülbelül két óra hosszat élvezte ezt a látványt, az ablakon kihajolva és nem hallott mást, mint a víz csobogását és nem látott mást, mint a lassan eltűnő Szt. János-fokot. Egyszerre csak érzi, hogy inge gallérjánál és nadrágja fenekénél fogva valaki megragadja. Ugyanakkor ezek a gyöngéd kezek hintáztatni kezdték a testét. A felső részét lenyomták, az alsót megemelték, úgy, hogy lába elhagyta a földet és a fejénél magasabbra került. Segítségért akart kiáltani, de erre már nem volt ideje. Abban a percben, amikor kinyitotta a száját, az illető, aki ilyen módon tornáztatta, megfelelőnek találta a helyzetet és egyszerre eresztette el a nadrágot is és a gallért is. A kapitány pedig kénytelen kellelten, a nehézkedés és az egyensúly törvényeinek engedve, hirtelen eltűnt a Rokszelán barázdájában. A hajó folytatta útját, kecsesen és gyorsan, anélkül, hogy özvegységre jutását sejtette volna.

Másnap Pamfil kapitány szokásától eltérően nem jelent meg napi körútján. Tíz órakor a doktor lement a kabinba, hogy megnézzze, mi történt vele és nem találta ott. Rögtön elterjedt a hajón a hír, hogy a gazda eltűnt. Parancsnokságra a hadnagynak volt joga. Polikarp az elrendelt szobafogságot híven betartotta, onnan hozták elő és kapitánynak kiáltották ki.

Az új főnök mindenekelőtt minden matrózának egy adag tőkehalat és két adag pálinkát utalt ki. Györgynek pedig elengedte a hátralevő ütleget. Három nappal ezután a Rokszelán nevű hajón Pamfil kapitányról többé egy szó sem esett, mintha ez a derék tengerész soha nem is élt volna a világon.

X. FEJEZET
amelyben Pamfil kapitány egy bálnát szigetnek néz,
kiköt rajta és Fekete Kígyó szolgája lesz.

Amikor Pamfil kapitány a víz színére került, a Rokszelán már messze járt. Nem akarta hiábavaló kiabálással fárasztani magát. Azon kezdte, hogy tájékozódjék, vajjon merre lehet a legközelebbi szárazföld? Csak a Bretonfok jöhetett számításba, ezért a sarkcsillag állását tekintetbe véve, jobbfelé vette útját.

Pamfil kapitány úgy úszott, mint egy fóka. De bizony, négy-öt órai testgyakorlás után mégis csak kezdett kifáradni. Az ég is elborult és irányító lámpása is eltűnt. Kissé pihenni akart, tehát ráfeküdt a vízre. Megmerevítette magát, vagy egy óra hosszat maradt így egyenesen, mint egy deszka, éppen csak annyit mozgott, hogy alá ne merüljön. Láta, a csillagok hogyan halványodnak el. Bármennyi bölcsességgel rendelkezett is, a jelenlegi helyzet nem volt túlságosan üdítő. Kitűnően ismerte a partvidéket és tudta, hogy legkevesebb három-négy mérföldnyire van minden szárazföldről. Ereje a pihenéstől visszatért és nagy buzgalommal újra úszni kezdett. Egyszerre valami fekete felület tűnt fel előtte. A kapitány kis szigetnek, vagy szirtnek tartotta és bosszankodott, hogy a térképrajzolók elfelejtették jelezni a térképen. Arra vette útját és hamarosan el is érte. A hullámok örökös mosásától azonban annyira síkos volt, hogy csak nehezen tudott rá felkapaszkodni. De végül mégis csak sikerült feljutnia és egy kis domború szigeten találta magát. Hús-huszonöt lépés hosszú lehetett és vagy tíz lábbal emelkedett ki a víz színe fölé. Senki sem lakott rajta.

Pamfil kapitány hamarosan körüljárta új birodalmát. Kopár volt és terméketlen. Csak egy seprőnyél vastagságú ágatlan és lombtalan fa állott a közepén és néhány fűszál bizonyította, hogy a tenger néha teljesen ellepi. A kapitány felháborodott a térképrajzolók hanyagságán és elhatározta, hogy amint hazaér, a földrajzi társaságnak emlékiratot nyújt át erről a hallatlan mulasztásról.

Így tervezgetett, amikor mintha beszédet hallott volna. Körülnézett, de az éjszaka sötétjében nem láthatott semmit. Hallgatódzott és világosan hallotta, hogy többen beszélnek, de a szavukat nem értette. Először át akart kiáltani, de meggondolta magát. Nem tudhatta, baráttal vagy ellenséggel van-e dolga. Nem volt már messze a szárazföldről és a sűrűn látogatott Szt. Lőrinc-öbölben majd csak segítségre talál. Elhatározta tehát, hogy csendben marad, amíg kivilágosodik. Csak őt ne vegyék észre. Ezért a szigetnek arra a szélére vonult vissza, ahol az emberi hangok legkevésbé hallatszottak. Ilyen hangoktól bizonyos esetekben jobban lehet félni, mint az oroszlan ordításától.

Teljes volt a csend és Pamfil kapitány remélni kezdte, hogy nem lesz semmi baj. Egyszerre lába alatt a talaj inogni kezdett. Földrengésre gondolt, de tűzhányónak sehol semmi nyoma.

Azután eszébe jutott, hogy vannak a tengerből hirtelen előbukkanó szigetek. Ezek néha napokig, hónapokig, sőt évekig helyükön maradnak. Emberek is telepsznek le rájuk, hajlékot építenek, szántanak, vetnek és aratnak. Azután a sziget megint elmerül és a lakóit magával rántja a mélységbe. Tekintettel arra, hogy a kapitánynak nem volt ideje sem vetni, sem aratni vagy építeni és nem kellett otthagynia sem búzáját, sem házát, megtett minden előkészületet, hogy folytatja az úszást. Csodaszigetének mindenesetre hálát adott, amiért módot nyújtott a pihenésre. Teljesen megnyugodott Isten akaratában. De hirtelen megint más helyzet állott elő. A sziget nem merült el, hanem haladt előre és barázdát szántott a vizen, mint egy hajó. Most már tudta, hogy úszó szigetre került. Kalandos nomád életében annyi mindenféle furcsasággal

találkozott, hogy ez sem lepte meg. Azt azonban nem értette, hogy szigete honnan veszi az értelmességet, amellyel egyenesen a Breton-fok északi csúcsa felé igyekszik. A kapitánynak mindegy volt, akár délen, akár északon kerül szárazföldre, hagyta tehát a szigetet, menjen, amerre jól esik és örült, hogy viszi magával. A talaj azonban, mint mondtuk, síkos volt és a kapitány folyton abban a veszélyben forgott, hogy leesik és így kénytelen volt visszakúszni a sziget kiemelkedőbb részére és jól megfogódzott abba a bizonyos, a sziget közepén álló lombtalan fába. Itt türelemmel és megnyugvással várta az eseményeket, de persze csupa szem és fül volt.

Mikor a szél kissé széjjelkergette a felhőket és nem volt már olyan vak sötétség és egy-egy csillag is, mint valami gyémánt ragyogott az égen, vagy ötven lépésnyire maga előtt egy fekete pontot vett észre. Úgy tűnt, mintha egy kis sziget vezetné a nagyot. Mikor a hullámverés elhalkult, a szellő szárnyain megint füléhez jutottak az előbb hallott hangok, érthetetlenül és bizonytalanul, mint a tenger szellemeinek mormolása.

A rejtély csak akkor oldódott meg, amikor keleten a hajnal derengeni kezdett. Pamfil kapitányt meglepte, hogy nagy eszével nem találta ki hamarabb. A kis sziget előtt egy csónak volt, benne hat kanadai vadember; a kapitány szigete pedig egy bálna. A bálnát a csónak vontatta. A lombtalan fa szigony volt; a tenger óriását evvel ölték meg. Négy-öt lábnyira hatolt a testbe és nyolc-kilenc lábnyira állt ki belőle.

Amikor a bálna már csak negyed mérföldnyire volt a Breton-foktól a csónak megállt. A nagy lendület azonban tovább hajtotta a bálnát és hamarosan a csónak mellé került. Az egyik hatalmas kanadai legény a vezér lehetett; a teste kékre, vörösre volt festve, mellére fekete kígyó tetoválva. Feje le volt borotválva, csak egyetlen hajfürtje maradt meg, abban paradicsommadár tolla ékeskedett. Felállt, kést dugott az övébe, kezébe fogta a tomahawkot és méltóságteljesen közeledett Pamfil kapitányhoz.

Pamfil kapitánynak a világ összes vadembereivel volt már dolga és tudta, hogyan kell viselkednie. Hagyta hát, hogy a kanadai közelebb jöjjön és figyelemre sem méltatta. Három lépésnyire a huron megállt és szemügyre vette a kapitányt; ez pedig elszánva rá, hogy egy tapodtat sem hátrál, szemlélgette a huront, ugyanolyan nyugalommal és fennsőbbiséggel, mint amaz. Végre vagy tíz percnyi kölcsönös szemlélődés után a következő párbeszéd indult meg:

- Fekete Kígyó nagy főnök - mondta a huron.

- Pamfil Marseillesből, nagy kapitány - volt a felelet.

- És miért hagyta el testvérem hajóját és kötött ki Fekete Kígyó bálnáján?

- Mert legénysége a tengerbe dobta, belefáradt az úzásba és tekintet nélkül a birtokosra, felhasználta az alkalmat a pihenésre.

- Jól van, Fekete Kígyó nagy főnök és Pamfil lesz a szolgája.

- Ismételd meg, amit mondtál - szakította félbe gúnyosan a kapitány

- Azt mondom, - folytatta a huron - amikor Fekete Kígyó vizen lesz, csónakjában Pamfil evezni fog, amikor szárazföldön utazik, fakéregből készült sátrát fogja cipelni. Ha hideg van, tüzet gyújt, ha meleg van, kergeti a legyeket, ha a sarui elszakadnak, javítani fogja azokat. Ezért cserébe Fekete Kígyó Pamfil kapitánynak adja ebédje maradékát és a felesleges hódbőröket.

- Oh, oh és ha ezek a feltételek Pamfil kapitánynak nem felelnek meg és visszautasítja őket?

- Akkor Fekete Kígyó lehúzza Pamfil kapitány skalpját és ajtaja elé függeszti hét spanyol, kilenc angol és tizenegy franciáé mellé.

- Jól van, Fekete Kígyó nagy főnök és Pamfil a szolgája lesz.

A kapitány belátta, hogy nem ő az erősebb.

Most Fekete Kígyó jelt adott embereinek. Ezek átmentek a bálnára és körülfogták Pamfilt. A főnök néhány szót mondott nekik. Erre kis ládikókat, egy hódot, három nyíllal lőtt madarat hoztak föl a bálna hátára és mindent, amivel tüzet lehetett rakni. A Fekete Kígyó pedig csónakjába ült és a part felé evezett.

Pamfil kapitány nagy figyelemmel követte a főnök útját és figyelte, a csónak milyen gyorsan siklik. Ekkor három huron lépett hozzá. Az egyik nyakkendőjét oldotta le, a másik az ingéből hámozta ki, a harmadik órájával együtt a nadrágjától szabadította meg. Azután még két ember kereste fel. Az egyik kezében beretva, a másiknak kis festéklap, rajta kis kagylókban piros, kék és sárga festék. Intettek a kapitánynak, hogy feküdjön le. Mialatt az első három huron tüzet rakott, mintha valami szigeten lennének és kopasztotta a madarakat, nyúzta a hódot, a másik kettő készült az új bajtárs beöltöztetésére. Az egyik a fejét borotválta meg, csak egy hajfürtöt hagyott meg rajta, ahogy az a vadaknál divat. A másik, színekbe mártott ecsetjét sétáltatta végig testén és a huronok utolsó divatja szerint készítette ki. Ezek voltak az első előkészületek. Pamfil kapitány egyik lakája most a perzselésre váró vippoorvill madár farktollait emelte fel, a másik pedig a sütésre szánt hód bőrét hozta oda áldozatához. A tollat a megmaradt hajfürtjébe tűzték, a hódbőrt pedig a dereka köré kötötték. A műtét után tükröt nyomtak a kezébe. Förtelmesnek találta magát.

Ezalatt Fekete Kígyó elérte a szárazföldet és belépett a tengerparton fehérülő házba. Innen rövid idő múlva egy európaiasan öltözött férfi társaságában jött elő. Mozdulataiból látszott, hogy a pusztaság lakója a civilizáció emberének a tengeren szerzett és az éjjel ideszállított zsákmányt mutatta meg.

Néhány perc múlva a Breton-fok lakója két rabszolgával csónakba szállt és körülevezte a bálnát. Miután mindent látott, amit látni akart, visszament a fokra, ahol a főnök mozdulatlan ülőhelyzetben várta.

A fehér ember rabszolgái a házból különböző dolgokat hoztak ki és a főnök csónakjába cipelték. A távolság miatt a kapitány nem tudta felismerni, mi minden lehetett.

Fekete Kígyó fogta az evezőt és jött vissza az ideiglenes szigetre, szolgálhoz és Pamfil kapitányhoz. Éppen akkor kötött ki, amire az ebéd elkészült. Bekebelezte a sült hód farkát és a madarak szárnyait. A megállapodás értelmében, a maradékot odaadta szolgálinak. Pamfilt ezek sorában örömmel látta viszont.

A huronok a fogolytól elszedett holmit most a főnök elé rakták, hogy megtekintse és a neki megfelelőt kiválassza. Fekete Kígyó megvetéssel nézte a nyakkendő, inget és nadrágot, de az órát figyelemmel vizsgálta. Úgy tetszett, nem tudja mire való. Ide-oda forgatta, a láncon lóbálta, füléhez szorította, hallgatta a ketyegését és meg volt győződve, hogy valami élő lény. Azután megint forgatta, nézte, nincsen-e valami szerkezet rajta. Most egyik kezét a szívére tette, másikkal az órát füléhez emelte és evvel már végleg el is döntötte, hogy állat, mert ver a pulzusa. Egy gazdag berakásokkal díszített dobozt vett elő, gondosan belehelyezte az órát, egy ötfrankos nagyságú teknősbéka mellé. A doboz magánkincstárának egy része lehetett. A neki jutott résszel meg volt elégedve, a nyakkendő, inget és nadrágot lábával félrelökve nagylelkűen embereinek engedte át.

Ebéd után Fekete Kígyó, a huronok és a kapitány a bálnáról a csónakba mentek át. A csónakban két angol karabély, négy üveg pálinka és egy kis hordó puskapor volt. Ezt rakták oda a fehér ház rabszolgái. Fekete Kígyó méltósága nem engedte, hogy maga dolgozza fel bálnáját, tehát az ültetvényesnek adta el alkoholért, fegyverért és lőszerért.

A Breton-fok lakója most újra megjelent és egy nagyobb csónakba szállt. Amikor elhagyta a partot, Fekete Kígyó parancsot adott az indulásra, nehogy az új birtokosnak aggályai támadjanak.

Itt kezdődött Pamfil kapitány inaskodása. Zavarba akarták hozni és evezőt nyomtak a markába. A kapitány végigtanult mindent, hajóinasságtól a kapitányságig és a rábízott munkát olyan pontosan, ügyesen és annyi erővel végezte, hogy Fekete Kígyó mód nélkül meg volt vele elégedve. Jutalmul csókra nyujtotta neki a könyökét.

Ezen az estén a huron főnök és legénysége a Szt. Lőrinc-öböl kellős közepén egy kis szikla mellett meredő nagy sziklán kötött ki és rögtön hozzá is fogott a nyírfaháncsból készült sátrak felállításához. Az északamerikai indiánok, ha útra vagy vadászatra mennek, rendszerint ilyen sátrat visznek magukkal. Aztán a szikla körüli süppedékben osztrigát, kagylót és más ehető tengeri állatot szedtek össze, annyit, hogy miután Fekete Kígyó jól lakott, a többieknek is jutott elég.

Vacsora után Fekete Kígyó a dobozából óvatosan kivette az órát, hogy lássa, nem esett-e baja. De alig hogy megfogta, észrevette, hogy a szív már nem dobog. Füléhez tette, nem hallott semmit. Leheletével próbálta melengetni, de minden élesztési kísérlet hiábavaló volt. Pamfil kapitányt hívatta.

- Nesze, - mondta a megvetés legmélyebb hangján - nesze, visszaadom. Meghalt.

Pamfil kapitány nagyon szerette az óráját, már csak azért is, mert feleségétől kapta ajándékba. A legnagyobb örömmel vette át és láncával a nyakába akasztotta, de természetesen eszébe sem jutott, hogy felhúzza.

Hajnal hasadtakor elindultak nyugati irányba. Az éjszakát Anticoste-sziget egy kis magányos nyúlványán töltötték. Másnap délután négy óra körül, miután a Gasoe-fokot elhagyták, a Szt. Lőrinc folyamba eveztek. Az Ontário-tóig kellett menniök, innen pedig tovább a Huron-tóig, ahol a főnök wigwamja állott.

XI. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány öt napig evez a Szt. Lőrinc folyamon és a hatodikon megszökik.

Pamfil kapitány, mint látjuk, hamar beleélte magát új helyzetébe, ami elég meglepő egy ilyen hirtelen haragú és parancsolni vágyó embernél. Hála élete sok súlyos viszontagságának, - mi csak a fényoldalakat mutattuk be - megszokta a hirtelen és döntő elhatározást. Amikor látta, hogy nem tehet mást, merített a nála ilyen alkalomra mindig készen álló bölcsességből és megadta magát. De csak látszólag. Még a ravasz Fekete Kígyót is megtévesztette. A kapitány különben is kedvelője volt a hajózás tudományának és művészetének és kíváncsi volt, hogy a kanadaiak mennyire vitték ebben. A csónak bordázata, amiben Pamfil kapitány ült, nagyon erős, de hajlékony fából volt készítve. A bordák nyírfahánccsal voltak egymáshoz erősítve és a kötés helye vastag réteg kátránnyal volt bevonva. Belül a csónak zsindeleszerűen egymásfelé helyezett fenyődeszkákkal volt kibélelve. A kapitány akarva nem akarva, haladt a csónakkal északról dél felé, de igazságérzete el kellett, hogy ismerje a jármű kiválóságát. Egy jellel csak, de a műértő elismerésével jelezte, hogy a csónak könnyűségével meg van elégedve. Ez a könnyűség nagy előnye volt. Ha feltételezzük, hogy egyformán jók az evezősei, öt perc alatt a legfinomabb és legjobb szerkezetű angol csónakot is elhagyta volna. De ezenkívül az is fontos volt, hogy a partra vontatása nem okozott nehézséget és két ember könnyen vihette a vállán. Erre azért volt szükség, mert a folyam tele volt örvénnyel és ilyenkor rákényszerültek, hogy négy-öt mérföldet gyalog tegyenek meg. Ez a nagy könnyűség azonban azzal a veszéllyel járt, hogy egyetlen helytelen mozdulat felboríthatta a csónakot. Dehát ez a kis hátrány nem számított, miután a kanadaiak éppen olyan otthonosak a vízben, mint a szárazföldön és Pamfil kapitány még a főkán és egyéb hullőkön is túltett úszásban.

A belföldi utazás első napjának estéjén a csónak a jobbspárt egyik kis öblében tartott pihenőt. A legénység partra vonta a csónakot és felkészült, hogy az éjszakát Új Brunswick földjén töltsék. Fekete Kígyó új szolgálója huszonnégy órai teljesítményével nagyon meg volt elégedve. Elismerése jeléül vacsorájának tekintélyes részét adta oda neki és hogy matrac legyen, még egy bivalybőrt is ajándékozott a kapitánynak, amely bivalybőrön a szőröknek is volt még némi nyoma. Takaró bizony nem akadt. Olvasóim emlékeznek rá, ha el nem feledték, hogy a kapitány minden ruházata egy hódbőrből állott és ez is csak az alsó bordáktól a lábszár közepéig ért. Ez a tisztes kereskedő a Kongó és Szenegambia hőmérsékletéhez volt szokva, nem volt tehát meglepő, ha kutyául fázott. Az egész éjszakát azzal töltötte, hogy a hódbőrt ide-oda tologatta. Teste különböző részeit egymásután melengette vele. Minden rossznak van jó oldala is; az álmatlan éjszaka megmutatta, társai mennyire nem bíznak benne. Legcsekélyebb mozdulatára felemelkedett egy-egy fej és két villogó szem meredt rá. Megértette, hogy figyelik és kétszeresen vigyázott.

Másnap már pirkadáskor indultak. Még a folyam széles torkolatában voltak, szinte tengerbe ömlő tónak lehetett tartani. Haladásukat semmi nem gátolta; és a szél akár fúj, akár nem, a kis csónak útját nem befolyásolhatta. A partokon a kék látóhatárba vesző végnélküli síkságok terültek el. Rajtuk a kis házak fehér pontoknak látszottak. A messzeségben néha egy-egy hófödte orom kandikált ki. A heglánc a Gaspi-fok és Ohio-folyó közt emelkedett és olyan távolságban, hogy nem lehetett tudni, vajjon ez a röpke látvány a földhöz, vagy az éghez tartozik-e?

Egész nap ilyen tájak mellett haladtak el; Pamfil kapitány egész figyelmét lekötötték és bámulatba ejtették. De e mellett nem feledkezett meg kötelességeiről sem. Fekete Kígyó honfiúi érzéseinek hízelgett ez a bámulat, kitűnő szolgálatait is elismerte és egyik pihenés alatt rokonszenve jeléül jól megtömött pipát nyújtott át neki. A kapitány nagyon megörült ennek, hiszen amióta a Rokszelán lázadásának letörése után Két-Bendő az övét odahozta neki, nem volt pipa a szájában.

- Fekete Kígyó nagy főnök - evvel köszönte meg udvariasan.

- Pamfil kapitány hűséges szolga - volt a válasz.

És mind a ketten füstölni kezdtek.

Este egy szigeten szálltak partra. A vacsora szertartásával mindenki meg volt elégedve. A kapitányt az első éjszaka emléke nyugtalanította. Hogyan védekezik majd a hideg ellen, amikor a víz felületénél alig magasabb szigeten a levegő még frissebb, mint a fás területen volt. Amikor bivalybőr matrácát széjjelcsavarta, gyapjútakarót talált benne. Fekete Kígyó határozottan jószívú gazdának mutatkozott. Ha a jövőre vonatkozóan nem lettek volna más terveit, nála marad. Ha jelen pillanatban jól érezte is magát a Szt. Lőrinc-szigetén bivalybőr és gyapjúpokróc között, mégis csak szívesebben pihent volna a Rokszelán fedélzetén, saját ágyában. Ezúttal azonban ezen a sokkal rosszabb fekhelyen is átaludta az éjszakát.

A harmadik napon 11 óra felé Quebec közelébe jutottak. A kapitány abban reménykedett, hogy Fekete Kígyó itt vesztegelni fog. Nagy hévvel kezdett evezni, hogy minél hamarabb célhoz érjenek. A főnök megdicsérte buzgalmaért, de még csak meg sem állott, hanem elhagyta a kikötőt. A kapitány pedig nagy munkája közben elmulasztotta, hogy megnézze a Montmorency vízesést. A csónak megkerülte a Gyémánt-fokot és a Chaudiere-vízeséssel szemben kötött ki. Világos nappal volt még és a kapitány ezt a természeti tüneményt alaposan megbámulhatta. A vízesés 150 láb magasról és 250 láb szélességen zuhan alá és lenn elterül, mint hólepel zöld szőnyegen. A parton álló gyönyörű fák között a sziklatömbök kopár és fehér csúcsai aggastyánok homlokához hasonlítottak. A vacsora és az éjszaka úgy telt el, mint rendesen.

Másnap megint hajnalban indultak. Pamfil kapitányt bölcs megnyugvása kezdte cserben hagyni. Arra gondolt, hogy minél mélyebbre jut az ország belsejébe, annál távolabb kerül Marseilléstől és szökése annál nehezebbé válik. Nagy igyekezete alább hagyott, de előző érdemeire való tekintettel Fekete Kígyó elnézést gyakorolt vele szemben. A kapitány szemét hirtelen a látóhatárra szegezte. Ijedtében abbahagyta az evezést, de miután a másik matróz tovább evezett, a csónak kettőt forgott maga körül.

- Mi történt? - kérdezte Fekete Kígyó és felemelkedett a csónak fenekéről, ahol feküdt és pipázott.

- Arra nézz! - felelte a kapitány és dél felé mutatott. - Vagy nem értek az időjáráshoz, vagy megjósolom, hogy csinos viharban lesz részünk.

- És testvérem milyen jelekből látja azt, hogy Isten a viharnak mondja: »Tombolj és rombolj!«

- Teringettét, abban a tintafekete felhőben. Rohan felénk.

- Testvéremnek vakond szeme van. Ami ott közeleg, nem felhő.

- Ugyan ne tréfálj!

- Fekete Kígyónak sas szeme van. A fehér ember várjon és meglátja.

Az állítólagos felhő bámulatos biztonsággal közeledett. A kapitány ilyen felhőt még nem látott, akármilyen szél hajtotta is. Bármennyire is bízott tapasztalataiban, kezdett bennük kételkedni. Egy perc múlva kételyei eloszlottak, Fekete Kígyónak volt igaza. A fekete felhő északfelé vándorló galambcsapat volt.

Pamfil kapitány nem akart hinni szemének. A madarak tömött sorokban nagy zsvajjal repültek. Úgy látszott, mintha a világ összes galambjai összeverődtek volna, különben ilyen sűrű felhő nem kerekedhetett volna belőlük. Az ég északon kék maradt, délen azonban, amíg a szem ellátott, szürke takaró fedte. A homály széle a végtelenbe veszett. A takaró teljesen elfogta a napsugarakat. Fényes nappal alkonyat borult a földre. Több ezer madár, az előőrsök, szédületes gyorsasággal vonultak el fejük fölött. Utána a derékhad következett, teljes sötétséget árasztva, mintha eget és földet vihar szárnya választaná el egymástól.

Pamfil kapitány elképedve bámulta a galambfelhőt. Az indiánok öt-hat évenként látnak ilyent, tehát meg sem lepődtek, hanem annál inkább örültek. Készültek hasznot húzni a mannából, amelyet úgy véltek, az Ég küldött a számukra. Fekete Kígyó fenséges lassúsággal töltötte meg fegyverét. Ez is bizonyította, hogy a feje felett haladó előőrsként alkotta felhő olyan nagy kiterjedésű, hogy nem kell sietni. Vállához emelte fegyverét és elsütötte célzás nélkül. Kúthoz hasonló nyílás támadt az égen és áteresztette a napsugarakat, de hamarosan megint be is zárult. Vagy ötven galamb hullott le, részint a csónakba, részint köréje a vízbe. Pamfil kapitány nagy meglepetésére valamennyit összeszedték. Egy második lövés annyit szedett volna le a magasból, amennyit csak akartak és nem kellett volna a csónakkal cikk-cakkban ide-oda szaladgálni, hogy kihalássza a behullottakat. Pamfil kapitány megfordult és látta, hogy a főnök visszafekszik és tovább pipázik. - Fekete Kígyó befejezte a vadászatot? - kérdezte.

- Fekete Kígyó egy lövéssel annyi galambot ölt meg, amennyi elég neki és embereinek vacsorára. A huron nem olyan, mint a fehér ember, a Nagy Szellem teremtményeit nem pusztítja ok nélkül.

Oh, oh - gondolta Pamfil kapitány. - Vad ember részéről nem is olyan rossz okoskodás. De nem bántam volna, ha a fejünk fölött kiterített halotti lepelben még néhány lyuk támad. Szeretném látni, a nap megvan-e még az égen?

A déli láthatáron aranyos fény kezdett derengeni, de északfelé továbbra is mély sötétség honolt.

A hadoszlop feje ekkor érhetett a Szt. Lőrinc-folyam torkolatához. Negyedóra alatt annyi utat tett meg, mint a csónak négy nap alatt. A szürke takaró folytatta elvonulását, mintha a pólus tündérei vonták volna őket magukhoz. A világosság is közeledett és a hegyeket, völgyeket, mezőket újra bearanyozta a fény. Miután a repülő hátvéd is elhaladt felettük és az utolsó fátyol is felemelkedett, a nap arca megint a földre mosolygott.

Ez a tünemény semmi veszéllyel nem járt, mégis Pamfil kapitány minden bátorsága ellenére, a sötétség ideje alatt igen kényelmetlenül érezte magát. Boldogan köszöntötte tehát a napot és hévvel fogott újra az evezéshez, Fekete Kígyó többi szolgája pedig a lelőtt galambok koppasztásába kezdett.

Másnap a csónak Montreal mellett haladt el. Akárcsak Quebecben, Fekete Kígyó itt sem mutatott hajlandóságot a megállásra, sőt az evezősöknek megparancsolta, hogy a tulsó partra irányítsák a csónakot. Itt egy Cochenonegas nevű indián törzs lakott. Fekete Kígyó néhány szót váltott a főnökükkel. Pamfil kapitány nem értette nyelvüket. Negyedóra múlva elérték az első örvényeket. Meg sem kísérelték az akadályok legyőzését, pedig a csónakban kampók is voltak erre a célra, hanem Fekete Kígyó rendeletére partra szállottak. A legénység a vállára

emelte a csónakot és libasorban haladtak a parton, ahelyett, hogy a vizen folytatták volna az utat. Két óra múlva elhagyták az örvényeket, a csónak ismét a vízre került és siklott tovább.

Három órát haladtak, amikor Pamfil kapitányt utitársainak örömrivalgása verte fel gondolataiból. Ezt a kitörő örömet, akárcsak az előző napon, csodálatos dolog váltotta ki. Csakhogy ezúttal nem az égen, hanem a vizen ment végbe. Tegnap galambok vonultak északról délre, ma egy nagy csapat fekete mókus vándorolt nyugatról keletre és a Szt. Lőrinc-folyamot egész szélességében ellepte. Valószínűleg több napon keresztül gyülekeztek a parton és várták a kedvező szelet. A folyamszélesség itt közel négy mérföld és a mókusok, akármilyen jó úszók is, nem tudták volna a tulsó partot elérni, ha Isten kegye nem segíti őket. Egy óra óta a bostoni és portlandi hegyek felől pompás szellő fujdogált. Ez kellett a ravasz kis állatoknak. A vízbe ugrottak, felálló farkukat vitorlának használták és háttal a szélnek keresztelték a folyamot. Nem kellett úszniok, csak éppen lábaikkal lapátoltak annyira, hogy a víz színén maradhasanak.

A vadembereknek mókuspecsenyére még jobban fáj a foguk, mint galambra. Fel is készültek azonnal, hogy az inyencfalatot megejtsék. Ezt a szórakozást maga a főnök sem vetette meg. Egy fűvócsövet és egy íram-szarvasbőrrel díszített gyönyörű kis háncsdozobból hús nyilat vett elő. Hosszúságuk mindössze két hüvely volt. Egyik végük hegyes, a másikra bogáncs bolyha volt erősítve, hogy kitöltse a csövet. Két indiánus szintén fűvócsöveket szedett elő, két másik pedig evezett. Pamfil kapitánynak az volt a feladata, hogy az ötödik indián segítségével összeszedje a halottakat és testükből kiszedje a kis lövedéket, amellyel az életből a halálba küldték őket. Tíz perc múlva az állatkák lőtávolságra kerültek és kezdetét vette a vadászat.

Pamfil kapitány ámult-bámult. Ilyen ügyességet még sohasem tapasztalt. Az indiánok 30-40 lépésről eltalálták a kiszemelt áldozatot és mindig a mellén fűrták keresztül. Nehány perc múlva a folyamot halottak és sebesültek borították. Amikor a harc mezején vagy hatvan darab elesett, Fekete Kígyó elveihez híven beszüntette a mészárlást. Emberei engedelmesen követték parancsát. A megmenekült mókusok most már nem bízták magukat vitorláikra, hanem eszeveszetten úsztak a part felé. Az indiánusok nem törődtek velük tovább.

A vadászat rövid ideig tartott, de mégis elég sokáig ahhoz, hogy ezalatt hatalmas vihar kerekedjék. Nem vették észre a közeledő veszélyt és Pamfil kapitány csak feladata felénél tartott, amikor már benne voltak a nagy bajban. A zsákmány nagy részéről le kellett mondaniok és meneküléshez láttak. Pamfil kapitány derekasan kivette részét a hadműveletekből és mint negyedik, minden erejével a part felé evezett. Fekete Kígyó remélte, hogy az orkán kitörése előtt odaérnek. Szerencsétlenségükre azonban a szél a part felől fújt és visszanyomta a csónakot. A hullámok hirtelen olyan magasra csaptak fel, akár a tengeren. Tetejébe még be is sötétedett és csak a villámok fénye mellett tudtak valamennyire tájékozódni. A kis csónakot úgy dobálta az ár, mint a dióhéjat, hol hullámhegyre került, hol mélységbe zuhant. Minden pillanatban hajótörés veszélye fenyegethette. Lassan, de mégis csak haladtak előre és a sötétség ellenére is már feltűnedezték a part sötét körvonalai. Ekkor egy hullám sziklához csapta a csónakot. A kis jármű, mintha üvegből volna, darabokra törött.

Most mindenki csak a maga bőrét igyekezett menteni és földet akart érni. Elsőnek Fekete Kígyó mászott a partra. Azonnal két száraz fadarabot dörzsölt össze, nagy máglya tüzet rakott, hogy társai oda találjanak. Tíz perccel utóbb a láng vezetésével a legénység a főnök körül gyülekezett, az egy Pamfil kapitány kivételével.

XII. FEJEZET

amely Pamfil kapitány hét mozgalmas éjszakáját mondja el, hogyan telt egyik egy fa tetején, másik egy kunyhóban.

Pamfil kapitány mesteri úszásáról már annyiszor megemlékeztünk, hogy az olvasónak most sem kell aggódnia a sorsa felett. Nem is nyugtatjuk meg tehát. Természetes, hogy a kapitány erős tempózás után ugyanakkor ért partra, amikor a társai. Lerázta magáról a vizet; hiányos öltözete mellett ez nem esett neheze. Most vette észre a lángot, Fekete Kígyó útmutató fáklyáját. Azonnal hátat fordított és amennyire csak lábai bírták, eliramodott. Hatnapos együttlétük alatt Fekete Kígyó sok figyelemmel és gondossággal tüntette ki, a kapitánynak mégis mindig a szökés járt az eszében. Ezt az alkalmat fel kellett használnia. Ki tudja, nyújt-e a véletlen majd másikat? A vihar és sötétség ellenére is a parton, a hegyek lábánál elterülő erdőbe hatolt be.

Kétórai járás után a kapitány a távolságot maga és ellenségei között már elég nagyra tartotta. Elhatározta, hogy megpihen és ahogyan lehet, berendezkedik éjszakára. A helyzet nem volt éppen élvezetes. A szökevény minden felszerelése egy hódbőr volt, takaró és matrac is egyben. Borzongott, ha az éjszakára gondolt. Gondolatai azonban hamarosan más irányt vettek. Három-négyfelől üvöltés hallatszott. Középen farkasok tanyáztak. A kapitány tudta, hogy a kanadai erdőkben sok a farkas és amikor éhesek, még Portland és Boston utcáira is bemenészkednek.

Még határozni sem volt ideje és az üvöltés már közelebből hallatszott. Tökéletes nevelése a tornát sem hanyagolta el és így Pamfil a jó tornász minden képességével rendelkezett. A mókus ügyességével tudott fára mászni. Kiválasztott egy tekintélyes tölgyet, átkarolta, mintha ki akarná dönteni és mászott felfelé. Alig ért az első ágakig, a farkasok már csak ötven lépésnyire álltak tőle. A csorda körülbelül mérföldnyi körzetben lehetett szétszórva, amikor a pecsényét megszimatolta. Vágtatva közeledtek minden irányból a vacsora reményében. Elkéstek. A kapitány már a fa tetején ült.

Nincs makacsabb, mint az üres gyomor, és a farkasok nem tekintették magukat legyőzötteknek. A fa köré gyülekeztek és siralmas hangon panaszkodtak. Pamfil bátor ember volt, pillanatnyilag nem is forgott veszélyben, mégis a rémülettől minden hajaszála az égnek állt. Az éjszaka sötét volt, de azért látta az ugráló ordások hátának hullámlását. Olybá tűnt, mint egy gyapjas tenger. Amikor egyik felemelte a fejét, két izzó zsarátnok világított az árnyékban. Felcsigázott képzelete rémeket látott. Amikor mindegyik felvetette a fejét, mintha a föld karbunkulusokkal volna telehintve és ördögi vonalakat rajzolnának rá.

A kapitány mereven egy helyre szegezte tekintetét. Látása lassanként elhomályosult. A valóság helyett rémképeket látott. A farkasok helyét szörnyek foglalták el, sem emberek, sem állatok. Lángszemű démonok táncoltak körül, egymás kezét fogva. Maga az ágon lovagolva, mint boszorkány seprűnyélen, a pokoli zenebona középpontjában a főszerepet játszotta.

A kapitány szédülni kezdett. Tudta, hogy elveszett, ha nem cselekszik. Minden testi és szellemi erejét összeszedve, leoldotta a kötelet, amivel a hódbőr derekára volt kötve, erősen az ághoz kötötte magát, hátravetette fejét és behunyta a szemét.

A mámor és örület teljesen elvette az eszét. Úgy érezte, hogy fája mozog, mint árboc a viharban. Azután, mint a mocsárba került ember, lábait akarja kirántani a földből. Ez sikerül is neki. A földnek okozott sebből vérözön fakad és a farkasok habzsolják a vérét. A fa felhasználja mohóságukat, szökik mellőlük, ugrál, mint a rokkant katona falában. A kapitány fel-

lélegzett. De a farkasok, démonok, vámpirok bevégezték a lakomát és a fa után iramodtak. Egy vén boszorka vezeti őket. Alakja láthatatlan, csak a feje, meg a kés a kezében világít. Eszeveszetten rohannak mindannyian.

A fa elfáradt, úgy feküdt, lélegzetvétel nélkül, erejét veszítve, mint az ájult ember. A farkasok, démonok, elől a boszorka, utoléri. Égő szemek és véres nyelvük minden eddigi borzalmon tútesznek. A kapitány nagyot ordított, karjait akarta kinyújtani. Hirtelen feje mögül sziszegést hallott és testén fagyasztó érzés futott keresztül. Úgy érezte, mintha jeges gyűrű ölelné és fojtogatná. Azután a szorítás alábbhagyott. A rémek eltűntek, az üvöltés megszűnt, a fa néhány rázkódás után megnyugodott. A csend és a sötétség újra elfoglalta birodalmát.

Lassanként a kapitány idegei megnyugodtak. Örületől forralt vére lehűlt és kezdett tisztábban gondolkodni. A képzelet vad tájairól a valóságba tért vissza. Körülnézett és csendes, magános erdőben találta magát. Tagjait tapogatta, vajjon ő maga-e még? Nagynehezen tájékozódni kezdett. Lovagolt az ágon, oda volt kötve. Helye nem volt olyan kényelmes, mint a Rokszelánon, vagy akár a Fekete Kígyó bivalybőrén, de legalább a farkasok elől biztonságban érezhette magát. A farkasokat sehol sem látta. A panaszos hangok elhallgattak. A fa töve felé nézett. Mintha hatalmas alaktalan tömeg fonódnék körül mozdulatlanul. Azt hitte, hogy ez is lázas rémlátásaihoz tartozik. Izzadtan, a fáradtságtól összetörve végre nyugodtan és mélyen elaludt. Borzalmas élményeinek emléke nem zavarta álmát.

Hajnalban sokezer madár csicsergése ébresztette fel. Vígán repkedtek az erdő sűrű kupolája felett. Kinyitotta szemét. Az óriási zöld lombozaton keresztül törő felkelő nap fényét látta meg legelőbb. A nagy magány szántása és a végtelen óceán lélekemelő hatása minden tengerésszel megéreztetni Isten nagyságát, bölcsességét, hatalmát. Hálát érzett az iránt, aki kezében tartja a földet s vigyáz rá, ha alszik, ha ébred. Néhány percnyi magábaszállás után az égről a földre pillantott. Ekkor kapta meg éjszakai látomásainak magyarázatát.

A mohó farkasok karmaikkal a földet a fa körül vagy hús lépésnyire feltúrták, úgy, mintha ott súlyos szekerek jártak volna. A fa törzsén pedig egy boa tekergőzött, egy farkas összeroncsolt testének kétharmadrésze lógott ki szájából. A kapitány tehát az elmúlt éjszaka két veszély között lebegett: alatta a farkasok, feje felett a kígyó. Szerencséjére az egyik ellenség elpusztította a másikat. A sziszegés, a hideg, a fojtogatás a kígyótól eredt. A kígyó látása megfutamította az ostromló farkasokat. A menekülők közül a boa csak egyet tudott megragadni, annak haláltusája ingatta meg a fát és okozta a lökéseket. A győztes kígyó ezután le akarta nyelni áldozatát. Azonban ezek a nagy hullók nem tudják egyszerre lecsúsztatni zsákmányukat, elharapni sem képesek, s így megtörténik, hogy a pecsenye egy része még kilóg a szájából, amikor a másikat már megemésztette. Ez a látvány Pamfil kapitányt néhány pillanatra megdermesztette. Indiában és Afrikában látott ugyan már boát, de nem saját személyével összefüggésben. A benyomás sem volt akkor olyan mély, mint most. Tudta ugyan, hogy a kígyó ártalmatlan, amikor emészt, mégsem tartotta célszerűnek a fa törzsén lemászni. Leoldotta a kötelet, óvatosan egy ágra kúszott, majd annak végére akaszkodott. Az ág rugalmas volt, a test súlya lehajlította, úgyhogy közelebb került a földhöz. A kapitány leugrott és baj nélkül földet ért. Elindult. Kalandjának színhelyére azonban még jónéhányszor visszatekintett. A nap irányában haladt. Ösvény ugyan sehol sem volt, de a vadászok és tengerészek ösztönével tájékozódott, ha az eget nézte. Az irányt végig betartotta, mintha a végtelen erdőt alaposan ismerné. Minél mélyebbre került, a rengeteg annál vadabbá és nagyobbyszerűvé lett. A lomb olyan sűrű volt, hogy a nap nem tudott áthatolni rajta. A magas, sudár fák szorosan egymás mellett sorakoztak és tetőt tartó oszlopokhoz hasonlítottak. A zöld kupolát simogatta a szél, de nem tudott a homály birodalmába behatolni. Azt lehetett hinni, hogy az erdő a világ teremtése óta örökös szürkületben szendereg.

A félhomály halvány fényében a kapitány nagy madarakat vett észre, de hogy milyen fajtához tartoznak, nem tudta felismerni. Szárnyas mókusok ugráltak ágról-ágra. De természetes színe egynek sem volt, az éjjeli pillék szürkességét vette fel mindegyik. Egy dámvadat, rókát, nyulat felvert a lépések zaja, riadtan menekültek. Alakjuk nem változott, de mintha egyformán szürkék, egyenruhába lettek volna bujtatva, mint a moha, melyen nesz nélkül suhantak.

Pamfil kapitány szemét kimeresztve megállt. Óriási gombák hajlottak egymásra, tömbjük színe fekvő oroszlánéhoz hasonlított. A kapitány, ámbár tudta, hogy ezen a vidéken nem él oroszlán, mégis ijedten ugrott hátra.

Nagy kúszónövények tekergőztek a fák köré és nőttek velük a magasba, mintha itt lent nem tudnának lélegzetet venni. Füzérekben csüngtek alá egészen a lombboltozatig, mint kígyók csúsztak tovább és skarlátszínű illatos szirmaikat ott a napon terítették széjjel. Voltak olyan virágok is, amelyeket valamely titokzatos erő kényszerített arra, hogy már útközben kinyíljanak, ezeknek nem volt színük és szaguk, és szinte irigykedtek Isten mosolyában, a nap fényében fürdő testvéreikre.

Két óra múlva Pamfil kapitány a gyomra körül érzett valami kellemetlen rángást. Erről eszébe jutott, hogy este nem vacsorázott és az ebéd ideje is régen elmúlt. Mókusok ugráltak ágról-ágra, fáról-fára madarak repdestek, mintha kísérnék útjában. Fegyvere nem volt, nem érhetette el őket. Megpróbálta kövel eltalálni, de hamarosan rájött, hogy ez a sport csak étvágyát növeli, de semmi eredménnyel nem kecsegtet. Elhatározta, hogy a növények világánál próbál szerencsét. Ezúttal szerencsésebb is volt. A félhomályban a keresés nem volt éppen könnyű, de rövid idő múlva mégis néhány káposztaféle ehető gyökérre talált. Mint előrelátó ember gondolt rá, hogyha jóllakik is, nem lesz, amivel szomját oltsa. Patakot keresett. Sajnos, víz ritka portéka arrafelé.

Figyelmesen hallgatódzott, nem hall-e csobogást, beszívta a levegőt, nem párás-e? A magas boltozat alatt mintha nem is volna levegő, ami volt, az is sűrű és nehéz. A benne élő állatok alig jutottak az élethez szükséges lélekzethez.

Pamfil kapitány határozott. Keresett egy követ és ahelyett, hogy hiábavalóan víz után kutasson, kezdte a fatörzseket vizsgálni. Amit keresett, meg is találta. Egy sima, gyönyörű, erőteljes jávorfát. Belefúrta kérgébe a hegyes követ és a sebből néhány csepp futott ki. Ebből az értékes nedvből a kanadaiak cukrot állítanak elő, különb még a cukornádénál is. Pamfil elégedetten ült a fa alá. Megebédelt, azután száját a fa kérgére nyomta. A fa sebéből most már, mint kútból a víz, folyt az édes lé. Útnak indult azután, frissebben, élénkebben, fürgébben, mint valaha.

Öt óra felé Pamfil kapitány úgy vette észre, mintha a homályba némi fény szűrődne. Járása új erőre kapott és nemsokára elérte az erdő szélét, az erdőét, amely nem látszott élni, sem halni, mégis kimondhatatlanul hatalmas volt. Egyszerre fénytengerbe került és a nyugvó nap sugarainak hullámaiba vetette magát, akár a bűvár, aki, miután sokáig a tenger fenekén tartózkodott, felbukik a víz tetejére és hatalmas lélekzetet vesz.

Az új világ rengetegeit zöld fényben úszó tavakhoz hasonló, nagykiterjedésű pászitos síkságok szakítják meg. Pamfil kapitány ilyen előtt állott most. A tisztás túloldalán az őserdő folytatódott és a fák sorai tömör falat alkottak. Fölötte szeszélyes körvonalakban, tekervényes láncolatban hófödte hegyek meredeztek. A kapitány meg volt magával elégedve. Helyes úton járt.

A szeme egyszerre egy tekergődő fehér oszlopon akadt meg. Ez az oszlop elvált a háttértől és felfelé szállt, nem volt tehát nehéz dolog egy kunyhó füstjét felismerni benne. A kapitány azonnal el is határozta, hogy legyen bár barát, vagy ellenség, ő bizony odamegy. Ezt az elhatározást az elmúlt éjszakára való emlékezés érlelte meg benne.

Második éjszaka.

Pamfil kapitány az erdő szélétől a kunyhóig vezető kis ösvényre lépett. Bevalljuk, nem minden aggodalom nélkül. Az útmutató füstoszlophoz közeledve, az erdő és mező határán egy kunyhót pillantott meg. Mielőtt odaért, már besötétedett, de azért könnyen és biztosan odatalált. Az ajtó feléje nyílt és szemben az ajtóval, a kunyhó mélyén nagy tűz lángolt és mint világító torony, mutatta az utat. Időről időre a tűzre árnyék vetődött, egy emberi alak árnyéka. Közelebb érve látta, hogy asszony foglalatoskodik a házban és ez növelte bizalmát.

A küszöbre lépett és megkérdezte, kaphatna-e helyet ő is a tűz mellett? Már messziről látta a fényét és nagy szüksége volna rá. Valami dörmögés volt a válasz. A kapitány ezt úgy értelmezte, ahogyan neki kellemes volt és belépett. A tűz közelében egy ócska zsámoly, mintha csak őrá várt volna. Arra leült.

A tűz másik oldalán térdeire könyökölve, fejét kezébe temetve mozdulatlanul, mint valami szobor, kuporgott egy fiatal sziúindian. Nagy jávorfa íja ott állott mellette és néhány nyíllal lőtt madár és kis négylábú hevert a lábai előtt. Sem Pamfil kapitány érkezése, sem helyetfoglalása körükben nem zavarta látszólagos közömbösségét. Idegennel való találkozásokor a vadak így szeretik leplezni ellenszenvüket. A sziú pedig az európaiat már a lépéséről felismeri.

Pamfil feszülten vizsgálta, tudva, hogy nehezebb egy baráttra találni, mint tíz ellenségre. De ennek a vizsgálatnak semmivel sem volt több eredménye. Elhatározta tehát, hogy megszólítja.

- Testvérem, elaludt, hogy még fejét sem emeli fel, amikor egy barát van mellette?

Az indian összerezett és felelet helyett felemelte a fejét. Szeme egy idegszálon lógott és szemüregéből arcára és mellére folyt a vér. Szó és panasz nélkül fejét ismét kezébe temette.

Pamfil kapitány első pillantásra megértette, mi történhetett. A nyíl abban a percben törött el, amikor az íj ki volt feszítve, a nád szilánkjai a szembe fúródtak. Nem kérdezett többet, tisztelte a pusztaság vad hősének nagy lelki erejét.

- A vándor fáradt és éhes. Nem adna anyád neki ételt és fekvőhelyet?

- A hamuban pogácsa van, a sarokban medvebőr, - mondta az öregasszony - fiam, ehetik és lepihenhet.

- Nem akadna talán egyéb is? - kérdezte a kapitány.

Sovány ebédje után valami kiadósabbra vágyott.

- Van más is - felelte az anyó és közelebb lépett. Kapzsi szemei a kapitány nyakában függő órán és láncon akadtak meg.

- Van. Fiamnak szép a lánc. Sózott bivalyhús és vadhús is akad. Boldog volnék, ha nekem ilyen láncom lenne.

- Hozd a bivalyhúst és a vadat - felelt a kapitány. A célzást nem akarta elérteni és sem ígérettel, sem visszautasítással le nem kötötte magát. - Valamilyen kuckóban talán egy kis jávorpálinka is akad. Ilyen jó társaságba beillenék.

Az anyó indult, de az áhított ékszerre vissza-visszanézett. Egy gyékényfüggönyt tolt félre és a kunyhó másik felébe ment. Alighogy eltűnt, a szíu felemelte fejét és halkán megszólalt.

- Testvérem, tudja, hol van?

- Lelkemre nem - felelte ez gondtalanul.

- Testvéremnek van-e fegyvere, hogy védekezzék? - folytatta alig hallhatóan.

- Bizony nincs.

- Testvéremnek adom ezt a kést. És el ne aludjék.

- És te? - kérdezte Pamfil habozva, nehogy a másikat megfossza.

- Itt a tomahawkom. Csend!

És az indián fejét megint kezeibe temette és ismét visszaesett mozdulatlanságába.

Pamfil kapitány a kést az övébe rejtette. Az öregasszony pedig szemét le nem vette az óráról.

- Fiam a harc ösvényén fehér emberrel találkozott, - mondta - megölte és a láncot elvette tőle. Azért olyan fényes, mert ledörzsölte a vért róla.

- Anyám téved - felelte a kapitány.

Most már kezdte hinni, hogy az indián figyelmeztetése nem alaptalan.

- Az Ottawa-folyón a Felső-tóig bivaly- és hódvadászaton voltam. Mikor már sok bőröm volt, a városban egyik felét tüzes vízre cseréltem be, a másikat erre az órára.

- Két fiam van - folytatta a banya, mialatt a húst és a pálinkát az asztalra tette. - Tíz év óta vadásznak hódra és bivalyra, de még sohasem tudtak annyit összeszedni, hogy ilyen láncot kaphattak volna érte cserébe. Fiam mondta, hogy éhes, most ehetik és ihatik kedve szerint.

- Testvérem, a pusztaság fia, nem tart-e vélem? - kérdezte a kapitány a szíut és asztalhoz ült.

- A fájdalom táplál - felelte a fiatal vadász, anélkül, hogy megmozdulna. - Nem vagyok sem éhes, sem szomjas, álmos vagyok és aludni szeretnék. A Nagy Szellem őrizze testvéremet.

A banya kedvenc beszéd tárgyához tért vissza.

- Fiam az óráért hány bőrt adott?

- Ötvenet - mondta a kapitány csak úgy gondolomra.

- Van itt 10 medvebőr és 20 hódbőr, fiamnak adom csak a láncért.

- A lánc az órához van növe, nem lehet szétválasztani, de nem is akarok megválni sem az egyiktől, sem a másiktól.

- Jól van, - mondta a banya, boszorkányos mosollyal - fiam, tartsa meg őket. Minden élő ember ura a tulajdonának, csak a holtaknak nincsen semmijök.

A kapitány hirtelen az indiánusra nézett, de úgy látszott, hogy az mélyen alszik. Folytatta a vacsoráját és alaposan nekilátott. Étvágyán nem lehetett észrevenni, hogy milyen kényes helyzetbe került. Mikor jóllakott, egy nyaláb rőzsét dobott a tűzre és ment, hogy lefeküdjék. A sarokban bivalybőr volt leterítve, azon nyújtózkodott ki. Úgy tett, mintha aludnék, hogy a vén banya gyanúját fel ne keltse. A banya bement a hátsó szobába, de nemsokára a gyékényfüggöny halkán felemelkedett és a szipirtó förtelmes feje megjelent. Égő szemeit egyik alvóról a másikra járatta. Mikor látta, hogy egyik sem mozdul, bejött a szobába, az ajtóhoz lépett és hallgatózott, mintha valakit várna. Nem hallott semmit és visszafordult. Hogy időt ne

veszítsen, nagy kést akasztott le a falról és köszörűkövön gondosan fenni kezdte. Pamfil kapitány a tűz reszkető fényénél minden mozdulatra figyelt. Az előkészület elég beszédes volt. Övéből a kést csendesen kihúzta, végigtapogatta a hegyét, az élén végighúzta az ujját. A kielégítő eredmény után mozdulatlanul várta az eseményeket. Nyugodt és mély alvást színlelt.

A vén banya buzgalommal fente tovább a kést. Egyszerre csak fülelni kezdett. Neszt hallott, közeledő lépéseket. Felugrott. A kést vissza akasztotta a falra és az ajtóhoz ment. Akiket várt, közeledtek. Intett, hogy siessenek és újra bement a kunyhóba, hogy vendégeit továbbra is szemmel tartsa. Azok úgy tettek, mintha mélyen aludnának.

Az ajtóban két magas, izmos fiatalember jelent meg, vállukon dämvdát cipeltek. Megálltak és hallgatagon, ellenséges szemmel vizsgálgatták a két vendéget. Az egyik angolul megkérdezte az anyját, hogy ezt a két vad kutyát minek fogadta be. De a banya intett, hogy hallgasson. A vadászok ledobták a dämvdát és eltűntek a gyékényfüggöny mögött. A banya követte őket és félig teli pálinkásüvegét magával vitte. A két alvó magára maradt.

Pamfil kapitány egyelőre nem mozdult. Az indián nyugodtan, egyenletesen szuszogott. Olyan tökéletesen színlelte az alvást, hogy a kapitány maga is kezdte elhinni. Igyekezett a példát utánozni és megfordult mintegy félálomban. Arccal nem a fal, hanem az indián felé fordult. Kinyitotta a szemét. Az indián, amióta lefeküdt, ugyanabban a helyzetben volt, de feje alatt most már csak a balkeze pihent, a jobbal a tomahawkját szorította.

Zaj hallatszott és az indián ujjai a harci bárd nyelét még görcsösebben ragadták meg. A kapitány már látta, hogy ő is ébren van és készül szembeszállani a mindkettőjüket fenyegető veszéllyel.

A gyékény felemelkedett, egymásután bújít elő a két ifjú alóla. Hason csúsztak, akár a kígyó. Mögöttük feltűnt a banya feje, a testét a másik szoba homálya nyelte el. Nem tartotta szükéségesnek, hogy közreműködjék abban, ami következik, a gyilkosokat csak jelekkel és szóval akarta buzdítani. A két fiatalember felemelkedett, szemét szüntelenül a kapitányra és az indiánra szegezte. Az egyik egy sarló alakú gyilkot tartott a kezében és indult is mindjárt az indián felé.

Fivére intett, hogy várjon. Lábujjhegyen a falhoz osont és leakasztotta a kést. Egy utolsó cinkos pillantást vetettek egymásra, azután az anyjukra néztek.

- Alszanak, - suttogta a banya - előre.

A két ifjú kiki a maga kiszemelt áldozatához lépett. Egyik felemelte a karját, hogy az indiánra sujtson, a másik lehajolt, hogy a kést Pamfil kapitányba döfje.

Ebben a pillanatban a két gazfickó rettenetes ordítást hallatott. Az egyiknek a kapitány markolatig döfte mellébe a kést, a másiknak a fejét az indián tomahawkja hasította ketté. Kis ideig még állva maradtak és inogtak, mint a részegek. A két vándor ösztönösen egymást kereste. A két fickó most végigesett a padlón, mint orkánban két hatalmas fa. A szipirtó átkozódni kezdett, a fiatal sziu pedig diadalordításban tört ki. Aztán fogta íja kötelét és átrohant a másik szobába. Nemsokára újra megjelent és hajánál fogva vonszolta maga mögött a banyát, ki a kunyhó elé és ott egy nyárfához kötötte. Mint egy tigris ugrott most vissza a házba. A kunyhóból kiküldte a kapitányt, a tűzhelyről égő tölgyágot emelt fel, kiment a csóvával és meggyújtotta a kunyhó négy sarkát. Azután diadalének kíséretében körültáncolta a házat.

A kapitány sok borzalmat látott már, de ez a látvány különösen megragadta. A hely, a magány, a veszedelem, amelyben forgott, az igazságszolgáltatásnak ez a módja, mindez együtt megrendítette.

Hallotta már, hogy a Niagarától az Atlanti-óceánig ősi szokás, hogy a gyilkosok házat felgyújtják, de maga még nem látott ilyesmit. Egy fához támaszkodott és mozdulatlanul, mintha maga is gúzsba volna kötve, szemlélte a jelenetet. Minden nyílásból sűrű füst gomolygott elő. A lángnyelvek mint vörös lándzsák fúrták át a tetőt, hol kanyarogva, mint a kígyó, hol lobogva, mint a zászló.

A fiatal indiánus ezalatt, mintha a tűzvész szelleme volna, táncolt és énekelt. A lángok egyesültek és mint egyetlen óriási oszlop, félmérföldnyire világították be a végtelenbe nyúló zöld pázsitot. A hőség tűrhetetlen méreteket öltött. A tető hirtelen beomlott. Mintha vulkán lökte volna ki, ezernyi szikrát szórva, tűzcsóva emelkedett az ég felé. Az összes falak sorra ledőltek. Minden leomlás után a tűz vesztett erejéből és fényéből. A sötétség lassanként visszahódította elvesztett uralmát és az átkozott kunyhó helyét csak üszökrakás jelezte és alatta két megégett tetem.

Az indián abbahagyta énekét és táncát, fáklyát gyújtott és odanyújtotta a kapitánynak.

- Testvérem, - mondta - merre akar menni?

- Philadelphiába - felelte a kapitány.

- Kövessen testvérem, vezetni fogom.

Miután Pamfil még egy utolsó pillantást vetett a vigasztalan látványra, mind a ketten elindultak és az erdő mélyébe hatoltak. A füstölgő kunyhó mellett csak a félholt banya maradt.

Reggelre az erdő szélére, a hegyek lábához értek. A sziu megállt és így szólt:

- Testvérem, megérkezett. A hegytetőről látni fogja Philadelphiát. A nagy Szellem vegye védelmébe testvéremet.

Pamfil azon gondolkozott, mivel jutalmazhatná meg társa segítségét és gondoskodását. Az óránál egyebe nem volt. Azt akarta odaajándékozni, de az indián visszautasította.

- Testvérem semmivel sem tartozik nekem. A huronokkal való harcban az ifjú Jávorszarvas fogságba esett és elhurcolták a Felső-tóig. Már a cölöpökhöz volt kötözve. A férfiak késeiket fenték a skalpoláshoz, az asszonyok és gyermekek körül táncolták és halotti énekeket zengtek. A sósvíz túloldaláról való - akárcsak te - katonák rajtuk ütöttek, szétkergették a huronokat és az ifjú Jávorszarvast kiszabadították. Életemet nekik köszönhetem. Most megmentettem a tiedet. Ha találkozol azokkal a katonákkal, mondd meg nekik, hogy most már nem tartozunk egymásnak semmivel.

Evvel a fiatal indián behatolt az erdőbe. A kapitány követte szemével, amíg csak lehetett. Amikor eltűnt, fiatal ébenfát tört le botnak, ami védelmül is szolgálhatott. Megmászta a hegyet.

Az ifjú Jávorszarvas igazat mondott, a hegytetőről Pamfil kapitány meglátta Philadelphiát. A kék Óceán és a zöldvizű Delaware folyó között királyi méltósággal feküdt a hegység lábainál.

XIII. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány a Delaware partján Tom anyjával találkozik és ami ebből következik.

Bár Philadelphiáig jó kétnapi járóföld várt még reá, Pamfil kapitány csodálatos frissességgel vágott neki az útnak. Nem állt meg, csak ha madártojást és gyökereket szedett. Hamarosan a Delaware forrásához ért és szomját a patak bőséges vizével olthatta.

Vígan ballagott. Ennyi kaland, fáradság és nélkülözés után közeledett a pihenés. Gyönyörködött a tájban, csak azt sajnálta, hogy egyedül van és benyomásait, gondolatait senkivel sem közölheti. Egy hegycsúcson körültekintett és félmérföldnyire valami fekete pontot vett észre. Nagyon igyekezett, hogy kitalálja, mi lehet, de az túlmessze volt és nem lehetett felismerni. Folytatta útját és nem törődött vele tovább. Ballagott, füttyürészett, botját lóbálta, mikor az a titokzatos feketeség megint felbukkant, ezúttal jóval közelebb. A most fellépő új szereplő éppen úgy figyelte a kapitányt, mint az őt. A kapitány összehajlított kezéből messzelátót formált: egy néger közeledik feléje.

Ennek a találkozásnak nagyon örült. A két utolsó éjszakából elege volt. Útmutatásokat is remélt. Lépteit meggyorsította és nagyon sajnálta, hogy a hegyes-völgyes út ezt az értékes felvilágosításokkal kecsegtető egyént néha-néha elrejtí. Félúton azonban egészen biztosan találkozik vele, ott a hegyen. Így is történt. Pamfil kapitány hadászati számításai mindig beváltak. Csakhogy nem szerecsennel találkozott, hanem medvével. A színe megtévesztette. Pamfil kapitány azonnal tisztában volt a veszéllyel. Hogy tiszteletreméltó tengerészünk nem jön egyhamar zavarba, azt már tudjuk. Körülnézett. A terep helyrajzát akarta megállapítani. Láta, hogy a medvét nem tudja kikerülni. Balra a folyam mély szakadékban hömpölygött, átúszására gondolni sem lehetett, ha nem akarta magát még nagyobb veszélynek kitenni. Jobbra járhatatlan, meredek és megmászhatatlan sziklák, gyíkok tanyája. Mögötte ugyancsak meredek és keskeny ösvény, előtte szintén.

Az állat megállt és a kapitányt figyelte.

Pamfil kapitány szerint a gyávák is bátraknak akarnak látszani és azt hitte, hogy a medve legalább is úgy fél tőle, mint ő a medvétől. Elébe ment; a medve is. Pamfil kapitány kezdte hinni, hogy csalódott feltevésében és megállt. A medve azonban nem, tovább közeledett. Most aztán világos lett, mint a nap, hogy nem a medve az, aki fél. Pamfil kapitány félfordulattal a szikla felé hátrált, hogy a medvének szabad utat engedjen és legalább hátulról védve legyen. A hatalmas medve utánozta minden mozdulatát és egyenesen feléje tartott. A helyzet válságosra fordult. Botja volt a kapitány egyetlen fegyvere, segísége ezen a teljesen elhagyott vidéken sehonnan sem számíthatott. Amikor a medve már csak két lépésnyire volt tőle, felemelte botját. A medve két hátsó lábára állt és táncolni kezdett.

Szelidített medve volt. Eltépte láncát és New-Yorkból szökött meg, ahol a köztársasági elnöknek mutatta be művészetét.

Pamfil kapitányt ellenségének táncművészete természetesen megnyugtatta. Most vette csak észre, hogy a medve orrában karika van és nyakáról kötél lóg le. Mindjárt arra gondolt, hogy ebből még hasznót is húzhat. Bár rangja és tudása felemelték, mégsem voltak arisztokratikus előítéletei: nem így nevelték. A medvetáncoltatás nem is olyan lealázó mesterség. Megfogta tehát a táncos kötelét, orrára ütött és ezzel jelezte, hogy a mutatvány ezennel be van fejezve. Pórázon vezette a medvét, mint a kutyát és folytatta útját Philadelphia felé.

Este, mikor éppen egy réten haladtak át, a kapitánynak feltűnt, hogy a medve egy ismeretlen növény előtt meg-megáll. Hitt az állati ösztönben és úgy sejtette, hogy ezek a megállások valamit jelentenek. Legközelebb megállt ő is és a medvét szabadon engedte. Az eredmény hamarosan jelentkezett is. Az állat vajúni kezdte a földet, néhány étvágygerjesztő gumót kapart ki. Pamfil megkóstolta. Félig gomba, félig burgonyaízű volt.

Ez igen becses felfedezés volt Pamfil kapitány számára, s most már a medve annyit szedhetett belőle, amennyit csak akart. Egy óra múlva az eredmény már akkora volt, hogy embernek és állatnak bőven jutott vacsorára.

Táplálkozás után Pamfil körülnézett és egy magánosan álló fát fedezett fel. Miután megállapította, hogy abban semmiféle csúszó-mászó állat nem tanyázik, a fa törzséhez kötözte a medvét, létrának használta és felkapaszkodott az ágra. Mint a minap az őserdőben, elhelyezkedett a lombok között. Semmi sem zavarta. A medve szagát a farkasok nem szeretik.

Pamfil kapitány másnap pihenten, frissen ébredt. Első pillantása a medvére esett. Az mélyen aludt a fa lábánál. A kapitány lemászott éjjeli szállásáról, felkeltette a medvét és azután baráti együttesben folytatták útjukat Philadelphia felé. Úgy mentek, mint Hüvelyk Matyi óriása, tíz mérföldes csizmával. Este tíz órakor érkeztek a városba.

Valami szállás után kellett nézni. De egy vadembert és egy medvét éjnek idején ugyan ki fogadna házába? A kapitány rosszabb helyzetbe került, mint amikor a Szent Lőrinc-folyam rengetegében kellett töltenie az éjszakát. Egy kivilágított kocsmát pillantott meg, ahonnan pohárcsörömpölés, kacagás és káromkodás hallatszott. Csakis matrózok lehettek, akik éppen most hágtak zsoldjuk nyakára. A kapitány szívébe új remény költözött. Tudta, mit jelent a matrózélet és azt is, hogy ahol matrózok tanyáznak, ott három mulhatatlanul szükséges dolgot: pénzt, bort és fekhelyet kaphat. A kocsmá felé vette útját. De hirtelen megtorpant, mintha a földhöz szögezték volna. A lármát, kiabálást, káromkodást egy marseillesi dal kísérte. Kinyújtott nyakkal figyelt. Nem akart hinni a fülének. A nótát most a kar vette át. Semmi kétség, a kocsmában mulatozók honfitársai. De meglepetése csakhamar tetőfokra hágott. A matrózok nemcsak marseillesiek, hanem a karvezetőben Polikarp hangjára ismert. Tehát a Rokszelán rakományának a legénység Philadelphiában hágott a nyakára.

Pamfil kapitány egy percig sem habozott. Hála Fekete Kígyó borbélyának és festőjének, még legjobb barátja sem ismerhette fel. Kinyitotta a kocsmajtót s besétált kedves medvéjével. Harsány éljenzés fogadta a jövevényeket.

A kapitány csak attól félt, hogy nem sikerül a medvével a szokásos műsort végigjátszatni, mert nem tartott próbát vele és fogalma sem volt róla, mi a tudománya. De az okos állat maga gondoskodott mindenről. Alighogy belépett a kocsmába, elkezdett körbe cammogni és kijelölte az előadás porondját. A matrózok székekre és padokra álltak, Polikarp pedig a kályha tetejére telepedett. Az előadás megkezdődött.

A medve kitűnően volt idomítva. Egy balerina könnyedségével táncolt, seprűnyélen lovagolt, mint egy boszorkány és olyan biztonsággal mutatott rá a társaság legrészegebb emberére, hogy a tudós szamarat is megszégyenítette volna. A csodálat egyhangú volt és Polikarp kijelentette, hogy megveszi az állatot a legénység részére, bármennyit is követelne az idomító. Pamfil kapitány tíz aranyat kért, Polikarp tizenötöt fizetett s így a medve az ő tulajdonába ment át.

Pamfil kapitány a második előadás első jeleneténél elvonult. Távozását senki sem vette észre, senki sem fogott gyanut.

A kapitány, amikor a kocsmába lépett, egyik szemével a medve mutatványait kísérte figyelemmel, a másikkal a matrózokat vette számba. Mind ott voltak, az elsőtől az utolsóig, a

hajón nem maradt senki. Egyedül Két-Bendő hiányzott. Bizonyára azért hagyták ott, nehogy a Rokszelánnak kedve kerekedjék egyedül Marseillesbe indulni. Pamfil egyenesen a kikötőbe sietett. Szemügyre vette az ott horgonyzó hajókat és azonnal felismerte a Rokszelánt, amint kecsesen ringatózott az emelkedő áron. A fedélzeten semmi sem árulta el, hogy ott valaki tartózkodnék. Látjuk, hogy Pamfil helyesen következtetett.

Nem sokat töprengett, fejest ugrott a vízbe és nesztelenül a hajó felé úszott. Kétszer került meg úszva a Rokszelánt, hogy megbizonyosodjék, vajjon örködik-e fenn valaki? Az eredmény kielégítette. Az előárboc alá siklott, megfogta a kötélhágcsót és fölfelé kúszott. Minden foknál megállt és fülelt, nem hall-e valami neszt. Mindenütt csend és némaság. Egy utolsó lépés és a fedélzeten termett. Fellélegzett. Végre otthon volt megint.

Ruházata kissé hiányos lévén, mindenekelőtt át kellett öltözködnie. Ebben fel sem ismerték volna. Régi kabinjába vonult, ahol, mintha misem történt volna, mindent a helyén talált. Polikarp a saját holmiját áthozta ugyan ide, de mint rendszerető ember Pamfil kapitányét egy bőröndbe rakta. A rend tiszteletében annyira ment, hogy Pamfilnak csak a kezét kellett kinyújtania, oda, ahol a gyufa szokott állni s a skatulya már meg is volt. A kilencedik gyufaszállal sikerült világosságot gyújtania.

Rögtön hozzáfogott, hogy rendbeszedje a külsejét. Nagy dolog, hogy hajóját újra birtokba veheti, de a neheze még hátra volt. Vissza kellett nyerni régi formáját. A Nagy Főnök festője alapos munkát végzett. A kapitány bőrének tetemes része maradt a törülközőn. Végre mégis csak lemállott a sok festék és a dörzsölés meghozta az eredményt. Személye a régi fényben tündökölt. Elővett egy kis tükröt és bár onnan nem valami gyönyörködtető képmás tekintett rá, mégis ő maga volt, olyan, mint régen. A többi azután már simán ment. Kinyitotta a bőröndöt, felöltötte hosszában csikolt nadrágját, keresztbecsikolt mellényét és harántcsikolt kabátját. Szalmakalapját lekasztotta a szegről, vörös övét dereka köré csavarta és pisztolyait övébe dugta. Azután eloltotta a gyertyát és a fedélzetre ment. Még mindig üres volt a hajó, egy lelket sem látott. Még Két-Bendő is láthatatlan maradt, mintha varázsköddel tüntette volna el magát. Szerencsére Pamfil kapitány ismerte alantasai szokásait és tudta, hol keresse, ha nincs ott, ahol lennie kellene. Habozás nélkül indult a konyha felé. A nyikorgó lépcsőn óvatosan ment lefelé és a konyha nyitott ajtaján keresztül meglátta Két-Bendőt, amint a vacsorájával foglalatoskodik. Éppen egy friss tökehalat sütött, amikor Pamfil kapitány odaért. A vacsora már elkészülhetett, mert az asztalra terítéket tett. A serpenyőből a sült halat tányéjára csúsztatta és a borosüveget vizsgálgatta. Ennek tartalmát - úgy látszik - nem találta elégségesnek és hogy ebédjét ne kelljen megszakítania, a konyhával szomszédos éléskamrába ment. A vacsora készen állott, Pamfil kapitány pedig éhes. Belépett hát és az asztalhoz ült.

Európai ételt már két hete nem evett. Talán ez volt az oka, vagy talán Két-Bendő ezúttal különösen kitett magáért, annyi bizonyos hogy az ételt kitűnőnek találta, ha nem az ő részére készült is eredetileg. Táplálkozása tetőpontján kiáltást hallott. A küszöbön Két-Bendő állt bámulva, sápadtan és mozdulatlanul. Pamfilban hazajáró lelket látott, bár a kapitány olyasmivel volt elfoglalva, ami rendszerint csak földieknek jár ki.

- Nos fickó - fordult hozzá a kapitány anélkül, hogy az evésben zavartatná magát - mit bámulsz? Nem látod, hogy szomjúság kínoz? Tölts hamar!

Két-Bendő térdei remegtek és fogai vacogtak.

- Nem hallod? - folytatta Pamfil poharát nyujtva. - Rajta, rajta!

Két-Bendő olyan vonakodva jött közelebb, mintha bitó felé menne.

Megpróbálta a parancsot teljesíteni, de úgy remegett, hogy a pohárba a bornak csak a fele került, a többi a földre csurgott. A kapitány nem akarta ezt az ügyetlenséget észrevenni, ivott a borból és csettintett hozzá nyelvével.

- Teringettét, - mondta - ismered a dörgést! Mondd csak pincemester uram, honnan vetted a bort?

- Hát - felelte Két-Bendő a rémület legmagasabb fokán, - balra a harmadik hordóból.

- Na lám, bordói bor. Szereted a bordóit?... Azt kérdeztem, szereted-e a bordóit? Felelj hát!

- Hogyne, hogyne, kapitány. Hogyne, csak...

- Csak vízzel nem jó, úgy-e, azt akartad mondani. Hát fiam, akkor tisztán igyad.

Az üveget elvette Két-Bendőtől, megtöltött egy másik poharat és megkínálta vele. Két-Bendő néhány pillanatra habozott, végső kétségbeesésében elhatározásra jutott.

- Egészségére, kapitány! - mondta.

A poharat felhajtotta, de szemét le nem vette a kapitányról.

A szíverősítő gyorsan hatott és Két-Bendő kezdett kissé magához térni.

A kapitány Két-Bendő testi és lelki állapotának javulását örömmel vette tudomásul.

- Most, miután tisztában vagyok azzal, hogy mennyire szereted a sült tőkehalat és a bordói bort, beszéljünk kis ügyeinkről. Mi történt itt, amióta a hajóról távoztam?

- Bizony, kapitány, az ön helyébe Polikarpot nevezték ki.

- Azután?

- Azután elhatározták, hogy nem mennek egyenest Marseilleba, hanem előbb Philadelphiában eladják a rakomány felét.

- Sejtettem.

- El is adták és három napja elisszák, amit nem tudnak megenni, és megeszik, amit nem tudnak elinni.

- Igen, tudom, láttam őket.

- Ennyi az egész, kapitány.

- Istenemre, éppen elég. És mikor akarnak útnak indulni?

- Holnap.

- Holnap? Legfőbb ideje, hogy megjöttem. Két-Bendő, barátom, hallgass ide. Szereted-e a jó levest?

- Szeretem, kapitány.

- A jó marhahúst?

- Azt is.

- A jó szárnyast?

- Nagyon.

- És egy pohár jó bordóit?

- Halálosan.

- Hát barátom, Két-Bendő, ezennel a Rokszelán főszakácsának léptetlek elő. Évi száz arany fizetést kapsz és a zsákmány egyhuszadrészét.
- Igazán kapitány, istenbizony?
- Becsületszavamra.
- Rendben van, ráállok. És ezért mit kell tennem?
- Hallgatnod kell.
- Nem nehéz.
- Senkinek sem szabad megtudni, hogy nem haltam meg.
- Így lesz.
- És abban az esetben, hogyha holnap mégsem indulnának el, kétszer naponta ebből a tőkehalból és bordóiból hozol nekem a rejtekhelyemre.
- Szívesen. És hova bujik el, kapitány?
- A lőporos kamrába. Ha a dolgok nem mennek kedvem szerint, valamennyieteket levegőbe repítelek.
- Jól van, kapitány, igyekezni fogok, hogy kiérdemeljem megalégedését.
- Tehát megegyeztünk.
- Igen, kapitány.
- És kétszer napjában hozod a tőkehalat és a bordóit?
- Igen, kapitány.
- Hát akkor jó éjt!
- Jó éjt, kapitány, szép álmokat, kapitány!

Ez a jókívánság egészen felesleges volt, mert tiszteletreméltó tengerészünk az álmoságtól és a fáradságtól már alig állott a lábán. Alighogy bebújt a lőporos kamrába és az ajtót maga mögött behúzta, fekvőhelyet rögtönzött magának két hordó között, párnának egy harmadikat gurított feje alá és máris mélyen aludt, akárcsak a régi jó időkben, mielőtt a hajóról elkerült. Tizenkét órát egyhuzamban meg se moccant.

Amikor felébredt, megérezte, hogy a Rokszelán elindult. Amíg aludt, felszedték a horgonyt és a tenger felé vették útjukat. Az indulás zűrzavarában persze nem is sejtették, hogy a hajó mélye milyen szaporulatot rejt magában.

Reggel a kapitány rejtekhelyének ajtaján kopogtatott valaki. Két-Bendő hozta az ételt.

- Hát fiam elindultunk?
- Látja, mozgunk.
- És hova megyünk?
- Nantesba.
- És hol vagyunk?
- Reedy Island magasságában.
- Mind megjöttek?

- Igen, mind.
- Nem hoztak magukkal senkit?
- De igen, egy medvét.
- Jól van. Mikor érünk a tengerre?
- Azt hiszem, estére, a szél és az ár velünk van és Bombay-Hookban dagályt találunk.
- Nagyon helyes. Hány óra van?
- Tíz.
- Meg vagyok veled elégedve és fizetésedet felemelem négyszáz frankkal.
- Köszönöm, kapitány.
- Most állj odébb és hatkor hozd a vacsorámat.

A kapitány modora elbájolta Két-Bendőt. Megígérte, hogy pontos lesz és távozott. Alig hogy a kapitány megebédelt, Két-Bendő jajgatása hallatszott. A kiáltások szabályos ismétlődéséből korbácsütésekre lehetett következtetni és a kapitány huszonötig számolt. Ez a körülmény kissé nyugtalanította, mert úgy sejtette, hogy személyének ehhez köze van. De a kiabálás idővel megszűnt és semmi jele nem mutatkozott annak, hogy a Rokszelánon bármilyen változás történt volna. A hajó rendes sebességgel haladt és a kapitány aggályai lassanként eloszlottak.

Egy órával az események után a hajó ringásán megérezte, hogy Bombay-Hookba érkeztek. Hét óra felé a lőporos kamra ajtaján megint kaparásztak. A kapitány ajtót nyitott, Két-Bendő hozta a vacsorát.

- Na fiacskám, mi ujság van a hajón?
- Semmi, kapitány.
- Úgy tetszett, mintha ismerős nótát hallottam volna!
- Igen, ma reggel.
- És miért? Meséld csak.
- Hogy miért? Megláttak, hogy bejöttem a lőporos kamrába és kérdezték, mit kerestem ott.
- És mit feleltél ezeknek a tolakodóknak?
- Azt, hogy lőport akartam lopni tűzijáték céljaira.
- És ezért kaptál huszonötöt?
- Sebaj!
- Száz frankkal több a verésért.
- Köszönöm, kapitány!
- Most dörzsöld be magad kívül-belül egy kis rummal és menj aludni. Nem kell megmondanom, hol találsz rumot?
- Nem kapitány.
- Jó éjt, fiam!
- Jó éjt, kapitány.
- Várj csak, hol vagyunk most?

- A May-fok és a Heulopin-fok között haladunk.

- Nagyon jó - mormogta a kapitány, három óra múlva nyílt tengeren leszünk.

Két-Bendő becsukta maga mögött az ajtót és a kapitány reménykedő hangulatban maradt magára.

Négy óra telt el és a hajón semmi változást nem lehetett észlelni. Az utolsó félóra volt a legkínosabb. A kapitány nyugtalan lett és a feje fölött és körülötte támadt zajokra figyelt. Hallotta, amint a matrózok lefekszenek függőágyukba és látta az ajtórésen át, hogy a fények kialszanak a hajón. Csend honolt. Megkezdődött a horkolás és Pamfil kapitány elhagyhatta rejtkehelyét. Kinyitotta a lőporos kamara ajtaját és fejét kidugta. Olyan csend volt, mint egy apácakolostorban éjjel.

A kapitány a kabinjához vezető hat lépcsőfokon lábujjhegyen felsurrant. Az ajtó nyitva állott. Egy percre megállt, hogy lélekzetet vegyen és benézett. A kabint a hátsó ablakon át beszűrődő gyér fénysugár világította csak meg. Az ablak előtt egy ember guggolt és valamit figyelmesen szemlélte. Annyira el volt merülve, hogy észre sem vette, amikor Pamfil kapitány belépett és belülről az ajtót elreteszelte. A kapitány a guggolóban hátulról Polikarpot ismerte fel. A már félig kihúzott pisztolyt visszadugta az övébe, csendesen közeledett, minden lépésnél megállt, lélegzetét visszafojtotta, nehogy a szemlélődőt megzavarja. Amikor odaért, a vele szemben alkalmazott módszeren okulva, egyik kezével Polikarp nadrágját, másikkal gallérját ragadta meg, a testet most bizonyos hinta-mozgásba hozta és mielőtt az a legkisebb ellenállást kifejthette volna, figyelme tárgyához lódította.

Az esemény nem zavarta meg a legénység álmát, a Rokszelán útját óránként 10 csomónyi sebességgel vígan folytatta és a kapitány nyugodtan ágyába feküdt. Hosszú ideje nem volt része ilyen kényelemben, most annál inkább élvezte. Hamarosan az igazak álmát aludta.

Polikarp figyelmének tárgya pedig egy cápa volt, amely jó falat reményében követte a hajót.

Másnap reggel Pamfil kapitány felkelt, pipára gyujtott és felment a fedélzetre. Végig a hajón egy ügyeletes matróz szaladgált, így próbált a hideg ellen védekezni. Egyszerre csak feltűnt a lépcsőnél a kapitány feje, válla, majd melle és lábszára. A matróz azt hitte, álmodik. Éppen az a Gyuri volt, akinek a ruháit két héttel azelőtt a testén porolták ki.

A kapitány, anélkül, hogy a megkövült arcot figyelemre méltatta volna, elment mellette és szokása szerint a hajó orrán leült. Félóra múlva egy matróz jött, hogy az ügyeletes felváltsa. Ő is észrevette a kapitányt és a bámulattól mozdulni sem tudott.

Rövid hallgatás után Pamfil kapitány így szólt: - Nos Baptist, mit állsz? Miért nem váltod le ezt a derék Györgyöt? Nem látod, hogy a háromórás ügyelet alatt majdnem megfagyott?

A matróz gépiesen teljesítette a parancsot és elfoglalta társa helyét.

- Így van rendjén - mondta a kapitány. Mindenkire kell, hogy sor kerüljön, ez az igazság. Most György fiam, fogjad kialudt pipámat, menj, gyujtsd meg, és hozzátok vissza valamennyien.

György minden ízében remegve vette át a pipát, tántorgott, mintha részeg volna és ment le a lépcsőn. Nemsokára újra megjelent, kezében az égő pipával. Valamennyi matróz csendben és megdöbbenve követte, szó nélkül sorakoztak.

Pamfil kapitány felállt, hol hosszában, hol keresztben sétált végig a hajón. A matrózok minden fordulatánál kitértek az útjából, mintha még az érintése is halálos lenne. Pedig nem volt nála fegyver. Hetven ember állott vele szemben és a hajó fegyvertára rendelkezésükre

állott. Ez a néma szemle negyedórát tartott. A kapitány a parancsnoki híd mellett megállt, végignézett a soron és lement a kabinjába. A reggelit kérte.

Két-Bendő egy szelet sült tőkehalat s egy üveg bordóit hozott. Főszakácsi méltóságát ezennel elfoglalta.

A Rokszelán útján, Philadelphiából Havreba, ez volt az egyetlen változás. 37 nap múlva szerencsésen megérkeztek, egy emberrel megfogyatkozva, de megszorodva egy medvével.

Párizsban, ahová gazdája vitte, a medvének bocsai születtek.

Pamfil kapitány az egyiket egy szállodásnak adta el, ott meglátta egy angol és magával vitte Londonba. A másik Sándor barátunk tulajdonába ment át, Tomnak nevezték el és Falus doktorra bízta. Ez, mint láttuk, megnevelte és felsőbbrendű medvévé idomította. Ahogy már elmeséltük, élete delelőjén Tom szerencsétlenségnek esett áldozatul.

Tom így került a Szent-Lőrinc folyam mellől a Szajna partjára.

XIV. FEJEZET

amelyben a lepke emészthetetlen gombostűje átfúrja Jakab belét.

A baj nem jár egyedül, mondja a közmondás.

Tom halála után alig mult el néhány nap, amikor I. Jakab a súlyos rosszul létnek olyan jeleit mutatta, hogy abban kételkedni nem lehetett. Az egész kolónia aggódott. Csak Gazella maradt egykedvű. A nap háromnegyed részét páncéljába bújva töltötte és egész érdeklődését a saját személyére fordította. Különben sem tartozott I. Jakab meghitt barátai közé.

A betegség első tünete állandó álmoság és fejfájás volt. Két nap mulva ehhez teljes étvágytalanság és olthatatlan szomjúság járult. A harmadikon olyan erős görcsök jelentkeztek, hogy Sándor kocsiba ugrott, hogy Thury doktorért menjen. A doktor azonnal felismerte a betegség súlyos voltát, csak kórokozóját nem tudta megállapítani. Mindenesetre eret vágott Jakabon és kijelentette, hogy estére újból megismételi. Elrendelte, hogy piócákat rakjanak rá és orvosságot is írt. Szóval, minden lehetőet megtett, amit a tudomány parancsol. Jakab mindezt nyugodtan tűrte. Érezte, hogy nagyon beteg. Este, amikor az orvos megint eljött, látta, hogy a betegség nem javult, sőt inkább rosszabbodott. A szomjúság és az étvágytalanság növekedett, a test felpuffadt, a nyelv lepedékes, a pulzus szapora és gyenge.

Szegény Jakab betegsége mellett a beesett szemek is tanuságot tettek. Thury újból eret vágott és miután ez reggel egy kis könnyebbülést szerzett, Jakab megadással tűrte. Az orvos elrendelte, hogy az orvosságot éjjel is pontosan be kell adni. Hogy Jakab barátai ezt lehetővé tegyék; ápolónőt fogadtak melléje. Az ápolónő kicsiny vénasszony volt, szinte hasonlított Jakabhoz, amikor meglátta a páciensét, azonnal több fizetést követelt, mert hogy hát ő embe- reket szokott ápolni és nem majmokat. Volt is valami igaza, tehát teljesítették a kívánságát.

Rossz éjszakájuk volt. Jakabtól az öreg nem tudott aludni és a páciens verést kapott. Sándor a harc zajára felébredt és a betegszobába sietett. Jakab a kíméletlen bánásmódon felháborodva, összeszedte minden erejét és amikor az asszony lehajolt, hogy megint néhányat húzzon rá, lerántotta a főkötőjét és darabokra tépte.

Sándor jókor érkezett. Az öreg bepanaszolta Jakabot és védekezni próbált. Az éjszaka nagy része már elmúlt és ott állott a tele orvosságos üveg, tehát nyilvánvaló volt, hogy az ápolónő a hibás. Kifizették és elküldték. Sándor folytatta a virrasztást, aminek Jakab nagyon megörült. Az ápolónővel való összeütközés teljesen kimerítette erejét, egészen letört. Sándor már azt hitte, hogy a reggelt sem éri meg, de egyelőre csak nagy gyengeség fogta el.

Reggel kilenc óra felé Jakab összerezzen, kicsit felemelkedett, mintha megörült volna valaminek. Léptek zaja, csengetés. Jakab fel szeretett volna kelni, de nem tudott. Az ajtó kinyílt és Falus lépett be. Csak most jutott tudomására, hogy Jakab mennyire beteg és szeretett növendékéhez sietett.

Boldog volt ez a perc Jakab számára, még fájdalmairól is megfeledkezett. De hamarosan visszaesett előbbi állapotába. Az orvos is megérkezett és a beteget háton fekvé találta. Az éjszakai izgalom sietteté a betegség előrehaladását. Thury már nem merte a felelősséget egyedül vállalni, konzíliumot akart. Elküldtek tehát Blazy doktorért, aki dél felé meg is érkezett. Thury bekísérte a beteghez, felsorolta a tüneteket és beszámolt az eddigi kezelésről. Blazy Thury eljárását minden tekintetben helyesnek találta és a beteget alaposan megvizsgálta. A két orvos egyetértően abban állapodott meg, hogy betegséget bélbénulás okozza, ez pedig a

sok ólomfehér és berlini kék fogyasztásától ered. Jakab ezt a két festéket a műteremben előszeretettel nyalogatta.

A beteg már annyira legyengült, hogy az újabb érvágástól elálltak. A tudomány emberei a további segítséget a természetre bízták. Jakab állapota egész nap válságos volt. Amikor Thury este újra eljött és ránézett a szenvedőre, már látta, hogy nincs mentség. Szomorúan rázta a fejét és semmit sem írt elő. Csak annyit mondott, hogyha a betegnek volna valami vágya, adhatnak neki, amit akarnak. A halálraítélt halála napján ugyanilyen kegyben részesül. Ez az engedékenységgel mindenkit lesújtott.

Este jött Falus, ő akart a beteg mellett virrasztani. Zsebe tele volt zöld és cukrozott mandulával. Ha Jakabot nem lehet megmenteni, legalább utolsó órái legyenek édesek. Jakab boldogan vette tudomásul, hogy a vén asszony helyét Falus foglalja el. Nevelője önfeláldozását megértette és köszönetét barátságos mormogással fejezte ki.

Reggel két óra felé olyan rosszul lett, hogy Falus kétségbeesésében a magával hozott mandulákkal akarta vigasztalni és próbálta megnyugtatni. A beteg megismerte kedves csemegéjét. Egy héttel ezelőtt nem bánta volna, ha kerébe törik is, csak hogy megkaphassa. A betegség azonban kemény büntetés, meghagyja a vágyat, de az élvezet lehetőségétől megfoszt. Jakab szomorúan, de nagy gonddal a cukorral legsűrűbben behintett mandulákat választotta ki, de nem tudta már lenyelni. A természet két orcája alá pofazacskókat teremtett, abba gyűjtötte bele az áldást és két zacskója hamarosan úgy lógott a mellére, mintha szakálla volna. A mandulát nem tudta lenyelni, de a rajta levő cukor lassan leolvadt és így a haldoklónak mégis valami csekély élvezetet szerzett. A leolvadó cukor a mandula térfogatát is csökkentette és a pofazacskóban újabb mandulák részére jutott hely. Jakab kinyújtotta kezét és Falus egész marokra való tette elébe. A beteg megint a legkívánatosabbakat választotta és a pofazacskók újra megteltek. Ennek a látszólagos étvágnak Falus nagyon megörült. Látta a pofazacskókat fogyni és telni, amit annak tulajdonított, hogy a beteg mégis csak megeszi a mandulát. Nagy javulást jelent, hogy már enni is tud, holott rövid idővel ezelőtt még inni sem tudott.

Sajnos, Falus tévedett. Reggelre Jakab állapota súlyosabbra fordult. Thury doktor erre már elkészült. Amikor jött, nem is érdeklődött a beteg hogyléte iránt, annyira biztosra vette, hogy már nem találja életben. Nagyon meglepte, hogy a vég még nem következett be. A szobában Jani, István, Sándor állottak a haldokló körül. Látták, hogy már nincsen segítség és Jakab legfeljebb csak néhány órát élhet. Elhatározták, hogy Toni nevű festő ismerősüktől elhozzatják II. Jakabot. A maga fajtája karjai között haljon meg I. Jakab és, ha szükségét érzi, utolsó kívánságát közölje vele.

Szívet tépő jelenet volt. Jakabot, a jó pajtást, fájával kapcsolatos hibái ellenére is, mindenki szerette. Gazella volt az egyetlen, aki nem törődött a haldoklóval. Átmászott a szobából a műterembe, egy sárgarépát vonszolt maga mögött és elhelyezkedett az asztal alatt, ahol a legnagyobb nyugalommal és egykedvűséggel fogott ebédjéhez. Ez azt jelentette, hogy gyomra jó, de szíve rossz. Jakab többször feléje pillantott. Arckifejezése ilyenkor jó kereszténynek bizony nem vált volna becsületére, de majomnál megbocsátható.

Időközben II. Jakab megérkezett. Nem tudta, hogy hová és miért hozzák és nagyon megijedt. Majomtársa a halotti fekhelyen és körülötte emberek, fajtájának ellenségei. Ez annyira mély hatást tett rá, hogy minden ízében remegni kezdett. Falus ment hozzá, mandulával kínálta. Vett belőle, foghegygel vizsgálta, nincs-e benne valami csalfintáság? Amikor rájött, hogy a mandula valóban mandula, megnyugodott, mert jóindulatot tapasztalt.

Letették az ágyra. I. Jakab utolsó erejének megfeszítésével feléje fordult. A halál már arcára volt írva. Most értette meg II. Jakab, hogy mit is várnak tőle. A haldoklót tömött pofazacskói

majdnem felismerhetetlenné tették, de II. Jakab mégis meglátta benne honfitársát. Kezeit fogta, sajnálkozóan simogatta és mintha bátorította volna, hogy kívánságát közölje vele. A beteg minden erejét összeszedte, felült és saját nyelvén barátja fülébe mormogott valamit és mindent megértető mozdulattal többször Gazellára mutatott. II. Jakab intett, hogy megértette, mire I. Jakab visszahanyatlott ágyára.

Tíz perccel utóbb két kezét fejéhez emelte, a körülállókra tekintett, mintha búcsúzni akarna tőlük, egyet kiáltott és II. Jakab karjai közé hanyatlott.

I. Jakab kiszenvedett.

A körülállók megdöbbenet nézték, II. Jakab is ijedten meredt elköltözött barátjára. Egyideig mozdulatlanul bámulta. Mikor látta, hogy az életnek egy szikrája sincs már benne, felfeszítette a halott száját, pofazacskójába nyúlt, a mandulát kiszedte és a maga pofazacskóiba tömte. Amit a barát odaadásának hittek, nem volt más, mint örökös kapzsisága.

A méltatlan végrendeleti végrehajtó karjai közül Falus felháborodva szakította ki I. Jakab tetemét és Thurynek és Janinak adta át. Thury a tudomány, Jani a művészet nevében követelte. A tudomány bonckéssel a halál okát akarta megállapítani, a művészet gipszlenyomattal maszkját a nevezetességek gyűjteményébe akarta sorozni. Az elsőbbség Janit illette, hogy munkáját elvégezhesse, mielőtt az arc elváltoznék. Azután kerül a test Thury kezébe.

A gipszöntés egy jó órát vesz igénybe. Thury Blazy doktort fogja elhívni, hogy a boncolásnál jelen legyen. Ebben egyeztek meg. Jani, Falus és Sándor kocsin vitték I. Jakabot Jani műtermébe. II. Jakab és Gazella egyedül maradtak a lakásban.

A gipszöntés a legnagyobb gonddal készült és kitűnően sikerült. A barátoknak némi vigaszul szolgált a hasonlóság. A művészet ezzel befejezte a maga feladatát, most a tudomány következett sorra. A két doktor megérkezett. Egyedül Janinak volt annyi bátorsága, hogy az orvosok munkáját végignézze. Falus, Sándor és István visszavonultak, nem akartak a szomorú látványnak tanui lenni.

A boncolásnál a vékonybél egy kis gennyes pontot mutatott, ebből egy gombostű hegye állott ki, gombja a bélen belül maradt. Most azután a gombostűvel együtt lenyelt lepke jutott eszükbe és mindent megértettek. A halál elkerülhetetlen volt. Jakabot semmiféle tudomány nem menthette volna meg és ez a két doktornak vigaszul szolgált. A betegség okát ugyan nem ismerték fel, de hiába is lett volna, Jakabot falánksága ölte meg.

Falus, Sándor és István szomorúan mentek haza. A második emeleten valami furcsa pörkölt-szagot éreztek és minél közelebb értek lakásukhoz, a szag annál inkább erősödött.

Ajtójukhoz érve, már bizonyos volt, hogy onnan terjed. Nem tudták elgondolni, mi történhetett, minthogy szakácsnőjük nem volt és így senki sem főzhetett.

Beléptek s valami sistergett. Sándor hirtelen kinyitotta a tűzhely ajtaját. Ott sült az izzó rostos teknőjében Gazella.

I. Jakab bosszúját II. Jakab ezennel végrehajtotta.

A jó szándékra való tekintettel megbocsátottak neki és visszaküldték gazdájához.

XV. FEJEZET
amelyben Tóni egy macskát szerez, mert nincsen elég fája
és II. Jakab farka lefagy, miután a macska megdöglik.

Röviddel ezen események után megjött a tél. Mindenki anyagi viszonyaihoz vagy előrelátásához mérten felkészült rá, hogy otthonát ezalatt kellemessé tegye. Az időjósok enyhe telet jósoltak és ebben bízva, sokan csak csekély mennyiségű tüzelőfát szereztek be. Ezek közé tartozott Tóni is. Talán csak, mert hitt a jóslatnak, de lehet, hogy egyéb okból is. Ne fessegessük. Ennek a hiszékenységnek az volt a következménye, hogy január tizenötödikén, amikor a kiváló művész maga ment fáért a kamrába, azt vette észre, hogy bizony nem sok tüzelője van raktáron. Nem igen futja majd, ha a hálószobát és a műtermét is fűti. Egy hete a Szajrán korcsolyáztak és a jégen teherkocsik mentek át. A csillagvizsgáló intézet szerint a hőmérséklet további esése várható, mínusz 23 foknál sem áll meg. A múlt a jövőt igazolta és most már kezdték hinni, hogy az időjós tévedett és a csillagvizsgálónak lesz igaza. Hosszú, hideg télre van kilátás.

Ez a szomorú bizonyosság Tónit nagyon elszomorította. Mit válasszon, éjjel fagyoskodjék, vagy nappal? Mélyen elgondolkozott, hogyan lehetne ezt a súlyos kérdést megoldani? Megtalálta a módját: ágyát a műterembe viszi majd át, II. Jakabot egy négyszeresen összehajtott medvebőr majd megvédi. A költözködés még aznap este megtörtént és Tónit a langymeleg álomba ringatta.

Amikor reggel felébredt, előbb nem tudta, hogy hol van, de aztán felismerte a műtermét és szemei apai szeretettel mindjárt a festőállványt keresték. A kép magasságában egy szék támláján közvetlen a vászon mellett ült II. Jakab. Az okos állat sok képet látott már festeni és Tóni egy pillanatig azt hitte, hogy mint műkedvelő a festményben gyönyörködik. De Tóni súlyosan tévedett. A kép már csaknem készen volt és a festő a fényeket ólomfehérből rakta fel. Ez pedig Jakab imádatának tárgya lévén, nem csodálható, hogy mindent lenyalt.

Tóni az ágyból ugrott le, Jakab a székről. De már hiába volt minden. Ami a képen fehér volt, az eltűnt, a munkát előlről kellett kezdeni.

Tóni dühöngött és Jakabot agyon akarta ütni. De azután belátta, hogy ő maga a hibás. Miért nem láncolta meg éjjelre? Hozott is rögtön láncot és kampót. A kampót a falba verte és a lánc egyik végét ráerősítette. Mint aki dolgát jól végezte, a festmény kijavításához fogott. Ezzel délután öt óra felé készült el és miután aznap eleget dolgozott, sétálni ment, azután a vendéglőben megvacsorázott, a színházban végignézett egy előadást és $\frac{1}{2}$ 12-kor ismét otthon volt.

A műteremben Tóni mindent rendben talált, még meleg is volt. Jakab a párnáján aludt. Tóni is lefeküdt és hamarosan álomba merült. Éjfél után láncsörgésre ébredt, mintha a műteremben kísértetek járnának és láncukat maguk után vonszolnák. Tóni nem nagyon hitt a hazajáró lelkekben, inkább azt gyanította, hogy valaki maradék fáját lopkodja. A falon egy ócska alabárd függött, azt kapta kézbe.

Hamarosan rájött, hogy téved. Jakab rázta a láncot. Tóni csendet parancsolt és mint aki egész nap derekasán dolgozott, megint elaludt. Egy félóra múlva tompa jajgatás ébresztette fel.

Tóni a város egyik magányos elhagyott utcájában lakott és azt hitte, hogy ablaka alatt gyilkolnak valakit. Leugrott az ágyról, pisztolyt fogott és szaladt, hogy kinyissa az ablakot és megnézzé, vajjon mi történik odalenn. Az éjszaka nyugodt volt, az utca csendes. Nem

hallatszott más, mint az a halk moraj, amely Párizs fölött állandóan virraszt és alvó óriás lélegzetéhez hasonlít. Tóni becsukta az ablakot. Szobájában jajgatott valaki.

Ott csak ő maga és Jakab tartózkodott. Tóni csak ismételten megzavart álma miatt jajgathatott volna, a bűnös tehát Jakab. A négy lábú műkedvelő unatkozott és azzal töltötte idejét, hogy az asztal lába körül sétált. Lánca így rátekerődött az asztallábra és öt vagy hat ilyen körséta után annyira megrövidült, hogy fojtogatni kezdte. Jakab pedig csak ment tovább, mindig egyirányban, ahelyett, hogy visszafordult volna. A lánc annál inkább szorongatta torkát, minél jobban szeretett volna szabadulni. Tónit ez a jajgatás verte fel.

A festő szerette volna Jakabot ostobaságáért megbüntetni és benne hagyni a maga okozta csávában, de ha Jakab fulladozik, ő akkor nem tud aludni. Tehát lecsavarta a láncot és Jakab boldogan, hogy légzőszervei felszabadultak, alázatosan és zajtalanul feküdt le helyére. Tóni is ezt tette és azt remélte, hogy most már semmi sem zavarhatja. De csalódott. Az éjszaka eseménydús és izgalmas volt s Jakab nyolc órát szokott aludni és ez az idő letelt, neki már itt volt a reggel. Ebből az következett, hogy Tóni 20 perc múlva, immár harmadszor ugrott le az ágyról, de ezúttal sem alabárdot, sem pisztolyt nem fogott, hanem korbácsot. Jakab látta, hogy mi következik és elbujt párnája alá, de későn. Tóni kérelhetetlenül ellátta a baját. A büntetés nagysága megfelelt a bűnnek, Jakab nyugton maradt, de Tóni viszont nem tudott többé elaludni. Sőhajtva kelt fel, lámpát gyújtott; miután lámpafény mellett nem tudott festeni, rajzolásba kezdett. Ezen az éjszakán született meg azon rajzainak egyike, amellyel világhírét megalapította.

Persze, így nem mehetett tovább. Tóni reggel valami megoldáson gondolkozott. Álmát és erszényét kellett megmentenie. Elmélkedésbe merült. Egyszerre csak a szomszédok fehér Mici macskája jött át a műterembe. Jakab és Mici jó barátok voltak. Mici teljesen alávetette magát Jakab akaratának, viszonzásul Jakab Mici bundájából a lakókat szedte ki.

Tóni agyában egy ötlet csillant fel. Ezt a barátságot fogja saját céljaira felhasználni. A macska bundáját kályha helyett. Nem habozott sokáig, fogta Micit, a hálószobába vitte Jakab ketrecébe. Mici nem ellenkezett. Jakabot a macska mellé fektette, azután kiment, az ajtót becsukta és a kulcslyukon keresztül leste, hogy mi történik.

Kezdetben a két fogoly, mindegyik a maga módján igyekezett szabadulni. Jakab a ketrec oldalain ugrált fel, a rácsot rázta, újra meg újra, nem látta be, hogy ezzel nem megy semmire. Mici egy ideig ott maradt, ahova tették, körülnézett és csak a fejét forgatta. Azután ő is a rácshoz ment, hol egyik, hol másik oldalát dörgölte hozzá, farkát kunkorította, majd dorombolva a fejét ki akarta dugni a rácson. Hamar rájött, hogy innen bizony nem menekülhet. Néhányszor fájdalmasan nyávogott és a ketrec egyik sarkában a szénára feküdt. Összekunkorodott s olyan volt, mint egy hermelinmuff, egyik nyílása felől nézve.

Jakab bakugrásaival egy negyedórát töltött el, morgott, vicsorított. Nagysokára azután ő is kikötött a Micivel szemközt fekvő kuckóban. A testmozgás egy ideig még fűtötte, de azután fájni kezdett, minden tagja remegett. Ekkor vette észre meleg bundájában összegöngyölgött barátnőjét. Ösztönéből eredő önzése rögtön megmutatta neki az utat, hogyan értékesítse ezt a rákényszerített közösséget. Csendesen Micihez vonult, melléje feküdt, egyik kezét hasa alá tolta, a másikat az élő muff felső nyílásába dugta, farkát pedig szomszédnője farka köré csavarta. Mici azután a maga farkát Jakabéval együtt udvariasan lábai közé húzta. Jakab teljesen megnyugodott, jövőjét biztosítva látta. Tóni is elment a kulcslyuk mellől és csengetett a szakácsnőjének. Elrendelte, hogy Jakab részére adagolt sárgarépán, dión és burgonyán kívül Micinek is kell enni adni.

A szakácsnő lelkiismeretesen teljesítette a kívánságot és minden rendben is lett volna, hogyha Jakab falánsága a helyzetet fel nem borítja. Reggel kilenckor és délután ötkor kapták az ennivalót és Jakab már az első napon észrevette, hogy az étlap egy fogással megszapordott. Mici a reggeli tejjel és a délutáni húslepénnyel igen meg volt elégedve, de azért az evéshez kényeskedve fogott. Ez a szokása minden jó házból való macskának. Jakab az új ételeket eleinte csak nézte, nézte. De amikor Mici, a jól nevelt macska valamit a tejes ételből tányérján hagyott, Jakab megkóstolta és nagyszerűen ízlett neki. A húslepénnyel ugyanígy történt. Mici fűtőteste mellett Jakab az éjszakát azzal töltötte, hogy azon törje a fejét, miért kap ő, a családtag, répát, diót, burgonyát és evvel vásítják fogait, a betolakodott idegennek pedig a legpuhább és legfinomabb ételeket juttatják? Az álmatlan éjszaka után megállapította, hogy Tóni igaztalanul bánt vele. Elhatározta, hogy rendet teremt. Megeszi a tejes ételt és a húslepényt, Micinek meg maradjon a többi.

Másnap reggel Micinek és Jakabnak hozták a kettős reggelit és Mici dorombolva közeledett a csészealj felé. Jakab most Micit karjával átfogta, úgyhogy feje a csészealjjal ellenkező irányba került és addig tartotta így, amíg az egész reggelit meg nem ette. Mikor jóllakott, elengedte a macskát, hogy az most már burgonyával, dióval, sárgarépával kárpótolhassa magát. Mici a főzelékeket végigszaglászta és azután elégedetlenül, szomorúan nyávogva kuckójába vonult. Jakab jól megtelt gyomorral rögtön mellette termett és mint az előző napon, teste legérzékenyebb részét, kezeit és farkát az élő bundán melegítette és mód nélkül meg volt magával elégedve.

Este Jakab előlről kezdte eljárását, csakhogy ezúttal sokkal jobban el volt ragadtatva. A húslepény a tejes étel fölött oly magasan állott, mint a burgonya fölött a tejes étel. Hála a kiadós ennivalónak és Mici bundájának, Jakab nagyszerűen töltötte az éjszakát, miközben Mici keserves panaszait figyelemre sem méltatta. Szegény Mici, üres gyomorral szívettpőn nyivákolt reggelig; Jakab horkolt és gyönyörűeket álmodott. Így ment ez néhány napig. Mici kétségbeesett, Jakab pedig nagyon elégedettnek látszott. Amikor a negyedik napon hozták az ebédet, Mici már olyan gyenge volt, hogy fekvé maradt kuckójában.

Jakabnak az ebéd, hogy Mici terhétől megszabadult, még jobban ízlett. Amikor készen volt, szokása szerint a macska mellé feküdt. A rendesnél hidegebbnek találta, szorosabban fonta át kezeivel és farkával és barátságatlanul morgott, amiért kályhája ilyen hűvös.

Másnap reggelre Mici kimult és Jakab farka elfagyott.

Tónit ezen a napon a fokozódó éjszakai hideg kissé nyugtalanította, hát a hálósobába ment, hogy két foglyát meglátogassa. Jakab önzésének lett áldozata és most egy holttesthez volt fűzve. Tóni fogta a holtat és az élő (mindkettő egyformán hideg és merev volt) és a műterembe vitte. Nincs az a meleg, ami Micit életre kelthette volna, Jakab csak meg volt dermedve. Teste rugalmasságát lassanként visszanyerte, de a farka az fagyos maradt, még pedig úgy merevedett meg, ahogyan Mici farka köré csavarodott. Olyan volt, mint egy dugóhúzó. Ilyen a majmoknál még sohasem fordult elő és Jakab ezzel a farkkal úgy festett, mint egy mesebeli állat.

Három nap múlva a hideg kezdett enyhülni. Ezt csak azért említjük meg, mert Jakab farkának gyászos esetével függ össze.

Egy barátja Algirban vadászott és Tónit két oroszlánbőrrel ajándékozta meg. A két bőr útközben megfagyott és elvesztette vad szagát. Most a cserzésre várva, a hálósobában voltak beraktározva. Csak azután lehetett a lakást díszíteni velük. Amikor a hideg enyhülni kezdett és Jakab farkának kivételével minden olvadásnak indult, a két oroszlánbőr is megpuhult és ezzel eredeti nyers szagát visszanyerte. Ezt a szagot az állatok jól ismerik, az oroszlánt már

messziről elárulja. Jakab, balesete óta megint a műteremben lakhatott. A nyers oroszlánbőrt kitűnő szimatjával ott is megérezte és nagyon nyugtalan lett. Tóni azt hitte, hogy farkának, ennek a fontos testrészének merevsége okozza a rossz érzést. A nyugtalanság már két nap óta tartott. Két nap óta Jakabot állandóan egy gondolat foglalkoztatta. Folyton szaglászott, a székről az asztalra ugrott, onnan a szekrény tetejére, habzsolva evett, félelemmel nézett körül, mohó nagy kortyokban ivott és ilyenkor az ital cigányútra ment. Szóval állandó izgalomban élt. Tónit véletlenül éppen aznap látogattam meg.

Egyike voltam Jakab jóbarátainak és sohasem mentem oda anélkül, hogy valami csemegét ne vigyek neki. Amikor meglátott, hozzám futott, bizonyosságot akart szerezni arról, vajjon ezt a jó szokásomat megtartottam-e? Odaadtam a hozott Havanna-szivart. Nem szívta el, mint az előkelő urak, hanem egyszerűen bagónak használta. Az első, ami meglepett, a mesebeli fark volt, azután Jakab ideges remegése, szinte lázas nyugtalansága. Ilyesmit eddig sohasem vettem nála észre. Az előbbit Tóni megmagyarázta, de a nyugtalanság okát maga sem értette és ajánlotta, hogy menjünk el Thury doktorért. Ezt a jószándékot magam is helyeslem és indulni akartam.

A hálósobán keresztülmenet megütötte orromat a vad szaga. Tóni a két oroszlánbőrre mutatott és ez a mozdulat mindent megmagyarázott. Jakabot nyilvánvalóan ez a szag kínozza. Tóni hitetlenül rázta a fejét. Ajánlottam, hogy tegyünk próbát, bizonyítani fogom, hogy Jakab a félelemtől beteg. A próba egyszerű volt. Éppen akkor két festőnövendék lábatlankodott ott, az oroszlánbőröket hátukra vették és négykézláb a műterem felé indultak.

Már a nyitott hálószobaaajtón át kiáramló szag is fokozta Jakab izalmát. A létra tetejére ugrott, fejét felénk fordította és ijedten visítózott. Tudunkra adta, hogy veszély közeledik és tudta, hogy milyen irányból.

Nemsokára az egyik felbundázott festőnövendék a műterem ajtajához ért, mögötte jött a másik és Jakab izalma elérte a forrponot. Mikor az ajtóban meglátta az első oroszlánfejet, izalma rémületbe csapott át, esztelen, reménytelen rémületbe. Ez a rémület dermeszti meg a madarat, ha kígyó néz rá: ez a rémület a test erejét megtöri és megbénítja a lelket; ez a rémület szédítő, az ég forog, a föld remeg és aki érzi, megsemmisül, jajszó nélkül. Ilyen volt az oroszlán megjelenésének hatása.

Egy lépés Jakab felé és a majom leesett a létráról.

Odafutottunk, elájult. Felemeltük, nem volt farka többé. A fagy törékennyé tette, olyan lett, mint az üveg, esés közben letörött.

Nem akartuk a tréfát tovább folytatni, az oroszlánbőröket a padlásra küldtük, a két fiú pedig természetes alakjában eltávozott.

Egy idő múlva Jakab szomorúan kinyitotta szemeit, panaszosan nyöszörgött. Tóni nyakát átölelte karjaival és fejét mellébe rejtette.

Hogy Jakab bátorságát felébresszem, bordói bort készítettem elő, de ő sem enni, sem inni nem tudott. A legkisebb zajra minden tagja reszketett. Azonban lassanként, folyton szimatolva, mégis csak észrevette, hogy a veszély távolodik.

Nyílt az ajtó és Jakab egy ugrással Tóni karjaiból a létra tetején termett. Pedig nem is a szörny, hanem barátnője, a szakácsnő jött be. Ettől megnyugodott kissé, én pedig felhasználtam az alkalmat és a borral teli csészealjat az orra elé tettem. Egy ideig bizalmatlanul nézegette a csészét, azután engem, hogy vajjon barátja vagyok-e vagy ellensége, végre határozott és az erősítő italba nyelvét finnyásan belemártotta, azután megint visszahúzta. Fejlett ízlésével hamar rájött, hogy az italnak különlegesen finom zamata van és kóstolgatott tovább. Szemei

nemsokára élénkülni kezdtek és gyönyörűséggel teljes morgása mutatta, hogy kezd vidámabb berkekbe térni. Amikor a csészealj kiürült, hátsó lábára állt és a borosüveget kereste. Meglátta és egy ugrással az asztalon termett. Tagjai már visszanyerték rugalmasságukat. Az üveg nyakát kétkézre fogta, mint a klarinétos a hangszerét, száját az üveg szájára nyomta, az áhított italt nyelvével igyekezett elérni. Sajnos, ehhez nem volt elég hosszú. Tóni megsajnálta és a csészealjat újból megtöltötte.

Ezúttal Jakabot nem kellett kínálgatni, olyan mohón fogott hozzá, hogy orrába is annyi került, mint a szájába és szünetet kellett tartania, hogy tüsszentsen. De a szünet rövid volt, mint a gondolat, Jakab hévvel folytatta a borozást és a csészealj egy-kettőre üres volt és száraz, mintha letörölték volna. Jakab viszont be volt csípve. Az ijedtség minden nyoma eltűnt, helyette hengegő, diadalmas kifejezés ült az arcán. Megint az üveget kereste. Tóni az asztról a fiókos szekrényre tette. Jakab odaindult, azonban most már négylábon, így biztosabbnak érezte magát. A kezdődő részegség makaességával tartott célja felé. Az út kétharmadán farkával találkozott.

Ez a találkozás szándékától egy pillanatra eltérítette, megállt, nézegette, farka csonkját csóvalta, néhány percnyi szemlélődés után farkát körüljárta, hogy részleteiben is megismerkedjék vele, azután hanyagul felemelte, egykedvűen megforgatta, mintha egyáltalán nem érdekelné, megszagolta, mély megvetéssel eldobta. És folytatta útját az üveg felé.

A részegség ennyire jellegzetes kifejezését soha még nem láttam.

Azóta Jakab farkát sohasem említette, ellenben boradagját naponta követelte.

Elbeszélésünk ezen utolsó hősét a bor nemcsak legyengítette, hanem el is butította.

Néhány hónappal ezután egy orvosi újságban a következő hír jelent meg: »Mostanáig csak embereknél előforduló öngyulladásról volt tudomásunk. Elsőízben történik, hogy Thury doktor jelentése alapján állatnál előforduló ilyen esetről számolhatunk be.

Egy majom, kedves barátja halála után rászokott az ivásra, naponta elég nagy mennyiségű bort és pálinkát fogyasztott. A szerencsétlenség napján három pohár rumot ivott és utána, szokása szerint, a szoba egyik sarkába vonult vissza. Hirtelen kipattanó szikráéhoz hasonló sercegés hallatszott. A szobában tartózkodó takarítónő odafordult és kékes lángot látott, olyant, amilyennel a szesz ég. Annyira megijedt, hogy oda sem mert menni, csak akkor, amikor a láng kialudt. Akkorra a majomból már csak egy rakás hamu maradt. A majom, Tóni, a neves festő tulajdona volt.«

XVI. FEJEZET
amelyben Pamfil kapitány az elefántagyarakért fizetendő pálinkát
szokott módján szerzi meg.

Jakab halála feletti részvét és érdeklődés mellett olvasóink talán még nem feledkeztek meg Pamfil kapitányról. Tudjuk, hogy tizenegyedik utazása alatt Kao-Kiu-Koan jóvoltából hogyan rakta meg hajóját teával, indigóval, fűszerekkel, hogy Rodrigo szigetén papagájt vásárolt és hogy egymásután az Algoa kikötőben, majd az Oranje torkolatában kötött ki.

Emlékezni fognak, hogy egyezséget kötött előbb Utavaro kaffer főnökkel, azután Utavari namaqua főnökkel, négyezer elefántagyar szállítása tárgyában. Azt is elbeszéltük, hogy üzletfeleinek elég időt engedjen a szállításokhoz, tőkehal-halászatra indult. Ez a halászat a kapitány számára elég kellemetlenséggel járt, de hála bátorságának és élelmességének és az érdemeiért főszakácsnak kinevezett Két-Bendő segítségének, minden jóra fordult.

Pamfil kapitány, amint Havreba érkezett, előnyösen adta el a tőkehalat, Párizsban pedig a medvebocsokat. Azonnal tizenkettedik utazása előkészületeihez fogott és mindent gondosan megszervezett, hogy útjának sikere a többiéhez méltó lehessen.

Orleansba utazott. A szállodában, ahol szobát vett, foglalkozása után érdeklődtek. Úgy jelentette be magát, mint a Tudományos Akadémia kiküldöttje. Megbízása, hogy a városban történelmi kutatásokat végezzen. A hét végén már minden előkelő embert ismert és azok is őt. A polgármester megtiszteltetésnek vette, hogy a városban ilyen kiváló tudós tartózkodik és meghívta ebédre. Oda többek között egy Pálosi Ignác nevű szesznagykereskedő is hivatalos volt.

Pamfil tudta róla, hogy nemcsak Franciaországban vannak nagy megrendelések, hanem nagy mennyiségben szállít ecetet és pálinkát tengerentúli országokba is.

Az ebéd végén a polgármester felköszöntötte kiváló vendégét. Hálóját fejezte ki a Tudományos Akadémia iránt, hogy a várost érdemesnek ítélte arra, hogy ilyen kiváló tudós, mint Pamfil, falai között és forrásaiból világosságot merítsen annak a napnak számára, amellyel Párizs az egész emberiséget bevilágítja.

Pamfil kapitány könnyes szemekkel állott fel és megindultságtól remegő hangon felelt a Tudományos Akadémia nevében és nagy beszédet mondott. Avval fejezte be, hogyha Párizs a tudomány egén a nap szerepét tölti be, akkor Orleans biztosan a holdét. A beszéd nagy hatást keltett és az éljenezés nem akart szünni.

A polgármester azzal vetett véget a lelkesedésnek, hogy asztalt bontott és a vendégeket feketekávéra egy másik terembe vezette.

A kapitány a feketekávéval nagyon szerette. Úgy élvezte, mintha ez a folyékony láng egyenesen Arábiából került volna csészéjébe. Egy pohár pálinkával is megkínálták és ekkor Arábia másodsorba került. Minden dicsérete a pálinkát illette és kijelentette, hogy párját nem igen lehet találni a félvilágon. Erre a dicséretre Pálosi úr meghajolt. A hízelgés nyila telibe talált.

A két úr hamarosan összebarátkozott és komoly, mély megbeszélésbe merült. A tárgy természetesen a pálinka. A gyáros nagy gyakorlati, a kapitány pedig nagy elméleti tudását csillogtatta és az eredmény a kapitány várákosását teljesen igazolta. Mindent megtudott, amire szüksége volt. Vagyis, hogy Pálosi úr New-Yorkból a Jackson és Williams cégtől megrendelést kapott. Ezt az 50 láda pálinkát, ládanként 500 palackkal, most teszik a Loire-on hajóra. Onnan

a Zefir nevű háromárbcosra rakják át. Az árbcos kapitánya Malvi viszi Észak-Amerikába. Két hét vagy húsz nap múlva indul a tengeri kikötőből.

Nem volt veszteni való perce, ha a kapitány időben akar érkezni. Este elbúcsúzott Orleans kitűnőségeitől. A szerzett orleansi történelmi adatok a további tartózkodást most már feleslegessé tették. Mindenkiel kezet szorított és elutazott.

Másnap este Havreba érve, a kapitány azonnal megkezdte előkészületeit és rövid idő alatt be is fejezte, tekintve, hogy a rakományt úgyis útközben, nyílt tengeren szokta felvenni. Egy hét múlva elhagyta Cherbourgot és két hét múlva a 47. és 48. szélességi fok között cirkált. A háromárbcos Zefirnek útjában New-York felé, itt kellett áthaladnia. A bölcs előrelátás meghozta jutalmát. Egy napon, amikor Pamfil kapitány félig alva, félig ébren, lustálkodva függő ágyában hevert, az árbcór felkiáltott: »Vitorla a láthatáron!«

A kapitány leugrott az ágyról, messzelátót fogott és a fedélzetre rohant. A kapitány pedig végigment a fedélzeten, az árbcóra mászott, egy csigára ült és a legnagyobb egykedvűséggel a közelgő hajót vizsgálta.

Semmi kétség. Ezt a hajót várta. A mozsarakat és fegyvereket illetőleg kiadta parancsait, a kormányost utasította, hogy az irányt tartsa be és lement a kabinjába, hogy kartársa, Malvi kapitány előtt illő formában jelenhessen meg.

Mikor a kapitány visszament a fedélzetre, a két hajó már csak vagy egy mérföldnyi távolságban volt egymástól. Zefirben a rendes, becsületes kereskedelmi hajót jól fel lehetett ismerni. Rakománnyal, összes kifeszített vitorlával és kedvező széllel óránként 5-6 csomót halad. Az élénk és kecses Rokszelán két óra alatt utól érheti, ha menekülni próbál. De hisz a Zefir erre nem is gondolt. A hatalmak a kalózkodás megszüntetését béke-esküvel fogadták. Ezt Malvi kapitány egy héttel az elutazás előtt az ujságban olvasta. Az esküben bízva, útját nyugodtan folytatta és már csak fél ágyúlövésnyire volt egymástól a két hajó, amikor a Rokszelánról a következő szavak harsogva indultak el és a szél szárnyán elértek a Zefirhez.

- Halló, háromárbcos, eresszetek csónakot a vízre és küldjétek a kapitányt.

Egy percnyi szünet után a háromárbcosról a következő felelet érkezett:

- Itt Zefir kereskedelmi hajó, kapitány Malvi, rakomány pálinka, irány New-York.

- Tűz! - mondta Pamfil kapitány.

Füstgomoly kíséretében és durranástól követve, a Rokszelán orráról fénycsóva indult el. Ugyanakkor az ártatlan és békés Zefir egyik vitorláján keresztül megjelent az ég kékje. Miután azt hitték, hogy a lövés csak félreértésből eredhet, még világosabban ismételték:

- Itt Zefir kereskedelmi hajó, kapitány Malvi, rakomány pálinka, irány New-York.

- Halló, háromárbcos! Eresszetek csónakot a vízre és küldjétek a kapitányt.

Látva, hogy a háromárbcos még habozik és a mozsár már újra meg van töltve, Pamfil másodszor is kiadta a parancsot.

- Tűz!

A golyó a hullámokat súrolva eltalálta a hajó oldalát, tizenhét hüvelykkel a víz színe felett.

- Az égre, kik vagytok, mit akartok? - hallatszott a szócsövön át egy siránkozó hang.

- Halló, háromárbcos, - ismételte a hajthatatlan Rokszelán - eresszetek csónakot a vízre és küldjétek a kapitányt.

Ezek után, akár jól hallott, akár nem, akár süket volt, vagy csak annak tetette magát, a Zefirnek nem állt módjában ellenkezni. Egy harmadik golyó a víz színe alá és menthetetlenül elmerül. A szerencsétlen kapitány még válaszra sem hagyott magának időt.

Hat matróz a kötélhágcsón kúszott felfelé, a kapitány követte őket és a csónak farába ült. A csónak kezdett eltávolodni a hajójától, mint a gyermek, aki anyját hagyja el. Erősen eveztek, hogy minél hamarabb a Rokszelánra érjenek. A hajó jobb oldala felé indultak, de egy matróz intett, hogy a baloldaltól közelítsék meg. A hajó baloldalán való feljutás az előírt illemszabály, ha a tengerészek egymást kellő tisztelettel akarják részesíteni. Malvi kapitány meg lehetett elégedve, rangjának megfelelő fogadtatásban részesült.

A hágcsó tetején Pamfil kapitány várta kartársát. Mint illetendő ember mentegezni kezdte a meghívás nem éppen udvarias módját. Azután Malvi felesége és gyermekei után érdeklődött és csak, miután ezekről megnyugtató választ kapott, kérte a Zefir kapitányát, hogy fáradjon kabinjába, ahol igen fontos dolgokról kíván vele beszélgetni.

Pamfil kapitány meghívásai olyan ellenállhatatlan és lenyűgöző szeretetreméltósággal történtek, hogy alóluk senki sem vonhatta ki magát. Malvi is készséggel követte. Pamfil vendégét előre bocsátotta és bezárta maga mögött az ajtót. Előbb még Két-Bendőnek megparancsolta, hogy tegyen ki magáért és olyan ebédet szolgáljon fel, hogy Malvi kapitány a Rokszelán vendégszeretetére kellemes emlékként gondoljon majd vissza.

Félóra múlva Pamfil kinyitotta az ajtót. Az ebédlőben foglalatostkodó Gyurinak egy levelet adott át. A levélben utasítás ment Malvitól hadnagyának, hogy Pálosi és társa 50 láda rakományból 15 a Rokszelánra küldendő. Ez éppen 2000 palackkal volt több, mint amennyire Pamfil kapitánynak okvetlenül szüksége volt. De mint előrelátó ember, tisztelt tengerészünk minden útközben adódó eshetőséget is számításba vett. Végre is, ha úgy akarja, az egészet is elvehette volna. Malvi kapitány is ezt gondolta és hálát adott az Istennek, hogy ennyivel megúsza.

Két óra múlva az átszállítás befejeződött. A mindig udvarias Pamfil a berakodást az ebéd ideje alatt végeztette, hogy kartársa érzelmeit kímélje. Két-Bendő az ebédet önmagán is túltevő tökéletességgel készítette el. A csemegénél valamit súgott gazdája fülébe. A kapitány elégedetten bólintott és kérte a feketét. Mindjárt hozták is és vele egy üveg pálinkát. Pamfil kapitány az első kortynál felismerte. Ugyanaz volt, mint amit az orléansi polgármester szolgáltatott fel. Ez a Pálosi cég megbízhatósága mellett tett tanúságot. A mintaküldemény és a szállított áru semmiben sem különböztek egymástól.

A kávé megitták, a tizenöt ládat elhelyezték, tehát nem volt semmi ok, hogy Malvi kapitány továbbra is a Rokszelán fedélzetén maradjon. A fogadásnál tanúsított udvariassággal kísérte vendégét a kötélhágcsóig Pamfil kapitány és melegen elbúcsúzott. Malvi csónakja hazafelé indult, Pamfil kapitány szemei követték, míg oda nem ért. Amikor látta, hogy felért a hajójára és előkészületeket tesz az indulásra, szócsövét ismét elővette, de most jó utat kívánt.

A Zefir mintha csak ezt az engedélyt várta volna, kifeszítette összes vitorlát és engedve a szél irányának, útját keletnek vette. A Rokszelán orra délnek fordult. Pamfil kapitány baráti jelzéseit tovább folytatta, Malvi kapitány ugyanilyenekkel felelt. A barátság és jó egyetértés ezen megnyilvánulásainak csak a sötétség beállta vetett véget.

Napkeltekor a két hajó már messze volt egymástól.

XVII. FEJEZET
amelyben Pamfil kapitány az afrikai partokon köt ki,
de kénytelen elefántcsont helyett ébenfát átvenni.

Két hónappal a leírt események után Pamfil kapitány az Oranje torkolatánál kötött ki. Húsz jól felfegyverkezett matrózzal evezett felfelé a folyamon, hogy Utavartot felkeresse.

Pamfil kapitány jó megfigyelő volt. Meglepetten látta, micsoda nagy változás ment végbe utolsó ittléte óta. Akkor a szép rizs- és kukoricamezők a folyamig értek, és a nagy nyájak bégetve és bögve jöttek ide szomjukat oltani. Most ugart és síri csendet talált. Azt hitte, hogy talán rossz helyen jár és az Oranje helyett a Halak folyójába került. De hamarosan kiderült, hogy helyes úton halad és húsz órai evezés után a Kis-Namaquoák fővárosa állott előtte.

A fővárosban most nem lakott, csak asszony, gyerek és a vének, ezek pedig kétségbe voltak esve. A következő történt.

Pamfil kapitány távozása után azonnal ki-ki a maga oldalán, úgy Utavaro, mint Utavari az ígért 1500 illetőleg 2500 üveg pálinkára szomjazva, vadászatra indult. Dehát elefántcsordák nagy számban csak abban az erdőben tanyáztak, amely a két ország között fekszik és semleges területnek számít. Sem az egyik, sem a másik országhoz nem tartozik. Ha céljuk nem azonos, a két főnök nem is találkozott volna. Így látták, hogy egyik csak árthat a másiknak és a rég szunnyadó gyűlölet Kelet és Nyugat fiában fellángolt. Vadászatra indultak. Tehát fel voltak fegyverkezve. Véneik tanácsolták, hogy egyesült erővel szerezzék meg a négyezer agyart és árában osztozkodjanak. De a jó tanácsra nem hallgattak és harcba fogtak. Az első napon már tizenöt kaffer és tizenhét kis namaqua maradt a harctéren.

Ettől fogva a két sereg között elkeseredett háborúság folyt. Utavaro elesett, Utavari megsebesült, a kafferek új főnököt választottak. Utavari meggyógyult, minden a régiben maradt és a harc folytatódott. Mindegyik ország sorait utánpótlással a végkimerülésig erősítette. Mindegyik azt remélte, hogy egy utolsó nagy erőfeszítéssel elnyeri a végső győzelmet. Minden tizenkét éven felüli ifjú és hatvan éven aluli férfi beállt a seregbe. A két nemzet hadserege néhány nap múlva szemben fog állni egymással és a háború sorsát nagy csata dönti majd el.

A kis Namaqua fővárosban ezért volt csak asszony, gyerek és aggastyán és ezért voltak kétségbe esve. Az elefántok pedig ormányukkal vígan verték oldalukat, felhasználták az alkalmat, hogy nem törődik velük senki, a város széléig jöttek és ott a rizs- és kukoricaültetvényeket learatták, legázolták.

Pamfil kapitány rögtön tudta, hogy mit kell tennie. Ő Utavaróval tárgyalt és nem utódjával. Evvel szemben tehát semmi sem kötelezte. A természetes szövetséges Utavari volt. Kíséretének megparancsolta, hogy fegyvereiket szorgos vizsgálat alá vegyék, puskáik, pisztolyaik a legnagyobb rendben legyenek és mindenki négy tucat puskagolyót vegyen magához. Egy fiatal namaqua elég eszesnek látszott, ezt felszólította, hogy vezesse őket a csataterre, de úgy ossza be az időt, hogy éjjel érkezzenek oda. Mindezt pontosan végrehajtották és Pamfil kapitány harmadnap éjjel tizenegykor éppen abban a percben lépett Utavari sátrába, amikor nagy haditanácsot tartottak. A nemzetség vénei és bölcsei másnapra tüzték ki a döntő harcot.

Utavari, a vadakat jellemző gyorsasággal és biztonsággal mindjárt megismerte Pamfilt. Alighogy meglátta, elébe ment, egyik kezét a szívére tette, a másikat a szájára. Ezzel jelezni akarta, hogy úgy gondolatai, mint szavai mindenben egyeznek azzal, amit mondani akar. Amit

mondani akart és mondott is, annyi volt, hogy miután Pamfil kapitánnyal kötött egyességét betartani nem tudja, hazug nyelve és álnok szíve rendelkezésére áll. Az egyiket kivághatja, a másikat kitepheti és kutyái elé vetheti. A szószegő nem érdemel mást.

A kapitány azt felelte erre, hogy nem tudna a főnök nyelvével és szívével mit kezdeni, a kutyái már az elesett kaffereken laktak jól. Ellenben volna egy mindkét félre előnyös javaslata, jobb, hű szövetségese és barátja, Utavari önzetlen és baráti ajánlatánál. A kafferek elleni harcban segíteni fogja, de feltételül köti ki, hogy az összes foglyok szabad rendelkezésre birtokába kerülnek.

Ezt a nagyszerű javaslatot nemcsak Utavari, hanem az egész egybegyűlt tanács lelkesedéssel fogadta. Közöttük a legöregebb és a legbölcsebb kivette a bagót szájából és a csészét ajkai elől és alázatosan a Fehér Főnöknek nyújtotta át. A Fehér Főnök méltósággal adta tudtukra, hogy a megvendégelés az ő feladata. Poggyászából két csomag virginiai dohányt és négy üveg orléansi pálinkát hozatott. A lakomát hálával fogadták és menten el is fogyasztották, mire elkészültek vele, hajnali két óra lett. Utavari mindenkit aludni küldött, hogy Pamfil kapitánnyal egyedül maradjon és a másnapi haditervet megbeszélje.

Pamfil kapitány egyelőre legfontosabbnak a terep megtekintését tartotta. Felszólította Utavarit, hogy vezesse a környék legmagasabb pontjára. Holdvilág volt és világosság annyi, mint nyugaton szürkületkor. Az erdő szélén egy kis domb állott és a kis namaquoák jobbszárnyának támaszul szolgált. Utavari jelt adott a kapitánynak, hogy halkan kövesse. Az út olyan volt, hogy majd ugrani kellett, mint a tigrisnek, majd, mint a kígyónak, hason csúszni. Szerencsére Pamfil kapitány Amerika mocsaraiban és őserdeiben már nagyobb feladatokat is megoldott, tehát olyan jól ugrott és csúszott, hogy vezetőjével félóra mulva a hegy tetejére érkezett.

Pamfil kapitány a természeti szépségeknek egész sorozatát ismerte már, mégsem tudta megállni, hogy gyönyörködve körül ne nézzen. Az erdő nagy félkört alkotott, a tisztáson a két harcos nép ütött tanyát. Az erdő óriási tömege a két táborra áthatlan, mély árnyékot vetett. Az árnyékon túl a félkör húrjaként az Oranje vize ezüstösen csillogott. A háttérben végnélküli lapály, emögött pedig a Nagy-Namaquoak országa.

Az óriásterjedelmű térség aranyba játszó színárnyalatait éjszakára is megtartotta. A titokzatos Afrika minden eseményének egyetlen tanuja, a délszaki csillogó hold, világította be. A csendet időről-időre a sereget követő hiénák és sakálok ordítása szakította meg. Az oroszlán messzi, rekedt bömbölése, mint égdörgés reszkettette meg a levegőt és a szíveket. Ilyenkor minden hallgatott, a világ a Mester hangját ismerte fel. A bengáli énekét abbahagyta és egy virág kelyhében hintázott, a kígyó a sziszegését hallatta, amikor felágaskodva nőstényét hívta. Az oroszlán elhallgatott és a magányt, a sötétséget ismét a kisebb zajok kerítették hatalmukba.

Pamfil kapitány néhány percre ennek a varázslatos benyomásnak hatása alá került. De tudjuk, hogy idillikus hajlamai csak rövid ideig tartottak és tiszteletreméltó tengerészünk hamarosan komoly üzleteihez tért vissza. A túloldalon az erdőből egy kis patak tört elő és ömlött az Oranjebe. A kafferek egész serege itt táborozott. Aludtak. Néhány emberük szoborszerű mozdulatlanságban állott őrt mellettük. Mint a kis-namaquoák, ezek is a holnapi döntő küzdelemre készültek és várták az ellenséget.

Pamfil kapitány egy pillantással mérlegelte állásukat és egy rajtaütés esélyeit számolgatta. Amikor tájékozódott, intett társának, hogy mehetnek vissza a táborba. Éppen olyan óvatosan mentek, mint ahogy jöttek.

Mikor visszatértek, a kapitány felkeltette embereit. Közülük nyolc Utavarinál maradt. Ő maga, a többi tizenkettővel és vagy száz kis-namaquoa harcossal elindult. Utavari parancsára azok készségesen követték a Fehér Főnököt. Behatolt az erdőbe és lesbeállt ott, ahol az erdő széle a kaffer táborát szegélyezte. Matrózait egymástól olyan távolságban helyezte el, hogy két matróz között mindig tíz-tizenkét namaquoa férhetett el. Azután aludni hagyta embereit és várta a reggelt.

Nem sokáig várt. Napkeltekor csataordítás jelezte, hogy a hadműveletek megkezdődtek. Ezt a zajt nemsokára sűrű puskaropogás szakította meg. A szokatlan és ismeretlen hangra az egész ellenséges sereg megfordult és az erdőben akart menedéket keresni. Erre számított a kapitány és csak mutatkozni kellett embereivel, hogy a vereség teljes legyen.

A szerencsétlen kaffereket körülkerítették. Elöl a patak, hátul az erdő a fehérekkel és puskákkal. Nem volt menekvés. Térdre rogytak és utolsó órájukat várták. Sorsát egy sem kerülte volna el, ha Utavari a kapitány nem emlékezteti megállapodásukra. A Főnök tehát közbelépett. Nem késsel, sem baltával nem végeztek velük, csak kezüket, lábukat kötötték össze és nem holtakat, hanem az élőket szedték össze. Azután jót húztak a hátukra és valamennyit a kis-namaquoaák fővárosa felé terelték. A kevés menekülővel nem törődtek, azok nem árthattak már senkinek.

A nagy és végső küzdelem sikere Pamfil kapitány érdeme volt, az egész diadal is őt illette. Az asszonyok virágkoszorúkkal fogadták, a fiatal lányok rózsaszirmokkal hintették tele útját, a vének a Fehér Oroszlán címet adományozták neki és mind együtt tiszteletére óriási lakomát csaptak. A vigasságok befejezése után Pamfil megköszönte a szíves vendéglátást. Kijelentette, hogy a vigadozás ideje ezennel elmúlt és az üzleté következik. Utavariól a foglyokat kérte ki. A jogos kívánságot teljesíteni kellett és Utavari a kapitányt egy fészkerhez vezette, ahová a foglyokat még érkezésük napján beraktározták. Hogy, hogy nem, de megfélemlítettek róluk és azóta három nap telt el. Némelyeket az éhség ölt meg, másokat sebeik, vagy a hőség.

Pamfil kapitány az orvos kíséretében ment végig a foglyok sorain. Maga nézte meg a betegeket, vizsgálta a sebesülteket és a kötözésnél segédkezett. Ezután számlálás következett. Kétszázharminc darab kitűnő állapotban levő néger maradt meg.

Bátran lehet állítani, hogy ezek a megmaradottak elsőrendű minőségűek voltak, a harc, az éhség, a menetelés nem tudta letörni őket. Nyugodtan, minden kockázat nélkül lehetett őket eladni és megvenni. A kapitány annyira elégedett volt, hogy Utavarinak egy láda pálinkát és egy tucat csomag dohányt adott ajándékkul. Az ajándékért viszonzásképpen a kis-namaquoa főnök nyolc nagy bárkát bocsátott a kapitány rendelkezésére, hogy azokon a foglyokat elszállíthassa. Utavari pedig fenséges családjával és országa nagyjaival a kapitány csónakjába szállt és hajójára kísérte.

A kapitányt a hajón maradt legénység örömrivalgása fogadta. A kis-namaquoa ebből azt következtették, hogy a főnököt alantasai határtalanul szeretik. A kapitány mindenekelőtt a rend embere volt és kötelességeitől semmisem vonhatta el. Az orvost és Két-Bendőt bízta meg, hogy vendégeivel foglalkozzanak, ő pedig az áccsal a hajófenékre szállt le.

Itt bizony nagy nehézségek mutatkoztak. A kapitány leleményességére volt szükség, hogy az akadályokat elháríthassák. Havreből elindulva, a kapitány csereárura számított, a cserélt tárgyak egymás helyét foglalták volna el. A váratlan körülmények összejátszása következtében most nem csak elvitt, hanem vissza is vitt. Az amúgy is túltömött helyiségben hogyan lehet még kétszázharmincnégy embert elhelyezni? Pamfil kapitány hamar megtalálta a módját. Tizenegy láda pálinkáját máshova rakatta. Ragaszkodott ahhoz, hogy a két különböző áru ne keveredjék. Némi joggal feltehető, hogy a pálinka ártana a négereknek, vagy a négernek a

pálinkának. Most a hajófenék hosszúságát állapította meg. Nyolcvan láb hosszú volt. Egy lábnyi területtel a földtekén mindenki meg lehet elégedve és egy-egy személy részére ezenkívül félhüvelyknyi mozgási lehetőség is adva volt. Valóságos fényűzés. Tíz emberrel többet is el lehetne helyezni.

Az ács Pamfil kapitány rendelkezései után a következőképpen járt el. Két oldalt párhuzamosan a hajó hosszanti falával egy tíz hüvelyk magas deszkát szegezett le. Ez a lábak támaszául szolgál és segítségével kilencvenhét néger támaszkodhatik a falnak minden oldalon. Vihar esetén, nehogy egymásnak guruljanak, vaskarikákat erősített a falba, hogy a foglyokat odaerősítsék. Igaz, hogy a karika is helyet foglalt el és ahelyett, hogy az egyes emberek között másfél hüvelyknyi távolság maradna, most három hüvelyk hiányzik. De mi az a három hüvelyk egy embernek? Három hüvelyk? Csak izgága ember méltatlankodik, amikor még negyvenkettő megmarad neki.

Az ács a kapitány utasításai szerint munkáját lelkiismeretesen elvégezte. Pamfil kapitány pedig az emberbaráti berendezkedés után most már a fedélzetre ment vendégeihez.

Ott volt Utavari fenséges családjával és az ország nagyjaival kitűnő lakoma mellett, amelyen az orvos elnökölt. A kapitány az asztalfőn az őt megillető helyet foglalta el, nyugodtan és biztonságban. Amint a lakmározásnak vége volt és a kis-manaquoa főnök és fenséges családja, valamint az ország nagyjai csónakjaikba szálltak, a kapitánynak jelentették, hogy az árut elhelyezték. Nézze meg, rendben van-e minden?

Mindent a legnagyobb rendben talált. Mindenik néger a hajó falához szorítva állott, szinte a fal alkatrészét képezte és olyan volt, mint a koporsóra váró múmia. Az ügyes elhelyezés után maradt is még valami üres térség. Pamfil kapitánynak az jutott eszébe, hogy nem lehetne-e betölteni azt a fölös helyet a kis-namaquoa főnökkel, fenséges családjával és az ország nagyjaival. Utavari szerencséjére, alattvalói a Fehér Oroszlánnal szemben nem viseltettek annyi bizalommal, mint főnökük, ahogy a csónakba ültek, erősen evezni kezdtek. Mire Pamfil a hajó fenekén támadt eszméjével a fedélzetre került, a csónakok az Oranje egyik fordulójában már eltűntek.

Pamfil nagyot sóhajtott. Az ötlet késése 15-20.000 frankkal tette szegényebbé.

XVIII. FEJEZET

amelyben Pamfil kapitány előnyösen értékesíti Martinique szigeten ébenfáját, pálinkáját a Nagyantillákon és találkozik régi barátjával, Fekete Kígyóval és megveszi birodalmát fél láda pálinkáért.

Két és fél havi szerencsés utazás alatt Pamfil kapitány atyai gondoskodása révén csak harminckét néger pusztult el. A Rokszelán a többivel Martinique szigetén vetett horgonyt. Legalkalmasabb időben érkezett.

Pamfil kapitány áruja Martinique szigetén nagy keresletnek örvendett és csak a leggazdagabbak kaphattak belőle. Meg kell adnunk, hogy a kapitány szállítmánya kifogástalan is volt. Ezeket az embereket a harctéren, mint nemzetük legbátrabb és legerősebb tagjait szedték össze. Az arcuk sem volt olyan baromi kifejezésű, mint a Kongó vidékieké és a Fokfölddel való kapcsolatuk még némi csiszoltságot is jelentett. Csak félvadak voltak.

A kapitány darabonként 1000 piaszterért adta el őket. Összesen 990.000 frankot kapott értük.

Kapitányi minőségében az összeg fele őt illette és a költségek levonásával 422.000 frank jutott számára. Nem is nagyon kevés.

Egy váratlan esemény következtében Pamfil kapitány rakományának másik felét is előnyösen tudta értékesíteni. A newyorki Jackson és társa cég címére az orleansi Pálosi cégtől 50 láda pálinka helyett csak 30 érkezett. A Pálosi cég ezúttal kényszerhelyzetben volt és vállalt kötelezettségének nem tudott eleget tenni. Pamfil kapitány Martiniqueban megtudta, hogy a nagy Antillákon nagy az alkoholhiány. Emlékezni fognak, hogy negyvenegy egész és háromnegyed láda készlete még maradt ebből az isteni nedűből. Jamaikába vitorlázott.

Jamaikán három hónap óta nem láttak szeszt és a nyelvük lógott utána. A kapitányt úgy fogadták, mint a gondviselést. A kapitány a pálinkáért üvegenként 20 frankot kapott. Előbbi osztaléka 50.000 frankkal növekedett. A kapitány sohasem volt telhetetlen és ezzel a csekély összeggel is beérte és elhatározta, hogy máris elindul haza, Marseillesbe. Ott a világ minden táján elhelyezett tőkéit egyesíti és akkor vagyontájiának a kamatai évi 60.000 frankra rúgnak, amiből, úgy ahogy, meg lehet élni. Ember tervez, Isten végez.

A Rokszelánt alighogy kifutott Jamaika kikötőjéből, egy szélvihar a Mosquito part felé vetette, Honduras és a Szt. János fok közé. Némileg meg is sérült és egy árboctartóra és szálfára volt szüksége. A kapitány elhatározta, hogy kiköt, bár a benszülöttek a parton tömegesen gyülekeztek és közülük sokan felpuskázva és ellenállásra készen. A kapitány csónakját minden eshetőségre felszerelte egy kis mozsárral. A benszülöttek ellenséges magatartásával mitsem törődve 20 emberrel közeledett a parthoz. Elszánta magát, hogy az árboctartót és a szálfát minden körülmények között megszerzi.

A kapitány őszinte és határozott fellépésének meg volt a hatása. Amint a vadak meglátták a jól felszerelt csónakot, a kapitány harcias intézkedéseit, beljebb a szárazföld felé vonultak. Néhány nyomorúságos viskó állott ott. A legmagasabb tetején zászló lengett, de színeit a távolság miatt felismerni nem lehetett. Amikor a kapitány kikötött, a matrózok és a vademberek között az előbbi 1000 lépésnyi távolság megmaradt. Így csak jelbeszéddel lehetett tárgyalni és Pamfil rögtön hozzá is fogott. Egy botot szúrt a földbe és arra fehér szalvétát akasztott. A világ minden zugában ezt, mint a békés szándék jelét ismerik.

A mosquitók is így értelmezték, mert alighogy meglátták, főnökük puskáját és tomahawkját a földre tette. Két karját széttárta, annak jeléül, hogy fegyvertelen. A főnök egy régi egyenruha-kabátot viselt, de valószínűleg a hőség miatt, sem mellénye, sem nadrágja nem volt. A kapitány megértette a főnököt, ő is letette kardját, puskáját és pisztolyait a földre és két karját széttárta. A kapitány és a vadak főnöke egyenlő bizalommal közeledtek egymáshoz.

Ötven lépésnyire egymástól mindkettő megállt. Egymást kezdték vizsgálni. A kapitánynak úgy tűnt, mintha a közeledő nem volna előtte ismeretlen, mintha nem először volna hozzá szerencséje. A mosquito fejedelem fejében bizonyos zavaros elmosódott emlékek forogtak. Miután a végtelenségig végre mégsem bámulhatták egymást, elindultak egymás felé, tíz lépésnyire egymástól azután mind a kettő nagy meglepetéssel kiáltott fel:

- Henk, - mondta méltóságteljesen a mosquito.
- Teringettét, - mondta a kapitány és elnevette magát.
- Fekete Kígyó nagy főnök, - folytatta az egyik.
- Pamfil nagy kapitány, - felelte a másik.
- Mit keres Pamfil kapitány Fekete Kígyó birodalmában?
- Két nyomorúságos fűzfavesszőt, egyet árbocnak, egyet szálfának.
- És Fekete Kígyó mit kap cserébe Pamfil kapitánytól?
- Egy üveg tüzes vizet.
- Isten hozta Pamfil kapitányt, - mondta a főnök és az egyetértés jeléül kezét nyújtotta.

A kapitány elfogadta a főnök jobbát és az üzletkötés öröme úgy megszorította, hogy majd össze nem morzsolta. Fekete Kígyó, mint igazi indián, nyugodtan, szemrebbenés nélkül mosollyal ajkán túrta a kint. A kézfogást látva, egyik oldalon a matrózok, másikon a mosquitók három harsogó hurrahban törtek ki.

- És Pamfil kapitány mikor adja ide a tüzes vizet? - kérdezte ujjait megszabadítva a főnök.
- Azonnal, - volt a felelet.
- Pamfil nagy kapitány, - hajolt meg a főnök.
- Fekete Kígyó nagy főnök, - adta vissza a kapitány, ugyancsak meghajolva.

Azután méltóságteljesen hátat fordítottak egymásnak, egyenlő ütemű lépésben hozzátartozóikhoz mentek vissza és beszámoltak a történetekről.

Egy órával később Fekete Kígyó tüzes vizét kézhez kapta. Estére pedig Pamfil kapitány megtalálta a két megfelelő pálmát. Az ácsmesternek egy hétre volt szüksége a két fa megmunkálásához. Pamfil félt, hogy ilyen hosszú idő alatt a legénység és a benszülöttek között fennálló jóviszony meginoghat. Ezért a parton egy vonalat húzott. Ezt matrózainak semmi körülmények között nem volt szabad átlépniök. Fekete Kígyó a másik oldalon ugyanezt tette, ugyancsak megszabta a határt, melyen túl embereinek tilos volt a tartózkodás. A két tábor között sátrat állítottak fel. Az lesz tanácstermük, ha a két főnök a közös ügyeit meg akarná beszélni.

Másnap Fekete Kígyó békepipájával a kezében a sátor felé indult. Pamfil kapitány a mosquito főnök békés szándékát látva, szintén odaigyekezett.

Fekete Kígyó a tüzes vizet már bekebelezte és újat szeretett volna kapni.

Pamfil kapitány, ha nem is volt kíváncsi természetű, mégis szeretne volna tudni, hogyan került a Panama-csatornához és lett mosquito főnök az, akit a Szt. Lőrinc folyam mellett és mint huron főnököt hagyott el.

Miután mindegyikükben meg volt a hajlandóság, hogy a másik kívánságát teljesítse, mint két barát közeledtek és egymástól el voltak ragadotva. A teljes testvériség jelképeként pipát cseréltek és a füstöt egymás arcába fűjték. Kis szünet után Fekete Kígyó így szólt:

- Testvérem, a Sápadtarcú dohányja jó erős.

- Ez annyit jelent, - felelte Pamfil, - hogy testvérem a Vörösbőrű, tüzes vízzel kívánja torkát frissíteni.

- A tüzes víz a huronok teje, - folytatta a főnök lenéző méltósággal. És ezzel az európai felett saját felsőbbségét akarta bebizonyítani.

- Testvérem, igyék, - mondta Pamfil és zsebéből hatalmas kulacsot húzott elő. Ha üres lesz, megtöltjük.

Fekete Kígyó a kulacsot szájához emelte és egy korttyal tartalmának körülbelül egyharmadát tüntette el. A kapitány megrázta a kulacsot, hogy mennyi maradt még benne, azután ő is ugyanakkorát húzott belőle, hogy társa képességei mögött el ne maradjon. Most azután a főnök folytatni akarta.

- Egy perc, - mondta a kapitány és a kulacsot a térdje közé fogta. - Félig-meddig üres már. Beszéljünk most egy kicsit. Mi történt testvéremmel, amióta utoljára láttuk egymást?

- Testvérem mit kíván tudni?

- Testvéred azt szeretné tudni, hogyan kerültél ide, szárazon, vagy tengeren?

- Tengeren.

- És ki vezetett?

- A vörösruhások főnöke.

- Fekete Kígyó oldja meg nyelvét és történetét mesélje el Sápadtarcú testvérenek. - és ezzel Pamfil kapitány a kulacsot a főnöknek nyújtotta. Egyszerre üres is lett.

- Testvérem hallgatja? - kérdezte a főnök, már élénkülő szemekkel.

- Hallgatja! - volt a szűkszavú kérdésre a szűkszavú válasz.

- Mikor testvérem a viharban elhagyott, Fekete Kígyó folytatta útját tovább felfelé a nagy vizeken. Csónakja összetört, tehát a paron gyalogolt. Öt napig ment az Ontario partjáig, onnan Yorkon át nemsokára elérte a Huron tavat, ahol wigwamja áll. De távolléte alatt ott nagy változások mentek végbe.

Ahogy nyomták vissza az indiánokat, az angolok lassanként a Felső Tóhoz értek és Fekete Kígyó falujában sápadtarcúak laktak és az ősi tűzhely mellett helyét ők foglalták el.

Ekkor oda, ahol az Ottawa folyó ered, a hegyek közé vonult vissza és ifjú harcosait összehívta. Kiásták a harci bárdot és köréje gyülekeztek. Annyian voltak, mint iramszarvas és dämvad az erdőben, mielőtt a sápadtarcúak a Delaware és Susquehenna forrásainál megjelentek. A sápadtarcúak megijedtek és a kormányzó nevében követet küldtek Fekete Kígyóhoz. Hat puskát, két hordó lőport és ötven üveg tüzes vizet ígértek, ha apai házat és réteit eladja nekik és ráadásul még megkapja a mosquitók földjét. Ezt a földet a sápadtarcúak a guatemalai köztársaságtól vették el. Az ajánlatoknak Fekete Kígyó sokáig ellenállt, ha még olyan kecség-

tetőek voltak is, de szerencsétlenségére megkóstolta a tüzes vizet. Ekkor minden elveszett. Az egyességet elfogadta, a csere megtörtént. Fekete Kígyó egy követ dobott a háta mögé és így szólt: »Manitu engem így dobjon el magától, ha valaha is visszatérek ide, ezekre a hegyekre, mezőkre és erdőkbe, melyek a Hudson az Ontario és a Felső-Tó között fekszenek.«

Fekete Kígyót harcosaival együtt mindjárt hajóra ültették és a mosquitókhöz vitték. Testvérem látja a házakat, ezeket a huronok építették. Mikor ezzel elkészültek, a sápadtarcúak főnöke a legnagyobbra kitűzte az angol zászlót. Mielőtt visszament hajójára, Fekete Kígyónak egy ismeretlen nyelven írt okmányt adott át.

E szavak után Fekete Kígyó kabátja alól nagyot sóhajtva egy pergamentet húzott ki és Pamfil szemei előtt széjjelgöngyölte.

Az átruházási oklevél volt. A mosquitók *kacikája* címének adományozása mellett ráruházták az egész területet a Honduras öböltől a Nicaraguai tóig. Birtokba vehette Anglia fennhatósága alatt.

Az angol kormány fenntartja magának a jogot, hogy a kackiátus területén ott és amikor akarja, erődítményeket építhessen.

Pamfil kapitánynak az okmány olvasása közben különös ötlete támadt. Mindennel kereskedett már. Teával, indigóval, kávéval, tőkehállal, majommal, medvével, kafferekkal. Országokkal mindezideig nem.

Csakhogy ez többre került, mint ahogy várta. Nem a partjain hullámzó haldús tenger, sem a partokat árnyékoló kókuszpalmák miatt, a hegyeket borító végtelen erdőségek miatt sem, melyek kettészelik a szorost és Guatemalát a mosquitók földjétől választják el; Fekete Kígyó szemében ezeknek semmi értékük nem volt. De igenis óriási jelentőséget tulajdonított annak a vörös pecsétnek, mely a pergamen alsó részét díszítette. Sajnos, okirat pecsét nélkül nem számít és ezt az okiratot a londoni kancellária állította ki.

A pecsét a kapitány 150 üveg tüzes vízbe került, de ráadásul a pergamentet is megkapta.

BEFEJEZÉS

Tiszteletreméltó tengerészünk élete folyásáról most már nem sok mondanivalónk van. Eddigi sikereit egy birodalom megszerzése koronázta meg.

Mosquito kacika minőségében a doktort és Két-Bendőt Angliába küldte, mint nagyköveteket, hogy elismertessék és képviseljék országát. Azután utánuk ment és fejedelemként ünnepeltette magát.

Mindenféle csalafintasággal és ügyességgel sikerült országa számára tizenkét milliós kölcsönt szereznie. Persze senki sem sejtette, hogy a főváros csak néhány kunyhóból, az egész lakosság pedig Fekete Kígyó embereiből áll. Amikor pedig ez kisült és a felháborodás óriási mérveket öltött, eltűntek mind a hárman, a doktor, Két-Bendő és a kapitány. Rossz nyelvek állítják, hogy don Gusman y Pamfilos mosquito kacika ő fensége Párizsban rangrejtve költi el hatalmas vagyona kamatait és tőkéjét még most is különböző vállalkozásokkal szaporítja.

Többet egyelőre nem tudunk róla. Ha élete további folyásáról hallunk valamit, nem fogjuk elmulasztani, hogy azt olvasóinkkal közöljük.

-&-